

שאלות ותשובות

שואלים זה לזה

מאסף תשובות שהושבו בכתב ובע"פ

בבית ההוראה שע"י בית דין ירושלים

חלק י

יו"ל בערב י"א בניסן תשפ"ב

לע"נ הבחור הצדיק בעל היסורים ר' חיים מרדכי בן אמור"א ר' אברהם דוב הלוי

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

שאלות ותשובות

שואלים זה לזה

בארבעה חלקי שולחן ערוך

ק"נ תשובות לשואלי הלכה שפנו בכתב ובעל פה
ל"בית ההוראה" שע"י בית דין ירושלים
ובסופו מפתח השו"ת והשו"ע לי' החלקים

חלק י

נכתבו בס"ד ע"י יהושע הלוי לויין
בלאמור"א רבי אברהם דוב זללה"ה
אב"ד

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

רשימת המאספים הקודמים:

- הרהורי תשובה** – תשובות כמנין קמא. חלק א – תשע"ד
- משיב הרוח** – תשובות עד כמנין שני. חלק ב – תשע"ה
- משיב חכמים** – קכ"ה תשובות בהלכה. חלק ג – תשע"ו
- והרבה להשיב** – רפ"ח תשובות כמנין רביע"א. חלק ד – תשע"ז
- משובה ניצחת** – ע"ש הכתוב בירמיה. ר"נ תשובות. חלק ה – תשע"ט
- והשיב לב** – ע"ש הכתוב במלאכי. ל"ב תשובות בהלכה. חלק ו – תשפ"א
- אם תשיב** – ע"ש הכתוב בישעיה. מ"א תשובות בהלכה. חלק ז – תשפ"א
- השיבו וחיו** – עשה"כ ביחזקאל, ל' תשובות כמנין וחי"ו. חלק ח – תשפ"א
- מלא משאלות** – ע"א תשובות בהלכה כמנין מל"א. חלק ט – תשפ"א

כתובות בית ההוראה בשנים תשפ"א – תשפ"ב:

- רחוב דוד [הבוכרים] 9 ירושלים
- רחוב תשב"ץ 4 מקור ברוך ירושלים
- רחוב הרי"ט אלגאזי 28 זכרון משה ירושלים
- רחוב בעל שם טוב 28 בני ברק
- beithdin@gmail.com
- 6261131@gmail.com

הכתובת להערות:

תשב"ץ 4 מקור ברוך, ירושלים
בעל שם טוב 28, בני ברק

הקדמה נחוצה

כתב בברכי יוסף על השו"ע יו"ד סימן רמב סעיף ד: יש לזהר לעיין בספרים קודם שיורה ולא יסמוך על הרשום בזכרוננו וכו'. ומביא שם בשם השבו"י וז"ל: שכך קיבל מרבותיו שלא יורה בלתי עיון תחלה בספר. עכ"ל. וכן הקפיד אמור"א זללה"ה שאפילו דברים פשוטים לא ענה בלי לפתוח הספר בפנים, וכך נהגו הרבנים בדור שלפניו. (וכשראה את מוח"ז הגרז"ר זצללה"ה כשהיה קרוב לגיל גבורות וכיובל שנים שהיה מסדר קידושין, שהוא אוזז קיצור נחלת שבעה פתוח ומעתיק ממנו כתיב היום לכתובה, וקלסו והפליג בזה, שכך צריך להיות ודורנו דור יתום ועני שכבר אין רואים מחזה כזה, ומסדרי קידושין רואים פחיתות כבוד לפתוח ספר ולא לסמוך על הזכרון).

פסק הרמ"א בחו"מ סימן יז סעיף ה בשם הרשב"א והריב"ש: ולא יכתוב שום חכם פסק לאחד מבעלי הדינים בדרך אם כן (פירוש א"כ הוא כאשר אמר לפני בע"ד זה אז הדין כן הוא. באה"ג שם) או שיכתוב לו דעתו בלא פסק כל זמן שלא שמע דברי שניהם שמא מתוך דבריו ילמדו לשקר, גם משום שאח"כ יטעון השני בדרך אחר ויצטרך לכתוב להיפך ואיכא זילותא לחכם. עכ"ל. ובדרכי משה הארוך הביא ע"ז עוד ראשונים וגם שתיקנו שמי שעבר ע"ז נפסל מלדון שום דין, ויעוי' במכתב שבראש חלק ג' של השו"ת נגד פתיחת בתי הוראה לממונות לענות לצד אחד השואל. וגם ע"ז הקפיד מאוד עט"ר אמור"א זללה"ה.

פסק המחבר בחו"מ סימן י סעיף ב ע"פ הרמב"ם: כל מי שבא לידו דין ומדמהו לדין אחר שבא לידו כבר ופסקו ויש עמו בעיר גדול ממנו בחכמה ואינו נמלך בו הרי זה בכלל הרשעים שלבם גס בהוראה. עכ"ל. כלומר שבכל הכרעה שיש להשתמש בכוח דימוי מלתא למלתא, חייב להמלך בגדול ממנו. וכך נהג אמור"א עט"ר זללה"ה שהלך לשאול את פוה"ד הגרי"ש אלישיב זצללה"ה להרצות לפניו תשובותיו בכל שאלה שהתשובה היא מדימוי מלתא למלתא. וכך התקיימה ההלכה.

שו"ת אלו נפסקו בעיון, ומה שאינו מפורש ממש בשו"ע ונו"כ התלבן לפני הגדולים ממני, ושאלות בחו"מ הושבו רק לשני צדדים שהתקשרו יחד או שלחו מכתב יחד, או לרב שנשאל משני צדדים ופנה לשאול. רק שהכתיבה היא בקיצור כמסת הפנאי, ומטרתה לזכרון והוספת עיון.

(יש מהן שאלות מסוג נשים וקטנים שאין בהן מה לעיין או לציין או להימלך. והשואל חשב מבלי דעת שאולי יש בזה נושא הלכתי שצריך לחוש לו. וסוג כזה של שאלות אינם בכלל מש"כ השב"י והברכ"י והשו"ע הנ"ל).

והממציאים שאלות, והמכריעים מסברא ומדפיסים את הרעיונות הללו בספרים, השיגו גבול ראשונים, כי ההמון שבע מקריאת סיפורים וסברות אלו במקום ללמוד הלכה כדבעי בעיון ההכרחי. ובמקום שמחת התורה, יש להם שמחה מדומה שטחית ומזוייפת. ומסתמא פסקים כאלו אינם תורה ופטורים מברכה"ת ואפשר להרהר בהם במבואות המטונפים.

בירושלמי שביעי פ"י ה"ג אחז"ל: אמר רבי יוסי הדא אמרה בר נש דתני חדא מיכלא והוא אזל לאתר ואינון מוקרין ליה בגין תרתי צריך מימר לון אנא חדא מיכלא אנא חכים. (וכ"ה במכות פ"ב ה"ו בשם אביי). ולכאורה יש מקום להבין מפני מה לא מצאנו שנפסק דין הירושלמי להלכה?

והנה נפסק בפוסקים שאין בימינו (כבר מזמן הראשונים) דין תלמיד חכם לענין כבודו האמיתי ולענין לדעת כל התורה. (עי' במגן אברהם או"ח סימן תקמ"ז ס"ק ח בשם מהר"ו לגבי צידוק הדין בחוה"מ, וברמ"א יור"ד סימן רמ"ג סעיף ב' וסעיף ח לגבי דין ליטרא דדהבא כשביישוהו ולגבי ליעבד דינא לנפשיה לנדות על כבודו, ובש"ך חו"מ סימן א' ס"ק יט, ויעוי' בדבריו שם סימן ג' ס"ק י' לגבי איסור לדון יחידי אפילו קבלוהו עליהם "אם לא שמפרש בהדיא איני יודע לדון אתכם דין תורה". ובסמ"ע חו"מ סימן טו ס"ק ד' לגבי להפך בזכותו ועוד). וכתב בתשובת כנסת יחזקאל (חח"מ סי' צה) שקיבל מרבתי שבזמן הזה שכ"א נוטל שררה לעצמו וכו' ומכ"ש שכל הספרים בדפוס וכל מי שיש לו הבנה כל שהיא לומד מתוך ספר ואומר מצאתי כל חפצי אין שום דין צורבא מרבנן וקל וחומר תלמיד חכם ולא פלוג הדבר בין למדן ללמדן. עכ"ל.

ויתכן לומר דמשו"ה הושמט מההלכה דין האמירה שאינו יודע רק מסכת אחת, דאין במציאות היכי תמצא שיהיה אחד יודע מסכת אחת ואחר שיודע תרי מסכתות, שיצטרך לומר שאינו יודע זה כ"א רק זה, כי אנו עניי ואין לנו אלא ללמוד מתוך הספרים ואיננו יודעים כלום.

ומכאן למודעי מגו מודעי, אחרי שכל השאלות מחוייבות עיון במקורות בלבד דספרי הפוסקים מצויים בדפוס ושם יש לעיין בכל שאלה ואי"צ להיות למדן לכתוב השו"ת שהיו בחוברת לעורר את העיון בד' חלקי השו"ע. ולא זו אף זו קתני שאין לסמוך להלכה למעשה על מה שכתוב בחיבור זה, רק על עיון היטב בפוסקים במקורם.

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

במקום הסכמה

ע"י א.ה.א. - א"א בן דוד

<p>SHMUEL HALEVI WOSNER RABBI OF ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK</p>	<p>שמואל הלוי ואזנר רב אב"ד ור"מ זכרון-מאיר, בני-ברק</p>
--	--

בית דין _____ ר"י חשון תשס"ה לפ"ק

כבוד הרב הגאון חשום בתו"י ר' יהושע הלוי ב"ב
הגאון ר' אברהם דוב לוין שליט"א

אחדסה"ט וס"ח ככבוד,

הכלתי מכתבו החשוב, ולחצות לקונו שכתבתי בעניי כח"ה קוס"י ר"ב ח"ל ביד
של התאחדות הרבנים – נראה דנקרא לכני קהלות האגודות באותו התאחדות ע"כ,
פשוט דלעתי כמס"כ כבודו, ודלתי אס ינסם עוד כתי דיוס בעיר וכיו"ב, שרגילים ...
...בכ"ט ועוד כמ"ק, ולקנר אני לריד.

דושי"ת בלונ"ח – מצפה לרחמי ח'

שמואל ואזנר

08/08

לזכרון דמות אחי הצדיק

שמונה שנים מלאו מפטירתו. ראוי לעצור לרגעים אחדים להזכר בדרכיו ולהתחזק מדמותו ומזכרונו, ויהיה לעילוי נשמתו בעולם שכולו טוב בצל כנפי השכינה.

מינקותו ממש, ובכל שנות ילדותו ונערותו, ובכל שנות בחרותו, היה ניתן ללמוד ממנו ולהתחזק מראייתו ומשיחה עמו. גם בתורה, באהבת תורה, בעמל ויגיעת תורה. גם ביראת שמים ויראת חטא, בדקדוק מצוות, בתפילה בכוונה, באמונה שלמה ובטחון איתן בבורא העולם. גם באהבת רעים ונשיאה בעול עם חברו, במידות טובות ולב רך וחם כלפי כל אדם קטן כגדול, בוותרנות וסלחנות. וגם בשמחה במצוות, ושמחה עם שמחת זולתו יותר מכפי כוחותיו, בלי שום גוזמא כידוע לכל מכיריו וקרוביו.

וכל זה מתוך מכאובים ויסורים תדירים, בהתמודדות עם קשיי בריאות שונים ומשונים, לעתים ממש עד דכדוכה של נפש, ועד מצבי סכנת חיים. תקצר היריעה לפרט את שמות המחלות והתופעות, שנכרכו בו מאז היותו תינוק ועד יומו האחרון, ואיך התגבר והתמודד עם חילופיהן וחילופי חילופיהן, בין רופאים טיפולים ותרופות ובין אירועים חשוכי מרפא ובלתי מוכרים למדע הרפואי.

ראוי שנלמד ממנו לפחות מעט, לייקר את התורה והמעלות האמיתיות כפי ערכן. כפי שזה התבטא אצלו תדיר בשני דברים במיוחד; בהתגברות ובהתעוררות ובמאמץ נגד מגבלות גופניות וסביבתיות וכל רפיון, ובעת כל קושי וחולשה, להזדרז לתפילה בישיבה או לשיעור או לחברותא. ובעוצמות השאיפות לחתור מעלה לדרגות והישגים גבוהים יותר, בלי להניח לעצמו, ובלי להסתפק במה שכבר השיג.

וכשהיה פותח פיו בנעימת לחש לחבר שנצרך לחיזוק, או בקול גדול בדרשה לציבור שהשתתף עמו בשמחה משפחתית, כמו גם כשנשא דברים חוצבי להבות בסיומי מסכתות שזכה ללמוד בהתגברות על הקשיים ובחשק רב עד גמירא, היו דיבוריו יוצאים מעומק לב טהור ועושים רושם בלבבות השומעים, מחזקים, תובעים, וכמעט לא היה שייך להמשיך אח"כ בשיגרת חיי העולם הזה והבליו המנוגדים לתכלית החיים שניבטה עליו, נאה דורש ונאה מקיים.

יהי זכרו חקוק בלבנו לעד

מיהו יהודי גירסת 2020

נושא שעולה מדי פעם בפעם, ובכל זאת אין איש שם על לב.

שוב ישנן כותרות מרגשות מאוד בעיתונות החילונית, והפעם המצוקה היא עקב הקורונה. "עשרות תינוקות שנולדו בהליך פונדקאות באוקראינה מנותקים מהוריהם".

ההורים, האב והאם פה בארץ, ולא יכולים לטוס לאוקראינה לקבל את התינוק שלהם שנולד שם. איזה צער להורים, איזו יתמות מחיים לתינוקות עוללים זעירים. חייבים לעשות משהו. למה הוא נולד שם? ולמה לא בבית החולים הסמוך לבית כמו כל תינוק אחר?

נשאיר את השאלות בלתי פתורות, כמאמר החכם "כשתגדל תבין".

עכ"פ, כל כלי התקשורת פה אחד נוקבים ב"עשרות" הוי אומר, לפחות 20, וודאי לא יותר מ-99, שאז היו משתמשים במילה "מאות", שזה כמובן הרבה יותר מזעזע ומרגש.

כמה זמן שאין טיסות? כחודש וחצי. מי שהיה מוכרח לטוס מסיבת לידת תינוקו הצפויה, הצליח עד כשבוע לפני פסח. כמו כל שאר המוכרחים.

נקח בחשבון שאם בממוצע בחודש וחצי נולדים בין 20 – 90 תינוקות כאלו בחו"ל והם מיובאים להוריהם לארה"ק, נולדים כך בשנה רגילה בלי כותרות ובלי בלאגן בין 170 תינוקות ל-720 תינוקות. וכמה זה ב-10 שנים?

ונעזוב לרגע את שאר המדינות שכבר התברר מכותרות העבר שגם משם מיובאים עוללים בני יומם שנולדו באותו הליך, ונחשבים בחוק וברישומים כבנים ובנות ביולוגיים לכל דבר ל"הוריהם" שבארה"ק. ללא ציון או סימון כלשהו. הם לא מאומצים. גם על תינוקות מאומצים מחו"ל לאלפיהם יש שאלות, עליהם אין בכלל שאלות כי אין מה שיעורר אותן.

האם הם יהודים? לפי איזו שיטה? והאם יש רב אחד ברבנות שמברר זאת בבוא זוג להרשם לנישואין כדמו"י? מישהו פעם חלם לגייר כזה ילוד? ובעצימת עינינו נוכל לומר שלום עלי נפשי? בטוח שהילודים הללו, או בני הילודות הללו בעתיד, לא יקורבו ליהדות ע"י לב לאחים? שלא ילמדו ב"שובו"? לא נממן אותם בקרן ההסעות? לא נתרגש מהם כשילמדו ב"אחינו"? ואם לא מסלול זה, אז אחר.

נשאיר את השאלות הללו בלתי פתורות, כי גם כשנגדל – לא נבין.

אין ברירה אחרת מכך שכל אחד יברר את יחוסם של המשפחות עמהן הוא עתיד להשתדך. וכבר הודיע מרן אמור"א הכ"מ זללה"ה בשער בת רבים [בכרוז ברחוב בחודש תמוז תשס"ח, בפלייר שנצמד לרבבות פרוזבולים בשמיטה, בפתח ספרו "פסקי דין" כך יא חלק היוחסין]. וז"ל: "לאחרונה היינו עדים לכמה מקרים שהופיעו לבירור בפנינו, ולא היה ניתן לאשר להם

את הכשרות לבוא בקהל ה', מפאת בעיה שהתחדשה והחלה להתפשט בזמן האחרון. לאור זאת אנו ממליצים לכל אחד לשמור גם את "תעודת שחרור יולדת" מבית החולים" עכ"ל וד"ל.

אולי מה שהיה יכול למנוע את ההתבוללות והטמיעה – שינוי חוק ביחס לפונדקאות, או ביחס לייבוא תינוקות כאלו. (אם זה היה מעניין מישהו מ"שלוחי דרבנן ודידן").

ועוד הרבה יש עמי להאריך בהאי נושא, אך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. יתום הייתי ואין אב, וגם את ההספד הזה גופא אין לי למי לומר. ואסיים בשמעתין דתמיד נשחט "מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם".

כ"ג באייר תש"פ, יהושע הלוי לוין.

[א"ה: ושוב עלו לכותרות בעיות הפונדקאיות האוקראיניות באדר תשפ"ב, מחמת סכנתן להשאר במדינה מוכת המלחמה, ופעילות מדינת ישראל להעלותן לבקשת זוגות ישראלים, וד"ל. ועדיין העולם ההלכתי שותק ולא מבין את גודל הבעיה].

1286.

נשאלתי משוכר דירה מרוהטת, שבעלת הדירה המבוגרת נפטרה לב"ע, והיורשים חילקו ביניהם חלק מהמטלטלין, וכל היתר מיועד להזרק כשתיגמר השכירות [והבנין יהרס לפינוי בינוי] ואמרו לשוכר שמתוך מה שנשאר יכול לקחת לעצמו. ונמצא מציאה בתוך אחד הרהיטים, וסבר השואל שזה מציל מזוטו של ים כי הרי אמור להיזרק בסוף השכירות [ויש עוד כמה שנים של שכירות, עד שיעברו את שלבי האישורים והתיכנון וכו'], ועוד סבר שזה של המוצא מידי דהוי מטמוניות של אמוריים שהם של השוכר ולא של בעל הבית, ומבואר שם שאם לא היה עתיד למוצאו אין בע"ה זוכה בו.

והשבתי שאינו זוטו של ים ולא אשפה העשויה ליפנות ול"ה הפקר של המוצא, עד שיהיה ממש שלב שהטרקטורים עולים על הבנין. אבל כמה שנים קודם זה עדיין חצר המשתמרת וכל מה שבפנים שמור ושייך לבעלים. וכמו"כ אין ללמוד מסוגיית מטמוניות של אמוריים ששם הנידון הוא דאין קנין חצר למי שלא יודע להתכוין לזכות ולא עתיד למוצאו. אבל יורשים אינם קונים בקנין חצר כי התורה הקנתה להם את הירושה ממילא, וזה שלהם בכל מקום שנמצא בלי שיצטרכו לזכות, ואת זה לא הקנו ולא הפקירו, וצריך להשיבם.

1287.

נשאלתי אם מותר לקנות מכונס נכסים של בנק. ובשם הגרמ"א שליט"א שמעתי לחלק בין כונס של מס הכנסה שאינו חוב באמת שאסור, ובין בנק שהוא חוב שקיים באמת שמותר. ומאמור"א זללה"ה שמעתי שאסור כשהכונס מוכר בפחות משוויו והוי גזל, וכן אמר בשם הגריש"א שאסור. ולא מועיל מה שהם נותנים קדימה לחייב לקנות באותו מחיר, ומדלא קנה, כי אין לו, הפסיד זכותו.

והשבתי שכמה חילוקי דינים יש בדבר. אם אין חוב אמיתי אסור באיסור גמור. אם יש כונס של פירוק חברה או חלוקת שותפים או חלוקת רכוש בין בני זוג שהתגרשו, אם זה מדעתם ורצונם מותר. ואם זה ע"ח חוב ונמכר בהוצל"פ, אם זה נמכר בפחות ממחירו האמיתי (וכך זה בדרכ"כ) הרי יפחיתו מהחוב רק בשיעור העיקול ולפי ההלכה מגיע לחייב הפחתה בכל השיעור שלוקחים ממנו, ויכול לסרב למכור בפחות, וגזילה בידם. לכן אסור אא"כ יקבל הסכמה מהבעלים, או שישלם לו מעט לפי ההפרש. ואם זה כונס של פושט רגל שבלא"ה נמחקים כל החובות גם אם לא השיגו תמורה מהנכסים המעוקלים, אם חובותיו אמיתיים [ולא לממשלה] מותר בכל גווני.

1288.

נשאלתי אם אפשר להלוות את כספי מעשר למי שצריך הלוואה או דוקא להוציאם לצדקה.

והשבתי שיכול לעשות עמהם גמ"ח לכתחילה, ומה שיושב לא שלו אלא נשאר מעשר להלוות שוב או לעשות עניני מצוות וחסד וצדקה.

1289.

נשאלתי אם מותר לצלם מתוך ספר שכבר אין להשיגו, לשימוש עצמו ולא לאחרים, והתרתיו.

1290.

נשאלתי בין משכיר ושוכר שיש תנאי בחוזה להחזירו בתום השכירות במצב שקבלו, והיה צבוע בצבע משי עם שפריץ והתקלף והתלכלך מאוד ע"י ילדים קטנים וחוסר שמירה, והשוכר רוצה לצבוע צבע פשוט בלבד וטוען שזה היה צבוע שנתיים קודם השכירות ולא צבע טרי ע"כ לא חייב להשיב למצב של צבע משי חדש. וכן נחלקו ביניהם על אודות כסאות מטבח שגם לא היו חדשים לגמרי וכעת הם הרוסים ורעועים לגמרי איך להשיבם. וכן נחלקו ביניהם על דלתות שנשברו וכו'. והשוכר לא שילם כלום והמשכיר בזבז ימי עבודה רבים וטורח וימי השכרה כדי לתקן הכל לחדש לבדו ותובע גם ע"ז תשלום כי היה בחובת תקופת השוכר ועל חשבוננו וטרחנו.

וחישובתי מחיר של חדש לגמרי בכל פרט, וכמה זמן הוא משמש, וחילקתי הסכום לפי השנים, והפחתתי מחובת תשלום השוכר את ערך השנים שלא היה חדש. וזה על קירות ודלתות וכו' אבל על רהיטים לכאן' אינם כלולים בלשון הסעיף של חיוב ההשבה למצב קדמות, וכן מסתבר דפטור מהם כי הכל בלאי טבעי. ועל השכ"ט והפסד ימי השכירות פשרתי ביניהם.

1291.

נשאלתי מבעלי קורס לציור שהמשתתפות משלמות סך מסויים והקורס כולל סך שיעורים מסויים ויחידת חומר מסויימת במשך השיעורים, ועתה היתה קבוצה של זקוקות יותר להדרכה פרטנית ועזרה וסיימו את סך השעות ונשאר עוד כמות כשליש החומר הנלמד שלא למדו, על חשבון מי ההמשך, האם יכולה ליפטר מוסרת הקורס מלהמשיך בלי תשלום מחדש כיון שסיימה השעות הנקובות, או שיכולים לטעון שהסכום כלל בדוקא כל הלימוד וממשיכה על חשבונה.

ונלע"ד שתלוי מה העיקר שנאמר להם, ואם נאמר שבתוך הזמן הזה נגמר החומר הזה ויוכח שכל הקבוצות מספיקים בתוך הזמן, ה"ז אשמתן של הקבוצה שהוא פחות איכותית. ולמעשה יש ללכת לד"ת בשני צדדים וא"א להכריע לצד אחד.

1292.

נשאלתי מאדם שתבע חברה קבלנית בב"ד ולא הגיעה וקיבל היתר בימ"ש ותבע שם וחוייבו ותיקנו, וכעת מתברר שהתיקון לא טוב וצריך לחזור לתבוע המשך אותו תיקון. האם צריך לחזור לב"ד או שממשיך ההיתר הראשון וילך ישר לבימ"ש. ומה הדין כשרוצה עתה להוסיף נזקים שאירעו בתקופה הנוכחית אחרי הפניה הראשונה ופסה"ד.

ונלע"ד שא"צ תיק מחדש וזו אותה תביעה שהותר לו. ומה שבימ"ש סגר התיק בנתיים לא מפיו אנו חיים וסגירתם אינה עושה הפסק לדין התורה.

1293.

נשאלתי מאדם שיש לו הסכם עיסקא עם מישהו ובורר מוסכם וההוא פנה לבימ"ש ורוצה לפתוח תיק לתובעו ללכת לבורר ולא לבימ"ש, האם יפתחו לו ומה יפסקו ע"ז. והשבתי.

1294.

בנידון אשה גרושה מביתר שבנסיבות המשפחה מוכרחה לעבור דירה לירושלים והיכולת שלה מוגבלת למקום וגודל זול ותנאים מסויימים ומצאה דירה כזו בתיווך בבלעדיות, והכניסה לענין מתווך נוסף שיתאם את ביקורה בדירה והבטיחה לו תשלום, בנוסף על החוב לבעל הבלעדיות, והנוסף דחה את ביקורה בדירה והכניס לשם בזמן הזה קונה פוטנציאלי אחר, והקדים אותה במו"מ, ורוצה לעכבו כי היתה ראשונה וכי המידע הגיע ממנה.

ולכא' כיון שהיתה לפני השתוות על המחיר והתשלומים אין לה דין עני המהפך ויל"ע בזה. והנתבע שלה אינו המתווך בבלעדיות ולא המתווך השני ולא המוכר אלא הקונה הראשון. ואין לה בעלות ולא ראשוניות על המידע שבאמצעותה נודע למתווך שהביא את הקונה שמקדימה. ויל"ע. ויצויין שאינה יודעת מיהו הקונה שמקדים אותה לתובעו, ויודעת רק מיהו המתווך ורוצה לפנות בצו גילוי לפני דיון שהמתווך יביא את פרטי הקונה, ואינו נתבע ולא חייב לה כלום, וגם אם ישתף פעולה יטעון שרוצה לדון במקו"א וע"ז בנתיים תיחתם העיסקה. וא"א לפעול באופן כזה כלום.

1295.

נשאלתי מה הדין להציע לתימניה שידוך בחור מבני ישראל מהודו.

1296.

נשאלתי מי שיודע שלחברו יש נגדו תביעת ממון וכעת רוצה לתת לו כסף על מנת שלא יהיה לו דין מוחזק באותו ויכוח, איך יכול לעגן את הנתינה שלא תתן לההוא דין מוחזק?

1297.

נשאלתי במי שרוצה להציע שידוך בעלת תשובה שאביה ממצרים ואימה מטורקיה האם הוא צריך לחשוש לפסלות או לגויה.

ואמרתי שיברר היכן נישאו ההורים, אם נישאו אחרי עלותם ברבנות שבדקים גם מפסלות וגם מגוים אין בעיה. ומקום הנישואין כתוב בתעודת נישואין, ואפשר לברר אם לא אצלם אז במחשב של משרד הפנים הפתוח לרבנויות הגדולות למסך של מספרי תעודות נישואין ועיר התעודה.

1298.

בנידון הזוג שהביאו מסמכים לרישום נישואין הלכתי, והיה תעודת גירושין של המבקש ולא הביא עדיין מעב"ד, וביקשו אמור"א שליט"א [זללה"ה] להביא גם מעב"ד, ואחרי שנפל מרן אמור"א שליט"א [זללה"ה] למשכב שלח מעב"ד מבי"ד האיזורי ירושלים שחתום רק הראב"ד אברג'ל יחיד. והנה לגבי היתר אשת איש מקפידים על ג' דיינים, וכמבוא' בחת"ס. והשאלה היא לגבי איש שבחזקת נשוי ויש חדר"ג אם גם לגבי זה מצריכים ג' דיינים או יספיק אחד. ושלחתי השאלה לגר"מ איכלר.

1299.

נשאלתי מאברך שמסר פראק למכבסה, וקיבל אחר בחזרה, וכנראה שבעל המכבסה מסר את שלו לאיש אחר, וניסה לברר בטלפונים ולא מצא אצל מי האבוד. וכעת השאלה היא כמה ישלם בעל המכבסה. ומוסיף השואל שהוא צריך את הפראק כל יום, והמקבלו בטעות יתכן שצריך להשתמש בו רק בפסח, ואז ישם לב לטעות.

והשבתי שאם יש סיכוי שיחזור אליו האבידה אולי עדיין אי"צ בעל המכבסה לשלם, כי דינו כש"ש שחייב בגו"א, ואם נמצא הגנב או האבידה חוזר התשלום, כי לבעל האבידה לא מגיע כפול. אבל בעל הפראק טוען שחייב ללבוש את זה מיד ואינו יכול להמתין ג' חודשים, ובעל המכבסה ישלם לו מיד (ואם יימצא הראשון, יחזיר את הכסף).

ושיעור החיוב של ש"ש על אבידה של בגד משומש הוא כמחיר שעשוי לימכר בשוק.

1300.

נשאלתי מאחד שזכה בד"ת נגד מעבידו לשעבר, והמעביד לא מקיים את הפסק, ואמרו לו הבי"ד שיכול לפנות למשטרה נגד המעביד. ושואל מה הכוונה שיעשה למעשה.

והשבתי שילך להוצל"פ עם הפסק.

1301.

נשאלתי מבע"ב ששכר קבלן ובאמצע העבודה עיכב שכרו כמה ימים כי חשדו שלוקח כסף מעבר להוצאות שמספר ורצה לראות עבודה ששווה את זה, ובאותם

ימים הלך הקבלן לעבוד במקום אחר כדי להרוויח בטענתו שלא עובד בחינם, וכשהתרצה לשלם לו אחרי כ-3 ימים קיבל הקבלן את הכסף ולא הופיע לעבודה כמעט 3 חודשים עד שסיים את העבודה השניה. והיה הסכם ביניהם מראש שיגמור את השיפוץ בזמן מוגבל, ואם יחרוג ישלם קנס מסוים על כל יום, והבע"ב מוחזק בחלק מהכסף וטוען שמגיע לו על החריגה של 3 החודשים, והקבלן טוען שהיות והלך למקו"א באשמת בעה"ב שעיכבו 3 ימים אינו חייב על החריגה כלום.

1302.

נשאלתי מאשה שקיבצה תלושי משכורות על שמה כדי שתתראה כבעלת הכנסות, והיתה פודה כל חודש את המשכורת מהבנק שלה ומוסרת לבעלות המשכורת שעבדו. אבל לא דיברו על ההפרשות שנצטברו על שמה, והיות ואין לזה פדיון עד לפנסיה וכדו' לא חשבו על זה. וכעת עבר זמן רב ולא זוכרת מכל מי שקיבלה תלושים, וחלקם לחודשים בודדים בלבד.

1303.

נשאלתי בדבר הלוואות מהבנק אם מותר להיראות לבעל הכנסה גדולה כדי לקבל תנאים עדיפים, אף שזו לא באמת ההכנסה שלו.

1304.

בגט שנכתב ונמסר בכג בשבט חתם אחד העדים ובטעות כתב גוף של א' במקום שהיה צריך לכתוב אות י', והגיעה השאלה מה לעשות בעוד הדיו לח לגמרי. והסופר חשב שצריך לכתוב הגט מתחילתו כי אין עושין מחיקות בגט דהוי ראוי להזדייף ונראה ככתוב על מחק שפסול. ואחד הת"ח רצה לומר שהיות ומדובר בעד השני שחותם תחת הראשון, יכול השני לחתום בשיטה אחת של הראשון וכדעת הגר"א. אבל באמת שיש בפוסקים חשש בשני עדיו בשיטה אחת בגט, ולמה להכנס למחלוקת הפוסקים.

וחשבתי שאין בעיה למחוק את הטעות, דכל הדין שנפסק (בסימן קכה סעיף יט בסופו) שאין עושין מחק היינו בכתיבה ולא בחתימה כי חשש של פסול על המחק זה רק בגוף השטר שאולי מחקו תנאי או שהחליפו שם, ואם יחשבו שהיה עד אחר חתום אינו פסול, דסו"ס כעת חתום עד כשר. ושוב נמלכתי אולי לכאו' תלוי בסוגיית עדיו על המחק בפרק גט פשוט בב"ב קסד א, דאם השטר עצמו על הנניר ועדיו על המחק עשוי לזייף את גוף השטר שיהיה דומה לחתימות, וכמו התם דהשאלה על השטר היוצא לגוביינא, גם הכא השאלה על כשרות גט מחייבת כתובה והיתר נישואין לאחר זמן, ואף דע"מ כרתי, מ"מ מתחשבים גם למעשה בע"ח כדי להנשא ולא תצטרך להביא עידי המסירה, א"כ י"ל דה"ה יהיה פסול עדיו על המחק, מ"מ כיום אין סומכים על ע"ח לנישואין ולא לגוביינא אלא רק על המעב"ד והעדות מסתיימת בשעת מעשה שהכל בפנינו, אמנם לא משנים בגט מההלכה מה שהיה בגלל טעמים שכיום אין היכי תמצוי. וילע"ע.

אמנם מצד האי סוגיא יש להכשיר לכתחילה לעשות מחק בב' אותיות או באות אחת מתוך שם מלא של אחד משני העדים, וכל השאר של החתימות על הנייר, כי כבר לא אתי לזייף את שאר הכתב, כי אם ימחוק גוף הגט יהיה ניכר המחיקה שלו ביחס לעיקר החתימות. ודו"ק.

ועוד, דמחיקת דיו רטוב לגמרי אינו בגדר מחק גם בגוף השטר, דלכן יש דין לייבש לפני הנתינה שלא יהיה עשוי לימחק ולהזדייף (בסימן קל סעיף כב ועי' ט"ז שם), וגם משו"ה פסק בגט פשוט לגבי נפלה טיפת דיו על אות ואינה משנה את צורת האות דמותר ללקקו ולקנחו כשהוא לח ולא מחמיר כביבש דמחמירים משום חשש חק תוכות (בסימן קכה, ועי' ערוה"ש שם סעיף יז). ולכן ניתן למחוק את האות השגויה בשם העד בעודו רטוב לגמרי בלי חשש. ומצאתי בערוה"ש סי' קל סעיף סג בשם הגט פשוט והרדב"ז כסברא הראשונה הנ"ל. אבל מהמחבר השו"ע מוכח שחולק עליהם שכתוב בסדר הגט (שאחרי סימן קנד) סעיף סה צריך לייבש החתימות (ועי' ביאור הגר"א שם שמשווה כתיבה לחתימה). ולדברינו סגי בייבוש הכתיבה בלבד, וכפי שנפסק שם בסעיף נו ובסימן קל סעיף כב.

שוב ניחמתי דהקולא דרטוב עשוי להזדייף וכו' זה רק כשהיו כותבין על קלף, אבל מנייר א"א להוריד דיו רטוב בלי שישאר רושם.

ולמעשה היה העד סופר מומחה והצליח להגדיל האות שלפני הטעות ולעשות מגוף הא' אות י' גדולה בלי שום חשש. (ובדין מוסיף על עוביו כשהי' אות אחרת ועי"ז מתקן לאות הנכונה דהוי דרך כתיבה ולא חק תוכות עי' ב"י באו"ח סימן לב ובערוה"ש אהע"ז סי' קכה סעיף כב).

1305.

נשאלתי בענין סכסוך ירושה שהצדדיים החליטו על בורר יחיד, ואחרי שהחלו לדון בפניו הרגיש אחד הצדדים שהבורר נגדו ותבעו לפסול עצמו ולא הסכים, והלך לפסלו בבימ"ש בהיתר של דיין יחיד, והצד השני הלך בהיתר של דיין אחר לדון את כל התביעה בערכאות כי נחשב שהראשון הלך לערכאות בלי היתר כדין שלא היה בי"ד שלם. ולמעשה הסכימו לבסוף לדון אצל רב על עצם הפסילה של הבורר אם היא כדין ואם יכול אחד לפוסלו שהרי הוא גם בורר מטעם השני.

והשבתי שהצד הפגוע יכול לטעון לפסול הבורר שכבר אינו סומך עליו, אבל לא יכול ואין בסמכותו לבטל את ההסמכה של הצד השני באותו בורר, וע"כ שישאר הבורר כנברר מטעם זה שכן רוצה אותו, והצד הפוסל יברור נברר אחר, ושניהם יבררו שלישי כמו כל זבל"א.

1306.

נשאלתי: המעשה כולל ארבע גופים.

מוסד יהודי קהילתי בחו"ל

הממשלה של המדינה הנ"ל

בודק טופסי המסמכים יהודי

עו"ד יהודי

המוסד הם שליחים של אותה מדינה לאשר מסמכים שדרכם יקבלו זכויות מטעם המדינה.

הבודק גילה שהרבה מסמכים שבאו לידו והם פרי מעשיו של העו"ד הם מזויפים. הבודק שואל מה עליו לעשות? אם יגלה למוסד יהודי שהוא שכיר שלהם אפשר שילשינו על העו"ד. אבל גם אפשר שלא. הוא בעצמו לא רואה דרך איך להזהיר לאותו עו"ד על להבא.

הסתפקנו עפ"י המבואר בס' ח"ח מהדורת דרשו עמ' 675 (או 635) בשם פוסקי דורנו ז"ל שכדי למנוע את השני בעתיד מגניבה מותר להלשין אפילו שיקבל עונש לא לפי מעשיו.

נא להאיר עינינו בזה.

והשבתי: האם כתבו הפוסקים שמותר גם להלשין לגוי שיכול לקנוס? לכאן זה איסור הרבה יותר חמור, ונחשב מסירה לפי סי' שפח.

ואם נראה שהמוסד ילשין לרשויות הנכריות - לומר להם זה לפני עוור, ואולי גם גרמא דמסירה (גרמא בלכתחילה הוא איסור גמור).

הגניבה היא מרשויות אינם יהודים, לומר להם שהם נגנבים ע"י אחר זה השבת אבידה שאין מצוה להשיב לגוי, ואפי' חילול ה' איכא, כמבואר בסימן רסו. אכן הגונב עצמו עובר על איסור גניבה, כי אצלו אי"ז אבידת גוי אלא גניבת גוי שאסור.

אבל במשקל חובת האמירה של מי שראה וגילה את זה, אצלו זה נחשב השבת אבידה, ולא של המוסד היהודי, ולכן זה עוד סיבה שלא לומר כלום.

ויש לעיין עוד.

1307.

ושב ושאל: לכאורה יש גניבה של העורך דין, המקבל משכורת שלא מגיע לו ממוסד היהודי. אז ההלשנה באה כדי למנוע לעו"ד לעבור. אם על ידי זה יהיה ספק מסירה לשלטונות זה כבר שלב הבא אבל הלאפרושי מאיסורא הוא עיקר הסיבה. וזה גם ימנע היהודים עצמם מהפסד שאם יתגלה שהמוסד יהודי עוסק בזיופים עלולים להפסיד כל ההכנסות שמקבלים מזה שהממשלה יוכלו לסלק מהם הזכות להתעסק בזה. ולכאורה כאן זה לא ענין של מסירה שכעיקרו הוא שאלה של רודף בדיני נפשות, וכאן אין חשש זה. אלא שאלה שיקבל עונש יותר גדול ממה שמגיע לו עפ"י דין תורה. אבל כדי למנוע היהודים מהפסד ולמנוע יהודי מלגנוב לא סיבה מספיקה להתיר?

עוד נקודה שהעו"ד הוא ממדינה אחרת אז מה שיכול לקרות הוא שההסתרות העו"ד במדינתו יוכלו לקנסו אבל שהמדינה יביא אותו לדין לא נראה שיעשו את זה.

אשמח לשמוע חוות דעתכם.

והשבתי: כמה תשובות, על ראשון ראשון.

יש עו"ד המועסקים במוסדות שמשכורתם קבועה והמלאכה משתנה והמשכורת לא, גם כשאין עבודה לא יורד לו וגם שמתוסף לא מוסיפים.

ויש שעובדים "פר-תיק" על כל הגשה מקבלים שכר בנפרד.

אם העו"ד הזה מקבל לפי המתכונת הא' אינו מקבל משכורת שלא מגיע לו. כי הרי לא כל המסמכים שמגיש הם מזוייפים ולא עושה כלום, אלא חלק כך וחלק כך.

ואם כן אינו גנב על המשכורת, אלא רק גרמא בגניבה של התובעים שיקבלו בסוף מה שלא מגיע להם, וזה מעכ"ם.

החשש שיגלו ויפסידו כל המוניטין שלהם וההכנסות, זה אכן סיבה לגלות להם שיפטרוהו ויקחו עו"ד אחר שלא יגרום להם נזק. אם הוא פועל שמחבל בבעל הבית שלו מגיע לו פיטורין ללא פיצויים. כך זה בדיני העבודה (פה בא"י בחוק המדינה) וכך גם פוסקים בתי דינים כמבואר בסימן של"א שבפועלים הכל לפי מנהג המקום.

אם יש חשש של קנס מעבר לזה, שאינו עפד"ת, איני רואה מקור להתיר.

הסוגיא וההלכה של מסירה היא של ממון ישראל ביד אנס, ולא דוקא נפשות ח"ו, יעוי' בסימן שפח.

1308.

ושב ושאל: הנני מוכרח לתקן את עצמי שבטעות חשבתי שהעו"ד היה שכיר של המוסד. התברר לי כעת שהוא לא שכיר. הוא משלם למוסד כדי לקבל אישור מטעם המוסד המוכרח לו כדי להגיש לממשלה לזכות לקוחותיו. אז זה שאלה של גניבת דעת.

אני לעצמי לא רואה שיש שאלה של לפני עור בזה, כשפעולתי באה למנוע מהשני להמשיך לגנוב.

ועוד מטעם שני, האחוזים (שביררתי) שהם יכנסו למשפט מאד קטנים. מה שסביר לנו שיעשו הוא שיתרו בו וימנעו ממנו לעבוד איתם לזמן מסוים. ובפלפ"ע כשיש לתלות בהיתירא תלינן.

לא התכוונתי לומר במכתב האחרון שאין מוסר בממונות, רק שהחומרא של מוסר הוא בגלל שעל ידי זה יכול להגיע לנפשות ודנינן ליה כרודף. וכעת ראיתי שכן נקט הגר"ש ז"ל שני מקומות כמצוין בתשו' ישא יוסף חו"מ סי" ע"א. דאיסור מסירה נאמר איפא שיש חשש מיתה.

והשבתי: אם אני מבין השאלה היא שראובן גילה ששמעון [העו"ד] מסייע ללוי [מבקש המילגה] ע"י סיוע יהודה [בעל המוסד המורשה] להטעות את הגוי ולגנובו.

ויהודה לא יודע שהוא משמש סיוע לשמעון [המטעה בפועל] וללוי [מקבל הגניבה בפועל] בהנ"ל.

עוד פרטים: א' שמעון לא קיבל ולא יקבל מהגוי, הוא מקבל שכר מלוי.

ב' שמעון מסייע גם ליששכר, בסיוע יהודה לקבל מהגוי ביושר. גם ממנו מקבל שמעון שכר.

ג' לוי ויששכר [הנ"ל] מתייחסים להרבה יהודים [ולא רק לשני בודדים] שכבר קבלו בעבר מהגוי באופן הנ"ל, ואין מדובר בכלל שע"י האמירה [על שמעון] יחזור משהו לגוי ממה שכבר היה בעבר.

ד' היות ושמעון עובד בעבודה זו, וודאי גם בעתיד יהיו עוד לוי ועוד יששכר, יהיו בעתיד גם גניבות מגוי.

עתה השאלה היא אם ראובן חייב, או שמותר לו, לגלות ליהודה מעשי שמעון. הסיבה לגלות: כדי למנוע את שמעון מלהמשיך לגנוב את הגוי. הסיבות לא לגלות: א' שמעון יפסיד כל המשך שיתוף פעולה עם יהודה, ויאבד פרנסתו ושכרו העתידי גם מה שמקבל על גניבות [מלוי] וגם שכר שמקבל מיששכר ביושר. ב' יתכן שיהודה ימסור את שמעון לרשויות [הגוי] על העבר, ומה שיקנסו אותו יהיה בדיניהם ולא לפי גדרי השו"ע. ואם כך יהיה ראובן הוא מסייע ולפנ"ע במסירה [שאין בה חשש נפשות].

אילו יהודה היה ניזוק בעצמו משמעון, ודאי שראובן צריך לומר ליהודה שיפסיק להנזק ואין בזה איסור לשוה"ר.

אבל היות והנזק הוא רק לגוי, האמירה ליהודה היא לשוה"ר שלא לתועלת יהודה אלא לגרום תיקון עקיף לשמעון שיפסיק לגנוב גוי. ואינני רואה היתר לכך.

אולם אם יש חשש שיהודה בעצמו ינזק מהגוי כשיעשה ביקורת ויתפוס, מותר לומר זאת ליהודה להצילו מנזק זה.

ולמעשה, נראה שהכי כדאי הוא באופן של "איום" שבזה אין נזק לשמעון, ורק ילמד להזהר להבא. והכל יבוא על פתרונו בשלום.

ויכול ראובן ליצור קשר עם שמעון ולומר לו, אני הממונה מטעם יהודה לבדוק מה שמגיע ממך, איני מוכן לעשות שום עוול במלאכתי שעליה אני מקבל משכורת, ולא אאשר את המסמכים הלא נכונים, והתוצאה תהיה שתפסיד משכורתך ואת ההתקשרות עם המוסד, וחס וחלילה שמא יתפוס זאת גם הרשויות. לכן מהיום והלאה כל המסמכים שתשלח ייבדקו שבעתיים, ואם נמצא עוולה נגד הגוי, נודיע זאת למוסד ולגוי.

בתקווה שלעולם לא יהיה שאלה אם לממש את האיום בפועל.

מקובל בב"ד לפסוק שיש דין מוסר גם לערכאות של ישראל בפה ארץ ישראל, מדין "אנס", אף שאין חשש נפשות. וכן יש כת"י של החפץ חיים שנדפס כבר בכמה ספרים, לגבי מסירה לעש"ג בזמנו, מיהודי על יהודי בממונות שביניהם, שזה בכל חומר דין מסירה.

נשאלתי מאברך מכובד מאוד בבני ברק: מעגלתנו יוצא ברזל משונן (מחזיק של הגגון של העגלה שהתפרק), אע"פ שראינו אותו כך כמה פעמים לא טיפלנו בזה.

אתמול (מוצ"ש) הלכתי עם העגלה ברחוב ונדחקתי סמוך לבני זוג שנדחקו שם אף הם (זה היה סמוך לתחנת אוטובוס) והברזל קרע את השמלה או החצאית של הגברת, לא קרע קטן אלא שהיא אחזה את הבגד בשני ידיה.

בתחילה הם אמרו לא נורא וזה בסדר, אבל התעקשתי שאני מזיק, נתנו לי את פרטיהם ואמרתי שאני אבוא לשלם.

אני מכיר אותו בפנים הוא אברך צעיר מסתמא חצי שנה נשוי אולי פחות, זאת אומרת שכנראה זה בגד חדש.

כמה אני צריך לשלם, לפי שווי הבגד המקורי, או שווי תיקון אומנותי, שכנראה לא כ"כ יעיל במקרה הזה מכיון שהוא בגד חגיגי והקרע במיקום מרכזי מידי?

והשבתי: ודאי לא בגד חדש מקורי, שהרי נקרע משומש, והנזק הוא ערכו שהיה לו מה שהיה יכול לימכר בשוק במצב "כמעט חדש" שלם.

אם יסכימו לערך תיקון אומנותי, זה מחילה מצידם ומועילה.

לבי אומר לי שבנזק של אדם לאדם ברחוב, אמנם אין חיוב בושט בזמן הזה, ומה גם שלא היה בכוונה לבייש, אבל במקרה שהרחוב מלא אנשים בתחנת אוטובוס במוצ"ש בבני ברק, שזה מקום התקהלות ציבורית עצומה, ואברך בעל רושם קורע בגד של אשה צעירה למצב שצריכה להחזיק הקרע בשתי ידיה, ודאי שהיא מבוישת מאוד מהסיטואציה, ויש לפחות קצת חיוב להוסיף סך מסוים על מנת לפייס מלבד התשלום ובקשת המחילה יש ג"כ. כי הפוסקים כותבים שאפילו בקשת מחילה לא מועילה במקום בושת. וראוי להוסיף "בכדי שיתפייס".

(עיקר דברי הפוסקים נאמרו בביוש בדברים ונימוקם שזה זכור יותר ונשאר לדורות. ולכן אין זה אמור ישיר על מקרה כזה).

והעיקר לא תשים דמים בביתך, ברזל משונן כמתואר זה חפצא של מזיק "בגובה העיניים" פעם ראיתי כזה ברזל נכנס בעין של ילד בן 3...

שוב תיקן השואל שהשאלה אינה עליו בעצמו אלא על בתו בת 12 שכבר בת חיובא, שהובילה את העגלה והיא זו שנתקעה בבגד האשה. ולא ציין זאת מתחילה כי לא חשב שזה נפק"מ לתשובה היות ובלא"ה הוא משלם את מה שהיא חייבת.

והשבתי שא"כ משתנה התשובה, ראשית דאין בושת לילדה שנתקלת באשה, ולא דומה לאברך מכובד שנתקל באשה וקורע בגד של אשה ברחוב. ושנית שהאב אינו חייב לשלם נזק שעשתה בתו הגדולה אף שאין לה לשלם, אלא היא חייבת, ואם הוא רוצה לשלם במקומה יכול לפרוס התשלום איך שנראה לו, ולשלם כמה שרוצה במקום החיוב המקורי. ויתכן שיקבלו מחיר של תיקון בלבד ויתרצו לוותר על השאר כי אין ממי לגבות אפילו את זה.

1310.

נשאלתי ממוכר שקונה אחד ראה את הדירה והודיע שמעוניין לקנותה במחיר מוסכם, והחלו מו"מ על סעיפים בחוזה ויתכן שיהיה ביניהם ויכוח על סעיפים מסויימים, וכעת הגיע אחר שמעוניין לקנות ורוצה להוסיף 30 אלף על המחיר שביקש מהראשון, בשביל שיפסיק את המו"מ עם הראשון וימכור לו. האם ביטול המו"מ בגין זה נחשב למחוסר אמנה.

ובירדתי המחיר, ואין כאן שינוי שער, ולכן אין לחזור בו מאמירתו. אא"כ יהיה ויכוח על סעיפים בחוזה.

1311.

נשאלתי אם מותר להוציא מרפסת באופן שמסתיר למרפסת שכנו נוף "שמהצד" אבל מול השכן נשאר הנוף כפי שהיה, או שיש טענת חזקה לשכן על הנוף, ואם כן למה האם מרפסת היא כאיספלידא.

והשבתי שצריכים ללכת לרב מוסכם על שניהם, כי יש דעות בין הדיינים שתב"ע מחייב, כלומר שמי שקנה עם תב"ע שנותנת נוף, יש לו זכות ברשות שאינה שלו לראות את הנוף, כשם שבזמן חז"ל היה קנין אור מהחלון בשיעור ד' אמות על פני החצר הסמוכה שאינה שלו. ויש דיינים שאומרים שנוף אינו כאור של ד' אמות.

1312.

נשאלתי ע"ד צוואה שכתוב בה שחילק כל רכושו ל9 נכדותיו להוצאות נישואיהן 1/9 לכל אחת, והיתר יהיה לבנו (אביהן), ויחול שעה אחת קודם מיתתו באופן המועיל. והבן "הסתלק" מהירושה והתעלם מזה כבר כמה שנים, וכעת ב"ד עומד לחלק הכל לבנות, וכעת בא נושה של הבן ותובע בבית ד' שסילוק האב הוא הברחה, ושיחזירו ויגבה חוב של האב מהירושה.

והשבתי שיש סתירה בשטר הצוואה, כי אם החלוקה היא ל9 ולכל אחת 1/9 אין מצב שיהיה נותר, ואולי כדי ליישב לשון השטר בדוחק שלא יהיה סתירה, צ"ל שהקנה לבנות רק להוצאות נישואין ולא מעבר לכך, וע"כ אם אין מספיק לנישואי כולן יחלקו 1/9 לכל אחת אפילו שלא יגיע לכל אחת מלוא צרכה. ואם יש עודף מעבר לצורכי הנישואין של כולן, זה יהיה קנוי לבן.

אבל בין אם הבן קיבל עודף בירושה ובין אם קיבל במתנה, הסתלקות אינה קנין, כי זה שלו לגמרי וקנוי לו מרגע המיתה או משעה אחת קודם, ודבר הקנוי לו אינו נעשה של אחרים לא בסילוק ולא בהתעלמות כמה שנים.

1313.

נושא השאלה

א' הוא הטוען אין לי, היה לווה מגמחי"ם, והביא בהלוואותיו ערבון צ'קים חתומים של ב' שהוא בעל הצ'קים, וג' הם הגמחי"ם.

והסיכום בין א' לב' היה שא' פורע חובותיו לג' במזומנים, ומקבל את הצ'קים של הערבון בחזרה, ובאם לא יספיק לפדות הצ'קים מג' לפני בוא יום הפרעון הנקוב בצ'קים וג' יפקידם להפרע מהם, יספיק לפחות להפקיד את המזומנים בחשבון הבנק של ב' כדי שיהיה כיסוי.

ב' מציין שהיה ידוע מראש לשניהם כי החשבון אינו פעיל ולא היה בו כסף בכלל, רק הכספים שהיה אמור א' להפקיד שם.

הסדר זה עבד במשך תקופה ארוכה, עד שפעם אחת התקשר ג' לב' לשאול האם אפשר להפקיד צ'ק ויש לו כיסוי, וב' היה בטוח שא' הפקיד כבר התמורה בבנק ואמר שכן, ואז התברר שא' לא הפקיד והכל הסתבך, וב' נתבע ע"י ג' לשלם את כל הסכום בעצמו.

ב' לא התכוין להיות ערב, רק הסכים להסדר כזה שהצ'קים שלו ישמשו כמשכון. ג' מעולם לא דיבר עם ב' לפני מתן המעות. ב' לא ידע מיהו הג' כי היו כמה גמחי"ם. הטלפון של ג' לב' אם יש כסף בחשבון היה הרבה לאחר מתן מעות, ובשעת זמן הפרעון, כך שאינה יכולה להיחשב לקבלת ערבות. ב' גם לא ידע מהו הסכום כשנתן הצ'קים.

ג' סבר שהצ'קים הם סחירים, כלומר שא' קיבלם מב' לא בתור ערבון אלא שב' כבר קיבל תמורתם מא' וחייב מכבר בכל הסכום שנקוב שם ואין לו שום זכות טענה ליפטר מלשלם כל מה שרשום בצ'ק. כעת שא' טוען אין לי תובע ג' מב' את כל הסכום לפחות מדין ערב. וב' טוען שאדעתא דהכי שא' לא יכסה את הסכום לא נתן לו צ'קים, ומה שהפקיד את זה כמשכון בזמן שידע שאין לו ממה לפרוע זו גניבה גמורה, ולא נעשה ערב לגניבה, והוי לפחות ערבות בטעות שאדעתא דגניבה לא התחייב כלום.

תשובה

אילו היה לב' דין ערב, לא היתה עוזרת טענת הטעיה וטעות לפטור את ב', כי רק הטעיה שג' הטעה את ב' מועילה ליפטר בטענת טעות. אבל נראה שלפי כללי ערב אין לב' דין ערב על ההלוואות של א', היות ולא ידע הסכום, ולא אמר לג' צא תן לו. וג' לא שאלו לפני ההלוואה אם לתת לא', ועצם הצ'ק החתום הנמסר כמשכון לא חייב להיות ערבון, שהרי יכול להיות גם פרעון ע"י המחאת חוב אם זה צ'ק סחיר שכבר נתקבלה תמורתו, וגם יכול להיות רק משכון או אמנה, ולכן רק אם מברר ג' מראש אצל ב' חל חיוב על ב'.

המקורות לתשובה:

עי' ירוחב"ש מהדו"ב עמ' 152 גדרי בעל צ'ק שהושלש בגמ"ח, ובכל המקורות המצויינים שם. ועי' בתשובת הרמ"א סימן לג המצוטט בכרך ט דמבואר שם להדיא שגם שלא ידע הערב שהוא ערב במילים האלו ולא עוד אלא שהוטעה ע"י הלווה, מ"מ כיון שהמלווה סמך עליו והיה יכול לדעת, חובת הידיעה וההודעה למלווה היא על הערב. ועי' בהלכות ערב בסימן קכט סעיף יח איזה לשון שאומר הערב למלווה

מחייבת ומינה דאם לא ידע מי המלוה דאינו מקבל ע"ע ערבות, ודערב אחר מתן מעות אינו חל בלי קנין מפורש (בקכט סעיף א). ולגבי זה שהיה בלי ידיעת סכום, פסק השו"ע בסימן קלא סעיף יג דחייב אילו קיבל ע"ע ערבות בלא קיצבה מלבד שיטת הרמב"ם ועי' ש"ך שם דא"י לטעון קי"ל כהרמב"ם. ועי' בכרך י' עמ' ס כל הפוסקים שהכריעו כהש"ך, וכל הפוסקים שנטו להכריע כהסמ"ע שם שחולק עליו, וא"א להוציא ממוחזק.

1314.

נשאלתי משתי קרנות של צדקה בחו"ל שאספו כסף למשפחה של חולה, כל אחת בנפרד, והתחייבו כל אחת בנפרד מהכסף שאספו, לשלם את שכירות הדירה של משפחת החולה 3 חודשים, וסיכמו אח"כ ביניהם ורשמו בהתחייבות את החודשים שישלמו, והנה מתברר שיש חודש אחד שרשום בב' ההתחייבויות, דהיינו כפל כסף לחודש אחד מהנ"ל, והשאלה היא מה לעשות, מי זכה לשלם ומי המיותר ומה יעשה במיותר אחרי שהתחייב.

והשבתי שמצד ההלכה אין משמעות לשינוי מחודש לחודש, אין זה כשינוי צדקה לצדקה, ולא כקנין שחל או לא חל. הכל זה אותה מטרה של צדקה למגורי משפחה. ולכן שיתנו את החודש הנוסף ע"ח החודש הבא לאחריו. ואם צריכים הקרנות דוקא קבלה מהחודש הזה (היות והם מאוד מסודרים עם הרשויות), שיתנו שתיהן באותו חודש ויקבלו קבלה, והמשכיר שמקבל כפל משייך את זה להבא.

1315.

נשאלתי ממוכר דירה, ושומע מהקונה שמחשב ומתייעץ איך לחלק את הדירה [הוספת יח"ד להשכרה], ויודע המוכר שיש שכן בקומה שמתנגד לאחרים לחלק דירותיהם, והצליח בהתנגדותו לשכן אחר. ולדעת המוכר ההתנגדות אינה נכונה [ואחר הצליח נגד המתנגד וחילק דירתו], והשאלה היא האם חייב לדווח לקונה על השכן המתנגד שיש סיכוי שלא יוכל לחלק.

והשבתי שזה לא מום בדירה ואיצ"ל, ועל הקונה לחשוב לבד שבכל בנין עלול להיות שכנים שלא מסכימים, ועליו לברר זאת בעצמו עמהם. רק שהמוכר ישמור פיו ולא יביע דעה במכירה לפני הקונה שכן וכך אפשר לפצל ולחלק וכדומה, ואח"כ אם יתברר שיש בעיה מצד שכן יוכלו לתובעו על מק"ט [כפי שקרה בעבר בביה"ד]. וליתר בטחון להסיר ספק עדיף שיאמר שאינו יודע על אפשרות לחלק הדירה ולא חישוב זאת במחיר, ואם ירצו ויחלקו אין זה חשבוננו.

1316.

בעקבות שיחת הטלפון, הנני לאשר בכתב כל הנאמר בעל פה:

בזמנו דיברתי עם הר"ט, כאשר ביקש לעכב את תשלומיו לתובע עד לדיון ופתחנו תיק מס' 2802 ובו כתבנו צו מניעה זמני במעמד צד אחד, רק ע"פ "אמתלא כל דהו"

כלשון הרמ"א, (והורינו על הקפאת הכסף אצל הר"ט בידיו וברשותו שלא צריך לשלם בלי בירור בדין תורה, כמבואר בהרחבה בנימוקי ההחלטה הנדפסים בספר "פסקי דין" חלק טו עמ' תעח ואילך). וכתבנו דעדיין צריך בירור כי לא נכנסנו לעצם השאלה למעשה, דב"ד אינם שומעים צד אחד בלי השני. ובעיקר בהיות שהיתה היתכנות ששני הצדדים יבואו לביה"ד דכאן לטעון.

אולם שוב אחרי שהודיע לנו הר"ט שידונו ביניהם רק בזבל"א, נתנו דעתנו על גופן של דברים יותר, ואז הורינו לו, בעל פה, שעל פי דין תורה לפי הטענות שהביע (המובאות להלן בפרוטרוט) ומעוד טעמים שחשבנו (שנרמזו להלן בעה"ת"ש), אינו צריך לשלם את הסכום הנתבע ממנו לתובע, אא"כ ב"ד שידון ביניהם ימצא פרטים חדשים שלא נלקחו בחשבון בטענות והנימוקים הללו ויפסוק זאת.

ואלו הטענות והטעמים הנ"ל:

א' מדובר על חוב למוסד שהתנהל לפי כללי המדינה (בר מן טענת דמ"ד), וכמבואר בחו"מ סימן של"א דאזלינן בכל דבר כמנהג המקום ששם שכר את הפועלים. ולכן גם אלו העובדים ואחרים שהמוסד היה חייב להם כספים ולא שילם קבלו את פקיעת חובם לאור פשיטת הרגל, כי זה כלול במנהג המדינה ומחייב את העובדים גם עפ"ד"ת. ממילא מוסד כזה שפשט רגל והתבטל מהיכנו לפי כללי המנהג במדינה דסברו וקבלו עליהם, אין למי לשלם.

ב' נוסף על המנהג יש גם טענה מדין דינא דמלכותא, וכהרמ"א בסימן רנט סעיף ז ובסימן שנו סעיף ז ובדעה הב' בסימן שסט סעיף ח וכתב ע"ז וכן הוא עיקר. ועי' באגר"מ חלק ז חו"מ חלק ב סימן סב לגבי דמ"ד בפשיטת רגל.

ג' מוסד שפושט רגל, אין זה מחמת חובות שחייבים לו, אלא מחמת חובות שהוא חייב לאחרים ואין לו לשלם. כלומר, המצב של הכרזת פשיטת רגל מוכיח כאלף עדים שכל חוב שמישהו חייב למוסד אמור להגיע לנושה שהמוסד חייב לו, ולא למוסד. ומדין שעדר"נ. ואם הנושים פטרו את המוסד מצד המנהג ומצד דמ"ד שחל גם לפי הדין, הפשט הוא שהם פטרו את החייבים להם משעדר"נ. כך או כך לבעל המוסד אין זכות תביעה על החובות שכבר שועבדו לנושים של המוסד.

ד' עצם שמיטת החובות שמנהל מוסד פוטר עצמו מלשלם ע"י הכרזת פשיטת רגל, דהיינו שימוש בכלי המוגדר בחוק ובמנהג (ולא בהלכה, אבל שחל גם ע"פ הלכה וכו"ל), מחייב אותו לנהוג בעצמו כהכרזתו כלפי אחרים, דשוי' אנפשי'. ואדם נאמן לחייב עצמו יותר מק' עדים. כלומר, אין לאדם נאמנות לחייב לאחרני על פי עצמו, ואעפ"כ מצד החוק קיבל כח לחייב לאחרני ג"כ, שאלו שחייב להם לא יקבלו פרעון. אבל לחייב עצמו חל עליו דיבורו מעיקר ההלכה ג"כ, וכשאומר שהוא פושט רגל, שהמשמעות היא שהמוסד בטל ואינו קיים יותר לא הוא ולא חובותיו, זה חל ודאי נגד חוב שהיו חייבים למוסד.

ה' שוי' אנפשי' לחייב עצמו – חל על אדם אפילו נגד הידיעה ואפילו נגד עדים. (וידוע הקצוה"ח שמביא מחלוקת אחרונים אם זה מדין נדר או מדין נאמנות ואכמ"ל).

ו' כל זה היה נכון גם אם החוב דהנתבע הר"ט היה נוצר מהלוואה שקיבל מהמוסד. אולם בנידון האמת שזו היתה התחייבות לא נגד כסף או שוה כסף שהנתבע קיבל אלא באופן של חיובי שותפים להכניס ולפעול במוסד שע"ז הנתבע התחייב ולא על

דבר אחר כשהמוסד לא קיים. ברגע שפקע המוסד פקעה השותפות ופקעה ההתחייבות. (אמנם יתכן שאם היה באופן שקיבל הלוואה, ונשאר בידו כסף או תמורתו בעין אשר קיבל מהמוסד פושט הרגל צריך לחפש למי להביאו ולא לעכבו בידו, ואכמ"ל, וכאמור אין זה הנידון דידן).

ז' חוב שנשאר לשלם למוסד שפשט רגל, יש כונס נכסים שהוא מנהל את הנכסים והחובות, והוא בלבד בעל הסמכות לגבות חובות ולקבל פרעונות או לפעול במקום ההנהלה. כונס הנכסים בסמכותו לסדר תשלומים, לקצץ מחוב, ואפילו לפטור. פושט רגל שלא מסר חוב מסויים לכונס החוקי, א' נחשב שפטר אותו. ב' אם לא פטר אותו, הרי הזיקו! שבכך שלא מסרו מנע וגזל ממנו האפשרות ליפטר ולהסתדר עם החוק.

ח' התביעה הנגדית של הר"ט נגד התובע, שקשור להוצאת דיבה חריפה עליו שמחייבת את התובע לצי"ש בדבר שאין בקשת מחילה מועילה כנפסק בשו"ע הרב בסי' תרו: "ואם הוציא עליו שם רע אינו צריך למחול לו בכל ענין אפילו אם יבקש ממנו כמה פעמים משום דאפשר שיש בני אדם ששמעו הוצאת הלעז עליו ולא שמעו הפיוס וידמה להם שאפשר שהלעז הוא אמת ולא יצא עדיין אדם זה נקי מחשד". וכדברי הסמ"ע בסי' תכב סעיף ו: "והטעם דשם רע פגע בכבוד אבותיו או בניו לדורות, ושמה היו אנשים דשמעו הש"ר ולא ישמעו החרטה והמחילה ויסברו שהוא אמת". ונפסק בשו"ע סימן שעח סעיף א "וכל הגורם נזק לחבירו אפילו בענין שפטור מדיני אדם חייב בדיני שמים". וכמ"ש בשו"ע ר הלכות הלוואה סעיף כט: "אינו יוצא ידי שמים עד שישלם לו כל מה שהיה חייב לו".

ונפסק בשו"ע סימן תכ סעיף לח: "ויש לבית דין בכל מקום ובכל זמן לגדור כפי מה שיראו, ויש אומרים שמנדין אותו עד שיפייס המבוויש. הגה: ויש אומרים דמכין אותו מכת מרדות. והמוציא שם רע על חבירו הוי בכלל המבייש בדברים". ועיין בסמ"ע ס"ק מח "ואין לך בשת גדולה יותר מהוצאת שם רע ודבה" וממשיך שם שמה שכתב המחבר בי"א שמנדין הרי לכל הדעות ובלשונו: "וגם המחבר סתם וכתב שם כן בסעיף ו וכאן כתבו בשם י"א וכבר כתבתי כמה פעמים דאין הוכחה מלשון י"א דפלוגתא הוא אלא דבמקום שמצא שיחיד כ"כ ואינו מפורסם בשאר פוסקים, רגיל לכתבו המחבר ומור"ם בלשון י"א עכ"ל.

וא"כ אפילו אם קיים חוב ממון נגד הנתבע לטובת התובע, מ"מ א"א להוציא ממנו כשהוא תפוס ומוחזק נגד חיוב לצי"ש, בלי לברר ולדון זאת כד"ת.

ולכן הורינו כאמור לר"ט מכל הנ"ל שיכול לעכב בידו את מה שחוייב בעבר לשלם לתובע, עד שבי"ד ישמע טענות הצדדים ע"ז.

1317.

השאלה: צינורות מים לא תקינים ברצפת בית א' שכבר כמה שנים דולף מהם מים לדירות התחתונות ממנו, והנזק רב.

א' גר מחוץ לעיר, הדירה בשימוש שוכרים, השכנים הניזוקים כבר הוציאו הוצאות רבות לאיתור מקור הרטיבות, חלק מההוצאות בתיאום טלפוני עם א' שישלם אותן

אם יימצא שהסיבה קשורה לדירתו, אבל א' לא שילם מאומה. גם לתקן לא תיקן מאומה. המצב נעשה גרוע עם הזמן. כעת הדירה שמתחת א' מוצפת מים וחדרים בה יצאו מאפשרות שימוש. דירת א' עצמה מלאה ירוקת בין המרצפות, ומשקופים שספגו מים ונרקבו, והשוכרים הפסיקו לשלם שכירות עד שא' בעל הדירה יתקן, אבל אינו מגיע לעיר ודוחה מיום ליום ומחודש לחודש. מה ניתן לעשות כדי לכופ את א' לתקן.

התשובה: להזמין בעלי מלאכה לתקן בבית א' כל הנצרך, על חשבון דמי השכירות, ולצורך זה להורות לשוכרים שלא ישלמו שכ"ד למשכיר אלא לשכן שיטפל בתיקון האינסטלציה, והשכן יקבל מהשוכרים את הכסף של החודשיים הקודמים וכן את שכ"ד של החודשים הבאים עד מלוא הסכום שיצטרכו. וכן לשלם מהכסף שיתקבל מהשוכרים את חוב הבדיקות וההוצאות שהיו לשכנים בעבר על בעיית האינסטלציה והתחייב לשלם ולא שילם.

מקורות: עי' מחלוקת רב אחא שר הבירה ורב נחמן בכתובות דף פח א לגבי גביה שלא בפניו, ועי' תוס' שם ורמב"ן ורשב"א כמו מי פוסקים בגביה שלא בפניו, ועי' נימוקי יוסף בב"מ פרק הבית והעליה דף עא ב מדפי הר"ף. ועי' במגיד משנה בפ"ד משכנים ה"ג, ובתשובת הרמ"א סי' עז, ובשו"ע חו"מ סי' קסד סעי' ה וסמ"ע סק"ג, ועי"ש סק"א. ובט"ז שם.

ומוכח מדבריהם דבגוונא של קלקול העומד לתקן, ובע"ה אינו במדינת הים שאין עמו קשר ואינו יודע מכלום, אלא הוא יודע מהכל רק מזלזל ולא מתקן, לכו"ע גובים ממנו ומתקנים על חשבוננו. וכאשר הדירה כבר מושכרת על ידו, הביצוע הרבה יותר קל. וכו"ל.

.1318

נשאלתי מאדם העומד לפתוח חנות מחשבים וסלולר, ולפי מה שמבין יש תמיד תקלות במכשירים הנמכרים וא"א לצפות מראש איזה מכשיר באיזה שימוש יתברר שיש בו תקלה, והוא יודע שתמיד הלקוחות יאשימו את המוכרים, והמוכרים תמיד נותנים רק את האחריות של היצרן או היבואן, והשאלה היא האם יפול עליו אחריות אישית מכיון שהוא המוכר.

והשבתי שהכל לפי המנהג. אבל יכול לחסוך את הויכוח והדיון שיכתוב בשלט בולט לכל הנכנסים לחנותו את מדיניות האחריות, שיש תקלות לא צפויות ובלתי נמנעות בכל סוגי המכשירים והאחריות היא של היבואן והיצרן.

.1319

נשאלתי מבחור שעומד להקשר בשידוך עם בת שסיפרה לו בפגישה שלפני כמה שנים עשו צחוק בתיכון בבני עקיבא ועשו לה קידושין במשחק עכ"ל, והוא חושש מה הדין אם מותר להתחתן עמה. וגט לא בא בחשבון כי הוא כהן.

והשבתי שהפה שאסר וכו', ומותרת לכתחילה, כי אין ידוע על הקידושין אלא ממנה והיא עצמה אומרת שזה היה בצחוק, וממילא לא חל כלום, וא"א להאמין למילה שלה שהיה קידושין מבלי להאמין לה איך זה היה. ואילו היה נודע ממשהו אחר אה"נ שהיה צריך לברר ולא היתה נאמנת על הצחוק. ולמעשה מותרת לכתחילה.

1320.

נשאלתי אם יש בעיה לקנות רב-קו טעון ב500 במחיר 300. ופשר הדבר שיש מתווק שקונה מאדם שהטעין כמות מסויימת של כרטיסים בסכום גבוה ומוכרם במחיר נמוך, והשאלה היא אם צריך לחשוש שזו גניבה או לא ישר, או שאפשר לקנות בלי לחשוב מה שהיה קודם ואיך, ולהניח שזה נעשה ביושר ולא לחשוד.

1321.

נשאלתי האם ג'ולות של משחק העשויות זכוכית טעונות טבילת כלים כאשר שמים אותן בסיר בישול (והמטרה היא למנוע גלישה של חלב בעת הרתחה, או להשביח ולהטיב את הבישול של ריבה).

והנה אין דין טבילה למה שאינו משמש את האוכל עצמו, או כשארין לו שם כלי המקבל טומאה. והני ג'ולות אין להם שימוש למאכל עצמו, שלא מתבשל בו ולא מוגש בו ואין אוכלים בו, אבל זה משמש בעת הבישול למנוע היזק התבשיל.

ועוד שמבוא' במשנה כלים פכ"ד מ"א ושל דיצת הערביין טהור מכלום, ומפרש רע"ב שהוא קטן ביותר לשמחה ושחוק ולא כלי של תשימיש, וכ"כ הר"מ בפיה"מ אין ראוי לדבר זולת ללעג ושחוק. והר"ש כתב אי נמי דראוי לצידה בלבד וכל כלי שאינו ממשמיש אדם אינו מקבל טומאה כל עיקר. וכ"כ הרמב"ם בפכ"ז מהל' כלים ה"ד. וכתב במשנה אחרונה דכדור שבפכ"ג שטמא אף שהוא למשחק זה בגלל שיש בו בית קיבול למעות וכדו'. ובתפא"י כתב מדעשוי רק לשחוק הילדים של הערביין ולא שילבישוהו א"כ אינו כלי תשימיש כלל.

ובכלל על כלי זכוכית עי' ברמב"ם בפ"א מכלים ה"ה שדינם מדרבנן אטו כלי חרס ויש להם דינים גם של כלי מתכות, אבל פשוטיהן בלי בית קיבול טהורין (ככלי עץ), ואפי' בכלי מתכות פסק שם בפ"ח ה"ב דגולמיהן טהורין, ומהו גולם נלמד מדין מסמר מתכת שהוא טהור אף שיש לו צורה כיון שאינו בית קיבול ולא נעשה מחלק מכלי שכבר היה בית קיבול ונטמא, (ועי' בזה בנו"ב תנינא סי' קלז).

היוצא דג'ולות אפילו ישתמשו בהם לשימוש ממש מצד הבישול עדיין הם גולמי זכוכית וגם לא נקראים כלי והן אינן מק"ט ואי"צ לטבול אם נעשה ע"י גוי דרך כלי טעון טבילה.

1322.

נשאלתי מאשה המיועדת להתגרש מבעלה אם צריכה ז"נ וטהרה לפני הגט שהרי אסורה לקבל ממנו בידה בלי זה.

והשבתי שא"צ כי הם כבר זרים זל"ז כי הגט בא להפריד. (וי"ל במליצה על הנתינה טרם שחלה הפרידה, דגיטה וידה באין כא').

1323.

נשאלתי במי שמקבל הלוואות חודשיות להחזרת משכנתא, והמלווה רוצה הצמדה למדד, דהיינו ריבית (מסתמא דרבנן דא"ז קצוץ ויתכן שעל סכומים מסויימים בכלל לא יהיה עליה). איך יכול לכתוב ע"ז הית"ע. ממה נפשך אם יש שותפות בעיסקא מגיע רווח קבוע, ולא חודש כן וחודש לא, ועוד שההתבררות כמה המדד היא בסוף השנה, ואיך יתכן שבמשך השנה עוד לא חייבים ובסוף שנה חייבים.

והשבתי שיהיה כתוב שכל הרווח של חלק הפקדון למשקיע, אבל יש סכום התפשרות כדי לא להתחשבן, ולא להיות בעסק של שבועה, וההתפשרות תהיה לפי המדד.

1324.

נשאלתי לגבי מה נפסק שבשנה הראשונה הולכין אחרי יום הקבורה ולא אחרי יום הפטירה.

והשבתי דלגבי היא"צ דקדיש ועליה לקבר ואיסור השתתפות בשמחות. אבל לגבי ניהוגי אבלות כמו להסתפר (אחרי אביו ואמו) וכדו' הולכין אחרי תשלוס יב"ח מיום הפטירה, ולא היא"צ קובע.

1325.

תשובה בענין דירה שכורה שהושכרה ליו"ט למי הרווח

נשאלתי מב' הצדדים כא': הקדש א' השכיר דירה ללינה לקבוצת בחורים משיבת ב' לשנה. בחוזה השכירות הותנה שאסור לשוכרים להכניס שוכרים לדירה ללא רשות בכתב מהמשכיר. בימי החגים שב"בין הזמנים" הבחורים לנים בבתיהם, ומאידיך יש ביקוש גדול לדירות ללינה באיזור המושכר, ומחירי השכירות ליו"ט גבוה פי כמה משכירות חודש רגיל. ביקשו השוכרים להשכיר את הדירה ליו"ט כאשר בלאו הכי הם משלמים שכירות על דירה שהיא ריקה, המשכיר הסכים להם להשכיר את הדירה לאורחים הנזקקים לאיזור זה ליו"ט על מנת שישאלו אח"כ רב למי מגיע כסף השכירות.

השאלה למעשה: למי מגיע כסף השכירות העודף ויתר על דמי השכירות הרגילים, האם לבחורים שהדירה הושכרה להם מכבר והם השיגו את השוכרים ליו"ט, או להקדש שהוא הבעלים על גוף הדירה.

והשבתי: בנידו"ד, מצד אחד הדירה הושכרה לשנה שלמה ושכירות ליומי' ממכר, דהיינו ששייך לבחורים השוכרים, והגם שהוא תלוי בפלוגתת הפוסקים אם אמרינן ממכר ליומי' לכל מילי או רק לאונאה, מ"מ כיון שהנ"מ כאן אינו לאפוקי ממונא ודאי שאמרינן שכירות ליומי' ממכר. ואילו לא היה תנאי בחוזה שאסור לשוכרים להכניס שוכרים אחרים, היתה כל השכירות מגיעה לבחורים, ובלבד שלא יהיו יותר נפשות ויותר ילדים מהשוכרים הראשונים, וכמבואר בהל' שכירות בתיים. ולא אמרינן ע"ז כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו, כי בתקופה הנקובה זו פרה שלהם.

ומצד שני, הלא הותנה ביסוד השכירות שאין רשות לשוכר להשכיר לאחרים בלי רשות המשכיר, ע"כ השוכרים לבד לא היו יכולים להוציא לפועל את הריווח הזה. וגם המשכיר לא היה יכול להשכיר לאורחים ליו"ט מאחר שזה כבר הושכר לבחורים בתוך התקופה שקנוי להם.

על כן ככל עסק שהרויח בין שנים, שאף אחד לבדו לא היה יכול להגיע לרויח ורק ע"י שותפות שניהם הרוויחו, אם לא סיכמו מראש את אחוזי הרויח שיהיה לכל צד, ההלכה היא שחולקים כשותפים מחצה ומחצה. וכן הדין כאן כי נזקקו זל"ז לבעלות ולרשות להשכיר ולהרויח את ימי החגים, מן הדין שיחלקו את העודף שווה בשווה.

1326.

נשאלתי מבעל דירה בבנינים ישנים של פרדס כ"ץ המיועדים ל"פינוי בינוי", ויש בבנין 12 שכנים ואחד מהם מתנגד לחתום לחברה היזמית, ולפי החוק מספיק 80% שיחתמו, ואם השכן השואל חותם עושים הליך בירור התנגדות למתנגד בבימ"ש, ואם אין לו סיבה מספיקה לפי כלליהם וחוקיהם מפקיעים ממנו. והשאלה היא אם מותר לחתום להם (והחתימה בנידו"ז אינה רק על הסכם הפינוי, אלא גם בקשה לבירור המשפטי נגד אותו מתנגד).

והשבתי שאין היתר להפקיע בעלות ע"י הרוב שרוצים להרוס ולבנות מחדש, ויש זכות למיעוט להשאר במה שהיה שלו מעיקרא לפני תחולת החוק של 80% לפינוי בינוי. אולם אם המתנגד רכש ביתו אחרי תחולת החוק, ואחרי שהבנינים הללו בפרדס כ"ץ הועמדו לתכנית פינוי (בערך לפני כ-20 שנה) ודאי שקנה אדעתא דהכי שיש פה פינוי, ולא יכול לומר שזהו ביתו ורוצה להשאר בו כפי שהיה. כמו הלכות שותפין שהשתתפו ע"ד לחלוק. וא"כ יתכן שההתנגדות היא שרוצה פיצוי משאר הדיירים על זכויות שכעת יש לו וע"י הפינוי יאבדם. והיות ויתכן שיש לו טענה שמקובלת בד"ת ואינה מקובלת בחוקיהם, אסור לפנות לדיניהם בלי לתובעו להביע התנגדותו בד"ת, ורק אם יסרב להופיע לדיון יתיר בי"ד לפנות, כמו היתר לערכאות.

1327.

נשאלתי בדבר עץ שנטוע בחצר השותפים ומזיק סוכה של שכן אחד ומסוכך עליה, האם דינם של בעלי המזיק לשלם עלות הניסור, או על השכן הניזק לשאת בעלות שלו.

ועי' בסי' קנה סעי' כח שעל הניזק לטפל. וכן הלכתא ברוב הפרטים שעל הניזק להרחיק את עצמו, חוץ מדבר שהוא גירי דיליה, דהיינו שמיד נעשה נזק. אבל אילן ושרשיו וכן ענפיו הם דברים שאינם נעשים מיד אלא אחרי שנים, והם בכלל הדברים שמפורש שעל הניזק להרחיק א"ע כמבוא' שם בסעיפים כו' כז' כח. אמנם הנה בסעיף כ' שם מובא יוצא דופן שעל המזיק להרחיק אע"פ שאינו גירי דילי', והוא בור מי גשמים שהתמלא ע"י ראובן וחדרו מים מכתליו ועיפשו מרתף שמעון והוציאוהו מכלל שימוש, שעל ראובן להרחיק בורו ומימיו או את שפיכת הגשמים לשם. ומקורו בתשובת הרא"ש. והטעם יתכן מפני שבוטל ביתו ושימושיו של שמעון במרתף לגמרי, ואי"ז סתם נזק. ונגד ביטול בית או מרתף יש דין מיוחד שעל המזיק להרחיק. ויש עוד טעם לחלק בין שאר הנזקין דעל הניזק להרחיק, מפני שקציצת שרשים וענפים, או הרחקת בור למק"א בשדהו, וכדו' זה יכול הניזק לעשות, וככל שבידי הניזק לפעול בנזק, אין מטילים את זה על המזיק כשעשה ברשות ואי"ז גירי דילי'. אבל אותו מרתף או בית שהתעפש מחדירת המים, אין לניזק מה לעשות, ורק המזיק בבור מימיו יכול לתקן את המעוות, ולכן בזה על המזיק לתקן אע"פ שזה לא גירי דילי'. ושתי המשמעויות איכא למשמע מלשון הרא"ש בתשובה המובא בטור שם. ויש נפק"מ ביניהם, בניהן כגון דידן שענפי המזיק ביטלו את כל תשמיש הסוכה מהיכנה, אולם יש לניזק יכולת להתמודד עם הפסול ולהוציא הוצאות לכרות את הענפים. דלטעם שבביטול בית על המזיק להרחיק, חייבים כל בעלי העץ להשתתף בעלויות, ואילו לטעם שרק בגוונא שהניזק לא יכול להנצל בכוחות עצמו מהנזק על המזיק להרחיק, בניהן ד' השכנים פטורים. ודו"ק.

ונמלכתי דדירה בלי סוכה נחשבת לדירה, ולא דומה לביטול מרתף שאין לו שום שימוש ותכלית כשהוא מעופש, ולשני הצדדים ברא"ש השכנים פטורים.

1328.

נשאלתי בענין דוד שמש על גג איסכורית ששכן עליון הרחיב חדר לדירתו, וטוען התחתון שזו זכותו להניח שם דוד, ושואל העליון האם זה נכון.

והשבתי שכל גג עליון בכל קומה, כולל של הרחבות ששולמו רק ע"י הבונה בלבד, וכולל גגות סוכות, לפי החוק הם גגות משותפים, ואי"צ השכנים להשתתף בזה. ולכן אסור לשנותם בלי רשות השכנים, ולכן שימושים של גג עליון מותר להניח ע"ז. וכל זה בתנאי שאינו מזיק את הגג לשכן התחתון, וצריך בדיקה מיוחדת על דוד שמש כבד ע"ג גג איסכורית. וכן אם היה רוצה לעשות שם סוכה בעתיד, זו סיבה לזכות התנגדות להנחת דוד שמש עליו.

1329.

נשאלתי בענין ביטוח חיים למשכנתא, שהלווים מבוגרים ויש פרוצידורה ארוכה עד שיאשרו להם ביטוח חיים בחברת ביטוח חיים זולה, כי יש להם כמה תרופות קבועות וכו'. והפקידה בבנק הציעה שבנתיים יעשו את הביטוח של הבנק היקר יותר, רק שיאמרו שאין להם שום תרופות וכו', ואח"כ יעבירו לחברה אחרת. ושואל חתנם שאמור לקבל את ההלוואה האם זה גזל מהבנק. ואומר שכבר שאל רב בענין השקר, והתיר לו במקום הפסד כ"כ גדול וגם שזו הצעה של הפקידה של הבנק. אבל שלחו לשאול בענין הגזל.

והשבתי דכל עוד ההלוואה של המשכנתא משולמת כסדרה על ידיהם אין שום פרוטה שלוקחים לעצמם ע"ס השינוי הזה, ולכן אין חשש גזל, ורק אם יארע מקרה הביטוח שימותו הלווים ולא ידווחו לביטוח על מצב בריאותם שהיה מעכב את הביטוח, ובגלל אי הדיווח הביטוח ישלם במקומם, אז זה יהיה גזל בפועל. אבל על עצם איסור אמירת שקר איני יודע היתר גם בלי שזה גוזל פרוטה.

1330.

נשאלתי מבחור שנולד לעולים מרוסיה והתברר לאחיו ששם המשפחה של אבות אבותם היה במקור "כהן", האם צריך להחמיר לשמור איסורי כהונה.

והשבתי דאם אין השמירה על הכהונה ידועה להם מאב או סב או דוד וכדומה ששמרו מצוות והעבירו להם את המסורת של שמירת הכהונה, אי"צ לחוש לכהונה.

וטעם הדבר דהכהונה בימינו היא "כהני חזקה", מה שהוחזקו לכהנים. ואם לא הוחזקו לא נחשבים לכהנים. ובמק"א הארכת.

(ועי' כע"ז בחלק ב' תשובה 290 ובחלק ג' תשובה 361).

1331.

התבקשתי מהר"ר פ"ק וזוגתו להכין עבורם צוואה לאחרי מאה ועשרים של שניהם שיחולקו כל רכושם בין ארבעת הילדים, שני בנים ושתי בנות שווה בשווה.

וז"ל הצוואה [בפועל חלו מעט שינויים ודיוקים קלים].

צוואה

אני החתום מטה פ"ק, ואני החתומה מטה מ"ק, מגלים רצוננו ודעתנו השלמה בלי שום אונס או השפעה חיצונית שהיא, שהחלטנו שהדירה שלנו (וכן שאר הנכסים והרכוש שיהיו שלנו בבוא המועד לכל חי) תחולק אחרי מאה ועשרים של שנינו בין ארבעת ילדינו הבנים והבנות חלק כחלק בשווה, על כן ערכנו וקיימנו את הצוואה דלהלן, ואת כל הקניינים (שחלים מחיים) ואת הצוואה להורשה (שחלה אחרי מוע"ש) דלהלן באופן היותר מועיל על פי דיני התורה הקד' וע"פ החוק.

ולא יפסל שטר צוואה זה במחק ובחסר ויתר או בקני את וחמור, וכל דבר ופרט יתפרש בו באופן המועיל בלבד, לפי עניינו וקניינו וחלותו של כל פרט.

- א. אני החתומה מטה מ"ק מגלה דעתי בזאת שבעלי פ"ק ירש את כל חלקי בדירה וכן את כל שאר הנכסים דניידי ודלא ניידי והכספים ושווה כסף, כספים שבחשבונות בנקים ובביטוחים וכן כל מה שאקנה או אקבל או אירש עד פטירתי, ובקיצור כל מה שיהיה קיים בשעת פטירתי. הכל יהיה שלו לכל דבר וענין, לשימוש וכן למכור או לתת לפי שיקול דעתו.
- ב. ואם אאריך ימים אחרי בעלי הנ"ל, יהיו חצי מכל הנכסים דניידי ודלא ניידי (ובעיקר דירת המגורים שלנו, וכל שאר הרכוש) קנויים לשתי הבנות ל"א וב"א שווה בשווה בקנין גמור מעכשיו ועד שעה אחת קודם מיתתי אם לא אחזור בי בצוואה אחרת, וגם נכסים שארכוש או אקבל או אירש מהיום והלאה ג"כ יהיה חציו של הבנות שעה אחת קודם מיתתי בתורת שיעבוד הגוף שאני התחייבתי והשתעבדתי היום כדין באופן המועיל בחוב כסף מזומן לפרוע להם מנכסים הנ"ל חצי מכל מה שיהיה שלי.
- ג. והחצי הנותר מהדירה ומנכסי דניידי ודלא ניידי והכספים ושווה כסף, וממה שאני עתידה לקנות או לקבל או לרשת מהיום ועד פטירתי, ירשו שני בני שווה בשווה. וכן כל הכספים בבנקים ובחברות ביטוח שישנם היום או שיהיו קיימים על שמי בעת פטירתי, יהיו ירושה כדין תורה לשני הבנים נ"ק ומ"ק.
- ד. אני החתום מטה פ"ק מקנה בזאת לאשתי מ"ק את כל חלקי בדירה וכן את כל שאר הנכסים דניידי ודלא ניידי והכספים ושווה כסף בקנין גמור שיחול מעכשיו ועד שעה אחת קודם מיתתי, ואת הכספים שבחשבונות בנקים ובביטוחים אני מקנה לה בתורת אודיתא, וכן כל מה שאקנה או אקבל או אירש עד פטירתי, יהיה קנוי לה שעה אחת קודם מיתתי בתורת שיעבוד הגוף שאני התחייבתי והשתעבדתי לה היום כדין באופן המועיל בחוב כסף מזומן לפרוע לה מנכסים הנ"ל מכל מה שיהיה שלי. הכל יהיה שלה לכל דבר וענין, לשימוש וכן למכור או לתת לפי שיקול דעתה.
- ה. ואם אאריך ימים אחרי אשתי הנ"ל, יהיו חצי מכל הנכסים דניידי ודלא ניידי (ובעיקר דירת המגורים שלנו, וכל שאר הרכוש) קנויים לשתי הבנות ל"א וב"א שווה בשווה בקנין גמור מעכשיו ועד שעה אחת קודם מיתתי אם לא אחזור בי בצוואה אחרת, וגם מה שאני עתיד לרכוש או לקבל או לרשת מהיום והלאה ג"כ יהיה חציו של הבנות שעה אחת קודם מיתתי בתורת שיעבוד הגוף שהתחייבתי והשתעבדתי היום כדין באופן המועיל בחוב כסף מזומן לפרוע להם מנכסים הנ"ל חצי מכל מה שיהיה לי.
- ו. והחצי הנותר מהדירה ומנכסי דניידי ודלא ניידי והכספים ושווה כסף, וממה שאני עתיד לקנות או לקבל או לרשת מהיום ועד פטירתי, ירשו שני בני שווה בשווה. ואת כל הכספים בבנקים ובחברות ביטוח שישנם היום או שיהיו קיימים על שמי בעת פטירתי, ירשו שני הבנים ירושה כדין תורה, ה"ה הבכור נ"ק ומ"ק.
- ז. כל שינוי עתידי מהוראות שטר צוואה זה לא יהיה לו שום תוקף אלא אם כן נעשה בכתב ובחתימה בפני בית דין קבוע וחשוב אשר יאשר את נכונותה וכנותה של החתימה ואת הכושר של המצווה בעת השינוי.

הכל נעשה בקנין באופן היותר מועיל דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרא ובבית דין חשוב, וחתמנו שמנו ביום:

הבעל:

האשה:

אנו העדים החתומים מטה, מאשרים בזאת כי בפנינו ציוו והקנו מר פ"ק, ומרת מ"ק, את כל המפורט לעיל לאחר שהביעו בעל פה את הבנתם בכל הרשום לעיל ושזו רצונם ונכתב על פי בקשתם, וחתמו ע"ז לעינינו. והכל שריר וקיים.

ועל זה באנו על החתום ביום:

פב"פ עד

פב"פ עד

אשרתא דדייני

במותב תלתא כחדא יתיבנא וחזינן להני סהדי פב"פ ופב"פ אשר הזדהו לפנינו בת"ז, כדחתמי קדמנא על שטר הצוואה של הר' פ"ק ומרת מ"ק, ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי ליה ועל זה באנו על החתום ביום:

נאום

ונאום

ונאום

1332.

נשאלתי אודות מעשה שהיה שבחור ישיבה היה נוהג בפראות ולא שמר על חפציו וחפצי חברי החדר והחליט חבר אחד לגרום לו נזק כדי שיתחנך וישמור, והיה לאותו בחור במקרה שבחד קופסא עם שניצל עוף שאמו טגנה לו, ובדלת המקרה היה שקית חלב מלאה, והרגלו היה לפתוח המקרה באופן שכל מה שמונח בו נשפך ומתלכלך. פתח חברו את קופסת השניצל וכשהבחור פתח בפעם הבאה את דלת המקרה נשפך מהחלב על השניצל, וזרקו מדין בשר בחלב, וכעת תבע הבחור את חברו על ההיזק מדין גרמי.

וסבר רב אחד לחייב אף שהנזק לא מידי מ"מ היה ברור שיגיע. וסבר רב אחר לפטור היות וחלב קר על שניצל עוף קר אינו נאסר מדין בב"ח והיה אפשר לקלף השניצל מהציפוי במקום שנרטב, ואם העוף עצמו נרטב מחלב אפשר לשטוף אותו ולייבשו, ובלבד שייאכל קר או בחימום פחות מהיד סולדת וכו'.

ולדעתי אם זה גרמי אין שום פטור מה שהשניצל לא נאסר מעיקר דין בב"ח אשר יש לפני קולא בשעת דחק או בגלל שזה רק עוף ומדרבנן וכו', כי אם זה נזרק וכל אדם זורק השניצל שלו שנרטב מחלב במצב כזה, גם אם זה היתר, זה נזק.

אבל בר דעת וכל מעשה של בעל בחירה אינו נמיה, ובשלמא המניח סולם ובאה נמיה חייב מדין גרמי, כי אין אחר שאחראי על המעשה המזיק בפועל. אבל בנידוד המעשה המזיק בפועל נעשה בידיים של אדם בעל דעה והוא הבחור בעל השניצל בעצמו בחוסר מחשבה כדרכו, ואם היה קורה נזק לאחר על כזה מעשה היה חייב

שאדם מועד לעולם, ו"ש שזה נחשב רצון ולא אונס, ער ולא ישן, לכן גם על מה שעשה לעצמו בעקבות גרמת החבר המעשה מתייחס רק אליו, ולא לגורם, בין אם הודאות היא גרמא ובין אם הודאות היא גרמי. ולכן פותח הקופסא פטור.

1333.

נשאלתי מאשה שעובדת עם זקנים זכאים לסיעוד ומקבלת את תשלום הביטול של העבודה ע"י ארגון שמעביר את כספי הביטול לעובדים. והזקנה שבנידון זכאית ל-5 שעות בשבוע, אבל אין לה אפשרות לעבוד עמה יותר מ-3 שעות בשבוע. ובסוף העבודה בקשה הזקנה מהעובדת להשאר שעה ולשוחח איתה, והארגון אמרו לעובדת שיזכו אותה על השיחה כעבודה של 1/2 שעה. והשאלה אם מותר לה לקחת בלי ידיעת האשה הזקנה שהרי זה כסף שמוקצב לה מביטול ואינה יודעת שהשיחה היא בתשלום על חשבונה. ואמנם בנות הזקנה יודעות אבל אינם מסבירות לה כי הבנתה מוגבלת. ולכן אם צריך הסכמתה לשלם אסור לקחת התשלום בלי ידיעתה.

והשבתי שאמנם נכון שהכסף שבביטול מיועד לזקנה, אבל אם יש לה רק 3 שעות סיעוד, שאר הכסף לא נשמר לזכותה אלא אבד. ואין חשבון לכל זקן בביטול בכמה השתמש ובכמה לא. אלא ההסדר הוא שעל מה שיש עובד יש כיסוי, ולכן לא נכון לחשוב שהזקנה מפסידה מדיווח של חצי שעה של שיחה, כי ממנה לא נפסד כלום כי הכסף קיים ויאבד, ולכן אי"צ רשותה ולא הסכמתה כי לא ממנה זה יוצא.

אולם אילו היו לה 5 שעות שלמות של סיעוד בפועל כפי שביטול מתקצב לה, וע"י הורדת 1/2 שעה יחסר לעבודה בפועל. זה אסור בלי רשות כי מחסיר לה.

1334.

נשאלתי מאשה שבתה ירדה מדרך התורה ונישאה לחילוני, ועתידים ללדת בקרוב בן או בת ראשונים, ושאלה את בתה איך יקראו לתינוק אם יהיה בן, והבת אמרה שיקראו לו ע"ש סבא של הבעל. אבל היא השואלת מתנגדת, ראשית כי השם הראשון שייך לאמא ולא לאבא, ושנית כי הסבא של הבעל היה חילוני, והסבא מהצד של האשה היה צדיק, והשם משפיע על התינוק, ואם תתן שם ע"ש חילוני ודאי שגם הילד בעתיד יהיה חילוני, אבל אם תתן שם ע"ש הסבא הצדיק ודאי שהילד יחזור בתשובה ויהיה צדיק, וכנראה גם יעורר בתשובה את ההורים שלו.

והשבתי שאין הלכה שהשם הראשון שייך לאשה, רק מנהג נפוץ. ואין ודאות ששם ע"ש צדיק עושה שהילד יהיה צדיק, רק סגולה שיהיה לו יותר השפעה רוחנית. ורק תפילות רבות של הסבתא ודאי ובטוח עוזרות ולא משנה מה הסגולות שייעשו או לא ייעשו. ולכן כדאי שתשקיע את הזמן בתפילות, ולא תתערב לזוג ומה שיהיה שיתהפך לטובה בזכות התפילות.

1335.

נשאלתי מאדם יהודי מחו"ל שיש לו ספק סחורות גוי ויש ביניהם חשבונות, וכעת עושה שוב חשבון ורואה שטעו בעבר בחשבונות לטובת היהודי, האם חייב לתת את ההפרש לספק.

והשבתי שאם מי שעשה את החשבון היה הגוי, הוא הפסיד את עצמו, ועז"נ טעות גוי מותר, ולעוררו ע"ז אינו יותר מהשבת אבידה שאסור אא"כ יהיה ודאי קידוש ה'. אבל אם מי שערך את החשבון היה היהודי והגוי רק סמך עליו, מסתמא זה טעות ישראל ולא טעות גוי, אלא כעת מתברר שעל חלק מהסחורות לא שילם, וזה לא אבידה ולא טעות גוי.

1336.

נשאלתי מלווה מבנק את ההון עצמי לדירה ואמר שזה למכונית, ומבנק אחר את המשכנתא, כי אם ידעו שזה לדירה לא יקבל הלוואה. האם חל ההית"ע של ההלוואה שמוצאה שזה למכונית ולא לעיסקא?

ובאמת גם במכונית אפשר להשכיר ולנהוג ולהרוויח. ובעיקר שכתובת המטרה בסעיף סיבת לקיחת ההלוואה לא מחייבת, והיא רק מחמת שהבנקים משועבדים לחוקים של בנק ישראל שמשועבד לבנק של ארה"ב, ואינם מתנים את זה עם הלווה אלא ממלאים את הסעיף לקיים הדרישות שמעליהם. ולכן צריך להתבונן למה באמת התכוונו לקחת, ולדירה ודאי שהיא השקעה שמניבה רווחים, גם כי עשויה להשכיר וגם כי ערכה עולה.

1337.

נשאלתי ממקבל מחמותו כסף כסיוע לשכר דירה האם צריך להפריש מזה מעשרות. והשבתי שהיות וא"י לעשות עם זה דברים אחרים, רק זה נתינה ליעוד חוב מסויים, (והוא אברך שאין לו כסף אחר בחשבוננו שנשאר בזכות הנתינה הזאת), לא נחשב שהרוויח את הכסף הזה וא"צ.

1338.

נשאלתי מאברך שאסף כסף בשביל בחור למטרת שכר לימודו בישיבה, ונתנו ממעשרות וגם מכספי צדקה, והבחור לא מעוניין לקבל, מה לעשות עם הכסף, האם חוזר לתורמים או שילך למטרה דומה ואם החזקת תורה של אברכי כולל נחשב מטרה דומה.

והנה באמת חל נדרם של התורמים, וגם אם יחזיר להם, אסור להשתמש לחולין אלא לתת למטרה דומה. לכן האוסף יכול בעצמו לתת בשליחותם למטרה דומה של החזקת תורה. והחזקת כולל נחשב דומה להחזקת שכר לימוד של בחור בישיבה.

1339.

נשאלתי משכנים שרוצים לחתום על תכנית "פינוי בינוי" לבנין שלהם, ושכן אחד שיש לו גג מתנגד, היות וכעת יכול לעשות שם יחידת דיור להשכיר, ואחרי הבינוי יקבל אמנם שטח גדול יותר אבל לא במפלס אחר באופן של השכרה. וכידוע אם יחמו רוב השכנים מספיק ואז לא יתחשבו בדעת המיעוט שהם ג"כ בעלים. ושאלתם האם אסור להם לחתום שבזה הם מזיקים אותו ומפקיעים ממנו בעלות אפילו שלפי דין תורה אסור לרוב להפקיע מהמיעוט, ומצד שני בגוף הגג הוא לא בעלים יחיד והגג בשותפות שלהם ג"כ.

והשבתי שאין כאן נטילה ממנו אלא הבעת דעתם שזו זכותם, ובלא"ה לא יטלו ממנו מהבעלות גם אם לא מרוצה מהאופן, כי מה שיש לו בשטח ישאר לו, ויותר מזה, רק לא באותו מיקום. אבל על אותה קרקע שזה עיקר הבעלות. ועי' בפסקי דין כך טו עמ' קעג מה שכתבתי בנידון דומה.

1340.

נשאלתי ממזכירה בב"ס תורני שנשלחה ע"י המנהלת לרכוש שעוני קיר לכל הכיתות בחנות מסויימת ושם עולה 40 שקל כל שעון, והיא מכירה חנות זולה שבה כל שעון דומה עולה רק 22 שקל, האם זכתה החנות היקרה במקח כשהמנהלת שלחה לשם או שיכולה לספר למנהלת שיש מקום זול יותר והחנות היקרה תפסיד.

והשבתי שאם היתה מדברת עם החנות היקרה ג"כ מותר לחזור בה בהפרשי שער כזה משמעותי, וכעת שלא דברו עמהם אין זה רק מותר, אלא מצוה של השבת אבידה למנוע הפסד. והתורה חסה על ממון ישראל.

1341.

נשאלתי ממי שיש לו מעשרות כספים ורוצה לקנות בזה כוסות ח"פ לשתיית אברכי כולל, האם חייב לחפש מקום המוכר בזול כי זה כספי הקדש או שבכל מחיר שקונה זה פוטר אותו מהמעשרות במחיר שקנה.

והשבתי שבכל מחיר שקנה והקדיש נחשב שנתן כספי מעשר.

1342.

נשאלתי ממי שרוצה לקנות ספרים לכולל ממעשר כספים, האם הוא רשאי להחליט מה לקנות או שתלוי רק בדעת הגבאי.

והשבתי שאם מקדיש ע"ד כן ההקדש כפוף לאופן ותנאי הקדשו וגם הגבאי מחוייב לקיים רצונו. וכל מה שיקדיש לתועלת רבים נחשב לו למעשר כספים.

1343.

נשאלתי ממי שקנה בהזמנה באתר מחו"ל מדבקות למכונה מיוחדת שרושמת שמות לכובעים, וקנה סוג זול שהוא זיוף, והגיע לו בדואר קופסא מקורית של מדבקות שהיא יקרה הרבה יותר, האם יכול להשתמש או לחשוש שמא התבלבל המוכר וצריך להחזיר או לשלם ההפרש.

והשבתי שא"צ לחשוש, ומסתמא גם זה זיוף זול, רק בצבע ובצורה של המקורי היקר. ובלא"ה ממ"נ אי"ז יותר מטעות גוי המותרת.

1344.

נשאלתי ממי שעשה בדיקת שיניים על ספק שישמע מחיר הטיפול ואם יהיה זול יעשה שם את הטיפול, ולא היה מרוצה מהמחיר והחליט לא לטפל שם, ורצה לשלם על הבדיקה לבדה, והבודק אמר לו שיתן את הכסף לבית כנסת. ושואל: האם לחוש שהבודק אינו הבעלים וצריך רשות הבעלים? והאם כשיתן הכסף לבית כנסת יחשב הצדקה לבודק ויחשב למטופל ששילם לבודק?

והשבתי שאם הוא האדם שהיה יכול ורשאי לגבות הכסף עבור הבדיקה, הוא גם המוסמך להפנות התשלום למקום אחר, וא"צ לחשוש כעת יותר מאם היה משלם בפועל. ואכן התרומה נחשבת לו לתשלום ונחשבת לתרומה של הבודק.

1345.

נשאלתי מאשה שעושה שיפוצים בביתה בקומה העליונה והתחייבה לשכנים וסיכמה עם הקבלן לנקות חדר המדרגות בכל שבוע לפני שב"ק. והשכנה המנקה הקבועה רצתה להמשיך לנקות כדי לא להפסיד השכר השבועי, והיא סיכמה עם הקבלן שהיא ממשיכה לנקות תמורת 40 ₪ שיوسیף לה מדי שבוע [ביותר כסף היה שווה לו לתת לפועל ערבי לנקות והיתה מפסידה העבודה], ותיכננה לקבל את 80 ₪ הש"ח הקבועים מכל השכנים כבעבר, וכך עבדה 6 שבועות. וכעת השכנים לא רוצים לתת לה את חלקם כי טוענים שזה אמור להיות ע"ח הבונה כי התחייבה, והקבלן נותן לה רק 40 ₪ ונשארה קירחת מכאן ומכאן.

והשבתי למשפצת שהיא יצאה יד"ח לשכנים במה שסיכמה עם הקבלן שינקה, ואינה בע"ד לשאול שאלה קשה זו הנתונה בין שני הצדדים דהיינו השכנה התובעת מצד אחד והשכנים הנתבעים מצד שני שיש להם טענה טובה. ושילכו לרב מוסכם. ולכאו' מסוגי' דב"מ דף יד א מוכח שבלי עלי קהדר או תרעומת אין דין בעל דבר למי שהיה חייב ראשון. וכאן אין לשכנה המנקה זכות תרעומת לשכנה השואלת. ודוק.

1346.

נשאלתי בתחילת שמיטה מזוג בעלי תשובה ששמעו שהחלב בשמיטה יוצא מפרות שאוכלות ספיחין ומה ההיתר לצרוך מוצרי חלב.

והשבתי שראשית בתחילת השנה עדיין לא אוכלות ספיחין כי השחת האסורה בקושי נזרעה בסביבות חשון כסלו, ולא תיקצר לפני תחילת אדר, וממילא אין חשש ולא שאלה עתה. ועל המשך השנה צריך לדעת ראשית שיש תערובות בחלב כשר בלי שאלה, שהרבה משקי בהמות שייכים למושבים דתיים שזרעו לשחת בשלהי אלול כדין, וצמח בסביבות טבת, והפרות תאכלנה גידולים כשרים ללא חשש, וכן יש שחת שגדלה בשביעית אבל היא של נכרים (כמו שיש ירקות נכרים), ובתנובה הכל מתערב.

ושנית גם בלא"ה על עצם הפסלות של חלב בהמה שאכלה ספיחין יל"ע מצד זוז"ג ואין אבוקה כנגדו, כי לא רק השחת מייצרת את החלב, כי החלב נוצר מכל הבהמה שיש בה הרבה כוחות בגופה, והשחת האסורה כבר כלתה בגופה לפני שהגוף ייצר את החלב. ועי' בכס"מ בפט"ז ממאכא"ס הכ"ד. ורק בגידולי תרומה אסרו את הנוצר מזה מדרבנן, ולא בגידולי מעשרות (עי' בב"מ דף צ.). ומכ"ש גידולי גידולין שאפי' בתרומה הם חולין (משנה תרומות פ"ט מ"ד).

1347.

בדבר הסופר שרגיל לנקד לעצמו בעט בסימונים מזעריים את נייר הגט בצד האחורי שמתכוון לשרטט ולכתוב עליו גיטין, במקומות שעתיד לשרטט לשורות. והשירטוט כמו כל תיקון הקלף עושה רק אחרי ציווי הבעל כדי שיהיה לשמו ולשמה ולשם גירושין, אבל הניקוד עשה קודם כי זה לא חלק מהשירטוט ועושה זאת רק למען עצמו והגט טוב גם בלי זה.

הורינו לו שהיות וזה מהכנות הכתיבה בגט עצמו, וזה משפר את השירטוט, שלא ישתמש במה שעשה לפני הציווי, אלא יכין מתחילה בדף חדש אחרי הציווי.

1348.

בדבר עד שהיה צריך לחתום על הגט והיה קשה לו צורת האותיות בקולמוס של הסופר (שהיה קנוי לבעל כמנהג), ורצה לחתום בעט המיוחד לו לתייג ולתקן מזוזות שיש בו דיו כשר.

הורינו לו להקנות לבעל את העט שלו, ואחרי שחתם קנה את העט מיד הבעל בחזרה. ופשוט.

1349.

כאשר בכתיבת גט יצא האות האחרונה בשורה שניה או שלישית מעל השירטוט השמאלי, ושאל הסופר אם להתחיל לכתוב גט חדש.

הורה הגרמ"א שליט"א שאפשר לשרטט שירטוט שמאלי חדש מחוץ לאות. ובלבד שימשוך את האותיות שבשורות למעלה עוד מעט ג"כ עד החדש (כלומר מפני שאל"ה זה נראה שמשתמשים בשירטוט הקודם ג"כ ואז שניהם אינם נחשבים

שירטוט כי שירטוט פירושו הגבול השמאלי כולו, ואם אף אחד מהם לא גבול, אף אחד מהם לא נחשב שירטוט כשר. ולא מטעם ב' וג' ספרים). והוסיף דליכא למיחש משירטוט אחרי כתיבה, שהרי בס"ת זה כשר לכתחילה.

1350.

נשאלתי: סדר החוזים שנעשה במסגרת בבהמ"ד שעל חודשי ניסן ותשרי משלמים שכר חודשי חצי חודש. ויש להדגיש שעד כה היו מושכרים לכוללים שהם מנהלים את החופשות בכל חודשי ניסן ותשרי, ובחודש אב הם מתפקדים כרגיל. אך כעת יש כולל חבורת ישיבת מיר שהם מנהלים את הכולל בחודש אב עד תשעה באב, ובחודש תשרי עד יו"כ. שאלתי אם יש לגבות סכום מעל חצי חודש היות שבס"ה נמצאים שתי שליש חודש נוספים מסך חודש אחד. ויש להדגיש שאין מפורש ע"כ חוזה, כי הוא נחתם עד חודש ניסן דאשתקד והמשיכו וימשיכו בע"ה. ועוד יש להדגיש כי בטרם דברתי עם צד ב' בנושא, השאלה אם יש בכלל זכות לדבר איתם כי מאחר שדובר על כלל זו דבהמ"ד, או שמא יש כן זכות לדבר ולהסביר כעת מה שלא הוסבר שכאן הוא קצת שונה.

והשבתי: יש מקום להסביר, ואם יקבלו ההסבר ויוסיפו כסף מותר לגבותו לכתחילה, כי מה שמגיע בהסכמה הוא יושר בלי ספק. אבל הדעת נותנת שהם חשבו שלכן משלמים חצי בגלל הימים שהם נמצאים, ולא ירצו להוסיף יותר מזה.

1351.

ושוב שאל: והאם הם יצדקו בזה?

והשבתי: המע"ה.

1352.

בהמ"ד דידן היה מושכר לחבורה מישיבת מיר, וכעת מחמת הלחצים מהנהלת הישיבה שיש צורך להיות קרוב לתחום הישיבה היה מוכרח לעזוב את בהמ"ד אחרי שכבר התחילו את הזמן.

והנה זה ברור שכעת באמצע הזמן קשה למצוא שוכר חדש (למרות שעדיין מנסים). טוען השוכר בפני שהוא מבין לדבר פשוט שיש צורך לשלם פיצוי על הפסד לבהמ"ד רק מאידך מבקש שיתייחסו אליו לבקשת הפיצוי כדבעי מאחר שעזיבת המקום לא הגיע ממנו, וכי הוא מצידו כן היה רוצה להשאיר. לדעתי דעת התובע מסכים לכל דבריו, ומעיד שהם נכונים. וכעת השאלה איך צריך להתנהל הפיצוי.

והשבתי: בשאלת הפיצוי הראוי, השאלה האם באמת אירע נזק מעזיבה ללא הודעה מוקדמת. הרי יתכן שהיו מודיעים בזמן ויוצאים ולא היו מוצאים שוכר במקומם, וא"כ לא קרה שם נזק, וממילא אין סיבה לשלם פיצוי.

אבל אם היו מתעניינים במקום שהיו שוכרים ודאי, ונדחו בגלל השוכרים הקודמים שלא הודיעו על עזיבה - אז נושא הפיצוי צודק, ואפשר לחשב כמה הנזק מאי ההשכרה ולעשות "כפועל בטל" [50%] מתקופת ההודעה המוקדמת.

1353.

והמשיך ושאל: בנוגע להכרעתכם שבאופן שלא ידוע אם היה מגיע כולל אחר במקומו בבה"כ הרי שהממע"ה, ואי לכך אין על מה להגיע לידי דיבורים של פשרה כל עוד שלא יוכח שהיה כאן נעשה איזה נזק לביהמ"ד. ושאלתי כעת אם יש צורך לשלם לכל החודש או רק לימים שנוכח בבה"כ, והאם הוא תלוי בנושא אין לשכירות אלא לבסוף או מתחילה.

והשבתי: אבקש להבין בדיוק, האם השאלה היא שבחודש האחד שהיו בזמן הזה היו רק מקצתו ועברו משם אחרי קצתו, כמה לשלם על אותו חודש?

והשיב: כן.

והשבתי: מכיון שאין שכירות אלא לבסוף, ונקטינן כך להלכה אא"כ היה מסמך חתום אחרת [שהיה תשלום מראש, או חודשי מראש]. ובהנחה שלא שולם מראש [דא"כ מדובר על החזר, ולא על גביה, והנידון משתנה מצד מוחזקות והמע"ה לטובת המשכיר]. והסוף היה באמצע חודש. אין חיוב ברור על יום אחד אפילו מעבר למה שהשתמשו בפועל, ומחלקים את הקצוב חודשי לימים וישלמו את החלק היחסי.

ואמנם יש סיבות [ושיטות] לשלם עד סוף החודש, וגם עד סוף התקופה הנקובה [אם היה, כגון סוף זמן או תאריך אחר], אבל א"א להוציא ע"ס זה. כך בדרך כלל.

והיו דברים מעולם בביה"ד שנפסק אחרת [שיש חיוב גם להוציא על המשך התקופה הנקובה, למרות היציאה המוקדמת], ותלוי בטענות הצדדים שהיה באותו דיון.

1354.

ושב ושאל: השוכר אמר שהוא לדעתו צורך לשלם בפיצוי לכל זמן החורף. ולפי כל הנאמר האם יש צורך לתקנו או שהיות מבחינת רגשית מרגיש שמה שנעשה הוא לא מעשה בסדר ובמקומות אחרים היה משלם את הפיצוי, מדוע יגרע חלק הבה"כ ממקו"א? וכן היות שבחודש אב שולם רק חצי מהשכירות וכבר נכתב על ידכם שהיות שנכתב דביומי דפגרא משלמים חצי חודש, והיות שהוא לא פורט שהוא כמו חודש ניסן שלא לומדים כלל בשונה מחודש אב שלומדים חלק א"א לחייבו, אך לכאורה כעת יש הזדמנות להפרע ע"י שחושב שצריך לשלם את הפיצוי לבה"כ?

והשבתי: אם אדם מלחיץ את עצמו להיות נחמד, או עומד בדיבורו, ולפיכך בממון מעבר למה שניתן לתבוע ע"פ הדין, מותר לקבל ממנו. ובלבד שלא יהיה ע"י לחץ או הטעיה של התובע. אפשר לומר לו, תציע אתה מה שאתה חושב, ותו לא.

1355.

נשאלתי: התברר שחלק מהס"ת נקנה מכספי מכירת כלי כסף אשר נתרמו לביכ"נ של יוצאי וורשא בעיר העתיקה ובעת שהתפרעו הערבים (בתש"ח) לפני "נפילת הרובע" הגיע הגבאי דשם מהעיר העתיקה לשכונת ב"ו בעיר החדשה ועמו כל הכלי כסף, ואמר לר' יצחק מרק שהיות שמשמש רבות בשנים בבה"כ דידן והיות דהבה"כ דידן מדובר באותם חוג האנשים מוורשא אי לכך מוסר לו את הכלי הכסף בכדי שלא יגיע בידי הפורעים, וסומך עליו שהוא כבר יידע מה לעשות איתם. בפועל לא השתמש בזה ר' יצחק מרק לבה"כ, וכעבור שבעים שנה מכר אותו בנו עבור רכישת ס"ת המדובר לבה"כ.

והנה זה ברור שהגבאי דבה"כ שבעיר העתיקה היה שומר על הכלי הכסף שהגיע מפולין לצורך בה"כ, וזה גם הודיע לר' יצחק מרק שהיות מבחינתי איני יכול יותר לשמור הנני מעבירו אליך לשמור, וקיבל אותו עליו. ולכאורה הגדרתו הוא כעין שומר שמסר לשומר בפיקדון שלא ע"י להחזיר, השאלה אם אכן הותר לבנו למכור את הכלי הכסף עבור הס"ת על דעת עצמו, והאם אין בזה חשש גניבה? והן אמת שס"ת קדושתו יתרה אך לפעמים ירצה האיש דווקא בכלי כסף שהוא יותר בולט ופחות נתרמים לבה"כ.

והשבתי: התשובה מפורשת בשו"ע - מעלין בקודש ואין מורידין, ומכלי ס"ת אין עושין אלא ס"ת. ושפיר קעבד.

1356.

ושב ושאל: והאם הדבר מותר להעשות לכל מאן דבעי, או רק בגלל שהוא בן להגבאי הקודם, ועדיין האם זו סיבה מספקת שיותר לעשותו?

והשבתי: צריך שיהיה גבאי האחראי על הביכ"נ והכלי קודש. ואם אין אחראי במקום שאין איש וכו' וזה לתועלת הכלל. אם אין דעה הפוכה בקהל מסתמא יכול כל אחד.

ונכון שיש מעליותא מסויימת לבן של גבאי, אם הוא ממלא מקום אביו בגבאות. אבל אילו היה ויכוח ע"ז [אם הבן ממלא מקום או שמישהו אחר היה רוצה וכו'] לא מוכרע אצלי שהיותו בן גובר ומכריע. (זה לא חז' שררה שבישראל כמו מלכות וכהונה, אולי חזקת מצוה ומסתמא גם זה לא, ואכמ"ל).

1357.

וחזר ושאל: זאת אומרת אם הבנתי אתכם נכון, שהיות שבפועל לא נמסרו הכלי כסף בפועל בתוך הבית הכנסת אלא נשאר כל השנים טמון בביתו ממילא נשאר עי"ז האחראי היחיד, וזה מה שנתן לו את הסמכות לקבוע בדעת עצמו כדת מה לעשות עם זה, הגם שיכול להיות שלו היו נמסרים לבה"כ היו הדברים משתנים, אך אין צריך לחשוש ע"כ.

והשבתי: עיקר הסברא להתיר הכל הוא ההלכה שמעלין בקודש, ומדלא היה צורך לביהכ"נ בשימוש הכלי כסף, ממילא לזה היו מיועדים. ולא נפ"מ מי עשה זאת בפועל. וכל מה שצריכים סמכות של גבאי, זה כאשר יש צד אחר וצריך הכרעה.

ובלאו הנ"ל, כמו שיש סברא להניח שהמוסר מהעיר העתיקה היה ממונה ע"ז לגבאות, ולא סתם אחד מהמתפללים שם, כך גם ההנחה היא שהעביר למקבל את הסמכות. וביד גבאי לתת סמכות מכוחו למי שיכול לפעול במקומו מה שצריך. ואין נפ"מ אם זה נמסר בביכ"נ או בבית פרטי.

אילו היה ערעור, ומי מביהכ"נ המקורי היה טוען שנמסר ללא סמכות, ותובע את הכלי כסף לשימוש, או שמי מביהכ"נ שלכם היה מערער וטוען שהיה סיבה לא למכור הכלי כסף למען ס"ת, ומי שעשה זאת לא היה גבאי וכו', אז היה צריך לפרוט את כל סדר הפרטים אחד לאחד מי היה ממונה ועל מה ואולי היו מתבררים נתונים אחרים. אבל בלי ערעור אין סיבה לחשוש.

ושב ושאל: והיינו נמצאו למדים מדברים שאין אפילו מן הצורך ליידע את הציבור על דבר זה בכדי שיכנסו לפרטים באופן שבדרך כלל אין סיבה מוצדקת שיתנגדו לזה, ובפרט כאן שלא הרגישו מעולם חסר בכלי כסף מאחר שהוא לא הגיע מעולם בבה"כ. והשבתי: אמת ונכון.

והוסיף השואל: עוד חידוש למדתי היום מדברים שכל המהות של גבאי הוא סמכות להכריע בענינים שיש בו שיקולים לכאן ולכאן, אך בדברים שאין בו שום סיבה מצדקת אין בידי הגבאי את הסמכות להתערב בעניין.

והשבתי: ליתר דיוק - הסמכות של הגבאי הוא לכל מה שהתמנה, להוציא לפועל, לעשות חלות מכירה קניה ושכירות וכו', יד גזבר כיד ההקדש. אלא שאם עשה זאת מישהו שלא התמנה לגבאי, ועשה עצמו לשליח הציבור או קופת ההקדש, אזי אם אין שום התנגדות והפעולה לטובת ההקדש הרי היא חלה, אבל אם יש צד לכאן ולכאן מי מינה אותו להכריע לצד זה ולא ההיפך. הוי אומר, שסמכות הגבאי העדיפה על אדם אחר שפועל למען ההקדש במכירה או קניה וכו', היא להכריע לפי שיקול דעתו, גם במקום ששייך שיהיה סברא הפוכה. שעל מנת כן התמנה.

וכ"ש כשהגבאי עושה דבר שאין בו שיקול הפוך, שזה חל ממה נפשך.

1358.

נשאלתי: באם שפך לחברו את השמן שבנרות חנוכה בחצי שעה הראשונה אם חייב לשלם כי לכאורה הוא מצידו לא ניזוק מכך מאחר שכבתה אין זקוק לה, וגם אם נאמר שאם היה נכבה היה מרוויח את השמן עכ"פ הממע"ה להוכיח שהוא היה נכבה, ולכאורה לפ"ז צריך שיהיה פטור מתשלום, מקסימום יתכן שיחוייב טובת הנאה שהיה נהנה שנרותיו דולקות.

אך הסתפקתי באם הוא עצמו יכבהו תוך חצי שעה כמובן שהיה בעת הדלקתו שיעור הראויה להדלק, אם יוצא ידי חובתו או דווקא באופן שהוא בא מאליו, ואם נאמר שאם יכבהו עדיין יצא ידי חובתו, א"כ עדיין הוא ממונו לכל דבר לעניין, למרות

שאומדנא דדעת בני אדם להתנגד לדבר זה, ומאיך אפשר בכגון דא יצטרך להוכיח שהוא היה אחוז אחד שהיה מכבה בכדי לומר שהוא נשאר ברשותו לגמרי, וצ"ע.

והשבתי: אפשר ללמוד את התשובה מהגמ' בב"ק לגבי גזל בהמת קרבן שנפטר בכבש, ומינה למד המשל"מ לגבי גזל אתרוג יקר ומהודר שיכול לשלם באתרוג כשר לברכה, והחכ"צ חלק עליו ומחלק ביניהם. והה"נ הכי דאם נפטר ממצוותו א"א להוציא מהמזיק כי לא הזיקו.

אמנם אם בע"ה התנה מראש שמכבה אחרי חצי שעה וישתמש בשאר לחולין חייב היתר על חצי שעה. ועל מי להוכיח במקרה של ויכוח - לכאורה פעולת החיוב ברורה, השבירה וההזיק, רק דעל מה שיש דין פטור מבורר הוא פטור. אבל כמו בכל טענה כזאת אולי הנתבע יכול להחרימו אם לא התנה ותובעו שלא כדין.

והשיב השואל: זאת אומרת שאין בהידור מצוה משום טובת הנאה, וממילא אין בו משום תביעה כבאתרוג.

והשבתי: כנלע"ד. ואפי' שזה תלוי בפלוגתת הפוסקים, הרי המע"ה וקים לי לנתבע.

1359.

נשאלתי: פועל שסיכמו שמקבל משכורת לפי שעה, אך הפועל זריז ומה שבדרך כלל נעשה על ידי פועלים בשעה עודנו באמינות בחצי שעה, האם יש זכות בידו לתבוע כפי שעה, וכמובן מדובר אופן שלא סיכמו על כך מראש.

והשבתי: לכאורה בהכי החילוק בין פועל לבין קבלן. אילו היה קבלן - והשכר היה על הבאת התוצאה המוגמרת, יש לשלם לו על התוצאה בשלמות גם אם לקח לו חצי מהזמן. ואילו אם הוא שכיר שעה בלבד, ידו כיד בע"ה, ומקבל שכר לא לפי התוצאה אלא לפי הזמן שהשקיע.

יש אפשרות גם לפועל לנקוב שכר גבוה על שעה, בגלל שהתוצאות שלו לכל שעה שוות יותר מפועל אחר, וזה מוזכר בפוסקים להדיא, אבל אם לא התנה מראש על שכר יותר גבוה לכל שעה אין משמעות לתוצאה של הדבר המושלם כי הוא לא קבלן.

ושב ושאל: הוא למרות שעד כה החזיק פועל שעשה מלאכתו לדוגמא שעתיים וכעת עושהו הפועל החדש בחצי זמן, והיינו שהבע"ה היה מוכן לשלם סכום כפועל הראשון בזה שלא התנה עמו את העבודה בשעות, הרווח לבע"ה?

והשבתי: אני חושב שזה עולה להדיא מלשון המחבר בתחילת שכירות פועלים, א"ל הבע"ה לשליח בד' וא"ל השליח לפועל בג' וא"ל כמו שאמר בע"ה הרי שמע וקיבל בג', ובע"ה הרוויח, אפילו שיש סיבה לתת ד' ושהעבודה שווה לו ד'.

1360.

נשאלתי: הגבאי שהוא גם מתחזק את הגנרטור בשכונה בתחילת דרכו חיבר גם הבה"כ לגנרטור, ולפי הרישומים לא גבה הכסף עבור זה, שבניו נכנסו לתמונה לעזור

לאביהם התחילו לגבות סכום קבוע אלף ₪ אך לאחר זמן באו איתם להסכם שהבה"כ ישלמו לפי מונה. והגבאי לקח את הכסף מהגזבר, ומעולם לא התייחס לסכום שמעבירים לו, אלא כשהוא ניהל את הגנרטור לא נטל אז כלום.

והנה מנוהל הבה"כ כל השנים בצורה שמאפשרים לתושבי השכונה להוציא מידי פעם ספסלים או ספר מסוים וכן במקרה חריג גם למשוך כבל חשמל וכמובן שהחשמל צריך המשתמש לשלם מאחר שהוא כספי הקדש.

מכאן השאלה: משום מה יש דרישה מבני הגבאי כשיש קידוש הבה"כ הרי שהבעל שמחה צריך לשלם על דמי שימוש הגנרטור של הפלטה וכד' סכום מלא של גנרטור כלומר לא לפי סוג התשלום של הבה"כ שהוא לפי מונה. שאלתי אם יש בכלל צדק לתביעתם משום תרתי: א. מאחר שהוא חלק מהשימוש של הבה"כ שיש שם קידושים ככל מקום וא"כ מהו שונה אם יש צורך להגדיר עוד מאוורר בקיץ שאין דרישה לשלם על כל פריט בנפרד? ב. מ"ש מכל אחד שרוכש זכות הגנרטור בביתו מותר לעשות כרצונו ואף להעביר לשכנו ככל שירצה, בשלמא בתקופות שלא נטל הגבאי דמי שימוש הרי הוא חסד וברצונו להחליט כרצונו, אך כהיום שמשלמים דמי הגנרטור אמנם לפי מונה אך בכל אופן משלמים, א"כ אין בעלי הגנרטור להתערב בסוג תשמישים, ומה עוד כאמור לעיל שהוא כן מחלק הנוהל הוותיק של הבה"כ לפעמים לתת זכויות שימוש בחפצי הבה"כ. ג. ודרך אגב המשתמש לכאורה לא יצטרך לשלם על השימוש כי אם לפי מונה באותו סכום שהם משלמים לגנרטור, רק באם יתנו איתו אחרת.

והשבתי: גם אני אינני מבין סיבת הבקשה, והיכולת לבקשה, שבעל שמחה ישלם יותר ממה שבלאו הכי משולם ע"י ביהכ"ס ע"פ מונה, ואיך ניתן להשיב בלי לקבל את עמדת הצד השני?

1361.

נשאלתי: כידוע מהפולמוס פשוטו של מקרא, והתבקשו להוציאו מבה"כ. והשאלה אם החומש חוזר לתורם. והנה יש תורמים שכותבים הושאל כי רוצים להרבות את בזכויותיהם, אך אלו שתרמו לכאורה יצא מרשותם ותו לא הוי בעלים על החפץ, או שמא יש בזכותו לטעון שאני תרמתי על מנת שנשתמש וכשלאחר זמן אין מעוניינים הרי שהתבטל תרומתי למפרע.

וכן יש לדון שעד כמה שאלו שמוציאים את הספר עקב המחבר האם יש בכלל היתר להחזירו או להעביר למקום אחר, למרות שאלו שממשיכים בו לימודיהם אינם מבינים את העניין.

כעת הונח החומש בצד וממתינים לשמוע חור"ד בעניין זה.

והשבתי: אם זה היה ח"ו ספרי מינים, היה לפני עיוור בהחזרה, ולא חוזר אלא לגנזו. אבל המו"ל ורוב המערכת ודאי יר"ש גמורים, רק אולי יש חלקים של נגיעה לאנשים עם יר"ש פגומה במודרנה, זה עדיין לא מינות. ולפקוענ"ד אחרי שראיתי כל דברי המערערים וגם תגובות המו"ל, אם היה כתוב ע"ז כותרת "חומש עם לקט מהמפרשים" לא היתה בעיה. הבעיה היא שהם נעשו בר-פלוגתא כביכול של רש"י

הק'. וזה חוסר מחשבה ודעה. ולא דעה להרשיע דלא הכניסו פירושים של מינים או חוקרי מקרא וכדומה חלילה. ועלינו הן לתבוע עלבונה של תורה מהיומרה של בני דורינו להכנס בין המפרשים, ועוד לדחות בכלאחר יד את רש"י הק'. והן למנוע מצב שלומדים, ובעיקר בני נוער או מורים ומורות, יעיינו בזה ללימוד הפשט במקום קדושת חומש עם רש"י. שאינו רק לימוד תורה אלא מיישר את כל המידות ומקדש את האדם כפי שאמר רבי אלחנן זיע"א. לולא קטנותי שאיני כדאי הייתי פותר את הבעיות ע"י מדבקות גדולות באותיות שחורות עבות, שיודבקו בכל כרך וכך על הכריכה ועל השער בפנים שזה חומש עם פירושים מלוקטים, ואין ללמוד בו במקום פירש"י, אלא רק למי שכבר למד רש"י כדבעי ורוצה ללמוד פירושים נוספים.

וכעת למעשה שלא הוכרע כנ"ל, אם רצון הגבאי להוציא, ודאי שיש דעה לתורם, כמו שהתברר בהלכה [במשנ"ב] שיש דעה לתורם כשב"כ נחלקים לב'.

1362.

נשאלתי: אם בבה"כ שלא נוהגים למכור את כל העליות לתורה כי אם חלק ממנה, האם מותר למאן דהו למכור את שאר העליות ולעשות כרצונו מה שחושב שהוא תועלת ללא ההתיעצות הגבאים. והאם העניין אינו נוגע לסוגיית כיצד עושה הלא סחורה בפרתו של חבירו.

והשבתי: לא צריך להגיע לכיצד הלה עושה סחורה. הדבר דומה לשוטר תנועה שעומד לכוון את התנועה כשהרמזור מקולקל, ויגבה כסף בצומת מאלו שיתן להם קדימה לעבור. ודומה למוכר בחנות גדולה שיגבה כסף לעצמו [ואפילו לחנות, אם הבעלים לא קבע את זה] מלקוחות שיקבלו שירות מועדף, וכדומה. לאו כל כמיני' של אף אחד לגבות כספים על קדימויות בדברים שבקדושה בבית כנסת שלא שלהם, שהם לא הגבאים. אם בבי"נ הזה לא גובים כספים, כך מגיע השירות לכולם בלי כסף.

1363.

ושב ושאל: א. בנוגע למה שהוכרע ע"י שאין שום זכות למען דהו למכור עליות ללא הסכמת והכרעת הגבאים, השאלה, האם אכן באם הוא נמכר לא יצטרך הקונה לשלם על העלייה, והוא מאחר שהוא נמכר שלא כדין, ולכאורה היה דומה למה שהובא בשלהי ב"ק דף קט"ז. דמשטה אני בך.

ב. באם אחד מהדיינים שאדם מתדיין באותו עת יושב שבעה, ולא היה מנחם לולא מנהל אצלו דיונים, האם נראה בזה עניין של שוחד למרות שאין זה בכוונתו, או שהוא עניין של מצוה של כלל הציבור אין לו שום קשר לשוחד.

ג. התקיימו דיונים בהקשר להורי עם בעליו (בדירת דמי מפתח), ובין היתר היה גם את התביעה על סדקים שנרגמו ע"י חפירתו מסביב לבניין, ובאופן עקרוני הדברים גם אושרו ע"י המהנדס מטעמו. עכ"פ מה שהוכרע שם היות שלא הוכח ע"י התובע שהדברים נגרמו ע"י הבעלים הרי שהממע"ה. ללא מטרת לערער על מה שהוכרע

שם, שאלתי האם הפס"ד לא נסתר מפרק לא יחפור שבחפירת הקרקע הוא מחליש את כותלי הבניין וכמפורש שם בחזו"א סי"ג סק"ה. האם יש צדק בטענותי.

והשבתי: א. הרי אי"ז באמת מכירה של דבר ממשי, אלא רק נקרא כך, וההתחייבות היא לנדר. דהיינו שהקונה שמציע מחיר, הוא מודיע כמה נודר לצדקה אם יזכה במצווה. א"כ כיון שזכה במצווה חל הנדר. ועליו לשלם נדרו לצדקה זו או כעין זו.

ב. דיני שוחד כדיני ריבית, אסור לבשרו דבר, או להפריח ממנו עוף, או להקדים לו שלום אם לא היה מקדים לולא זאת. ומסתמא מצוות ניחום ל"ש מהקדמת שלו'.

וצ"ע נוסף אשר לא ציינת ויל"ע בהאי נידון, אם הצד השני עשה את השוחד דברים הזה, אם מותר ללכת כדי "לאזן", ומסתמא בזה יפקע איסור השוחד מתרווייהו, ככל תשלום שהוא מותר אם זה בשווה מב' הצדדים. ועוד צ"ע אם האיסור הוא רק על הבע"ד או גם על הטוען. ואולי תליא בין מורשה שיש לו חלק בעצם התביעה למורשה שאין לו חלק בעצם, כמו גבי הכשרם או פסלותם לעדות בתביעה. דהרי גם ריבית אינה אלא מלווה עצמו, אבל מקרובו של לווה אין איסור.

ג. אינני אפוטרופוס ליישב הדין ההוא, אבל כמראה מקום לסברא בלבד: יש חילוק בין איסור להזיק, ובין תשלום על נזק שכבר קרה. האיסור מלכתחילה אי"צ להוכיח שהוא ודאי ממש ממעשי האדם החופר, ומספיק סבירות בשביל להיותה נחשבת גירי. אבל בשביל להוציא ממון לאחר מעשה צריך ברירות של עדות בפועל, שני עדים שראו שלפנ"ז לא היה סדק, ושאו"כ תוך כדי חפירה נהיה סדק.

ביקרא דאורייתא, והודאה על שאלות חכם שהינן יותר מחצי תשובה.

1364.

שוב חזר השואל ושאל: בנוגע למה שכתבתם בשאלה א', אם הבנתי נכון מה שהוספתם בשלהי הדברים שאם אכן הוא מדין נדר יכול להעביר את הכספים להיכן שרוצה, רק אם נאמר עוד שגם זה היה חלק מהנדר שהוא נודר אותו לבה"כ.

אך לעצם העניין לא זכיתי לרדת לעומק דבריכם, כי עד כמה שיודע שאין המוכר רשאי למכור, מדוע לא נוכל לומר הקונה שלא התכוונתי לנדר כי לקבל את העלייה בצורה כזאת. ועוד, שגם באופן שחבירו אינו יודע שאין הגבאי רשאי למכור את העליות, ובכה"ג הוא מונע לכאורה מחבריו לנדר צדקה, לכאורה זה אינו, מאחר שכלפי שמיא גליא שהוא נדר בטעות, כי לו היה חבירו יודע מזה גם הוא היה קונה שלא ע"מ לנדר, וצ"ע.

ב. ובנוגע למה שנכתב באות ג'. בחו"מ קנ"ה כמדומני ס' ל"ג שאם ברור שהנזק נובע מאי הרחקת חבירו שחייב לשלם, האם לא מבואר מיניה שאין צורך לעדות, כי בלא"ה לעולם לא יוכל לחייב למאן דסבירא ליה שיש צורך לשלם על אי הרחקה, כי גם בבור נצטרך להודיע שלא היה רעוע מלפ"כ וכד', ולא מצאנו כתוב שיצטרך להוכיח את הדברים.

אודה אם יהיה באפשרותכם להאיר עיני בדבריכם.

והשבתי: א. בנוגע להעביר לצדקה אחרת, אה"נ, אבל תלוי בגדרי העברה מצדקה לצדקה, בפשטות נדר לבי"כ זה, אא"כ יש סיבה להעביר (שביה"כ כבר לא נזקק, שביה"כ נסגר, ועוד כיו"ב).

ב. בנוגע ל"עד כמה שיודע שאין המוכר רשאי למכור", אם היה ידוע לו מראש ואעפ"כ התחייב, אולי זה קל יותר לפי מה דפסקינן כרב דגמר ונתן לשם פקדון (בב"מ דט"ז), וכאן עוד לא נתן כלום.

ג. בנוגע לנדר בטעות, לכאורה אינו טעות כי הס'ת קיים, והעליה בוצעה, והסכום לצדקה התחייב, ומה שאין גבאי או קופת הבי"כ דורשים את זה - אינו טעות בעצם הנדר.

ד. בנוגע ל"גם הוא היה קונה שלא ע"מ לנדור", לא הבנתי כיצד יתכן בפועל, הרי 2 או יותר אנשים מתמודדים על עליה 1, ומי מקבלת? מי שנדר יותר. מה יתן לך ומה יוסיף שגם השני יודע, או היה יכול לדעת וכו' סו"ס מי זכה בעליה מי שנקב סך גבוה יותר, וזה מחייבו נגד אחרים, שאם הסכום הגבוה הוא 0 למעשה, מפני מה הוא קדם להם?

ה. בנוגע לתשלום נזקין בהל' הרחקה דס' קנה - לענ"ד פשוט דשם כתוב עיקר הדין דחייב, ולמשל כשאין ויכוח בין 2 הצדדים מה קרה מדוע וממה, רק השאלה האם חייב בתשלום בהוזק או רק בהרחקה. ואה"נ כשיש ויכוח המע"ה ככל דיני חו"מ, וצריך הוכחות חותכות או עדים מלפני ואחרי.

1365.

חזר השואל וכתב: בנוגע לאות ג' עדיין לא זכיתי לברך ברכת הנהנין, כי גם שם נאמר, הספינה עומדת, הנסיעה בוצעה, והסכום סוכם, ובכל אופן נאמר שיכול לומר משטה אני בך, כי אין בסמכותו לחייב מעל מה שמגיע לו, ומאי שנא?

ובנוגע לאות ד' מבואר שכל מה שהוכח שהיה כאן גמירות דעת הוא מאחר שהתווכחו ביניהם, ונמצא שיש חייב בלא מחייב.

וכן מבואר שיש לפעמים שהקונה יודע שאין כאן מוכר ובכל אופן יחול כעין מכירה, והוא מחמת כי למעשה קיבל כאן טובת הנאה, ובעצם מאליו, והוא סגי בכדי לחייבו. ובנוגע להרחקות, האם דין גם נאמר באם הוא הביא עדות מפורשת שלפני החפירות לא היה סדקים, אך על לאחר מעשה אין לו, האם בכה"ג נמי לא יועיל האומדנא דהגמ' באופן דהצד שכנגד יטען שזה לא ממנו?

והשבתי: בענין "משטה", התם הפעולה אינה שווה בכלל את הסך שהתחייב, ושיטה בו במכוון מלכתחילה ולא התכוון להתחייב. משא"כ כאן העליה שווה לנדור עליה כך, פוק חזי דעמא דבר מתחייבים כו"כ על העליות, לכן אין שייך לטענת השטאה. ומה גם עוד שלא שיטה מלכתחילה והתכוון לשלם נדרו, רק שמתברר לו שלא חייב לאותו גבאי. ממילא אי"ז דומה להשטאה.

בנוגע דנמצא חייב בלי מחייב, אילו זה היה חיוב ממון כקנין סתם היה פטור, כי קנין הוא בין שני אנשים, ואם אין מקנה אין קונה. אבל מצד נדר איננו צריכים שיהיה

חייב "למישהו", זה חיוב של אדם כלפי שמיא. הגבאי אינו הבעלים המוכר משהו משלו, זה רק צורת הכרזה של מכירה, אבל הוא נדר. (החילוק הנ"ל בין קנין לנדר מבוא' כמדו' בקצות).

בענין הרחקות ותשלומי מזיק, הכל כראות עיני הדיין שירד לעומקא דמציאותא ודינא בכל היכי תמצא, וא"א לכלול כללים גמורים.

קעת יש בביה"ד ב' נידונים דומים, ובכל אחד מהם ליבי נוטה ליהפך מהשני, ואכמ"ל בדיוק בדברים (אולי נאריך בע"ה בנימוקים לספר פס"ד).

1366.

שוב כתב השואל: נמצא מסקנת הדברים בהגדרה דמשטה הוא דווקא במחיר שאין בזה שום סבירות, (וזו למרות שאנו מוצאים שאדם שצר לו הזמן וכד' מוכן להוסיף על המחיר, ולפי הנ"ל יתברר שכל זה נאמר דווקא באופן שנראה סכום מעבר למה שאדם מוכן לשלם בעת שצר לו הזמן וכדו')? וכן עולה מהדברים שבנדירים שהגם שביסודו ידוע לאדם שאין כאן מכירה הוגנת היות שלא נהגו למכור את העליות, בכל אופן עצם התמודדות עם חבריו על העליה מייצר מצב שידעתו נהפכים לדברים שבלב, ונהפך כאן גמירות דעת לנדור את סכומו שנקב על העליה?

וטפי מכך, גם באופן שלא יהיה מי שיתמודד איתו גם נאמר שבכה"ג יש כאן גמירות דעת למרות שכאן אין את ההכרח שלא התכוון באמת לקנות כי אם ניסה מזלו אם יצליח לקבלו?

והשבת: אכן כנלע"ד למעשה.

1367.

נשאלתי: א. שירותים של בית הכנסת שמשמש גם לעוברים ושבים בשכונה, וכן יש שוכני השכונה שהם משתמשים בו לכתחילה כשימוש נוסף לבית, וכעת יש ברצון אחראי בה"כ לחייב למשתמשי השירותים במחיר שכל אחד ישלם מחיר מינימלי כרצונו, האם יש בזה את הנידון של מיצר שהחזיקו בו רבים שאסור ליטול אותו מהם?

ב. בבהמ"ד נעשה שיפוץ לפני כג' שנים ולצורך היו צריכים לגייס כספים, והנה א. סיכם עם ב. שיעביר לו סכום דרך עמותה מסוימת שהם חייבים לו את הכסף. ולפני שהועברו הכספים מצד ב. לצד א. בירר א. מצד ב. דהיות שהכספים עוברים לעמותה דבה"כ, ושם בחשבון העמותה דצד א. נרשם בבנק בדרך אוטומטי שהכסף התקבל מעמותה שאותו צד ב' מעבירה, אם כן גם בעת הפרעון יוצג בצ'ק שם של אותו העמותה. ועל זה טען צד ב' שעל זה אינו מסכים וכי הוא רוצה שעל הצ'ק יוצג שמו האישי של צד ב', ועל זה אמר לו צד א' אם כך הם פני הדברים, ע"פ יעוץ ר"ח אינו בריא לעמותה שיעשה כן, ולכן אל תעביר את הכספים, ואכן צד ב' כתב מייל לאותו העמותה שהיו צריכים להעבירו שהבקשה התבטלה. למעשה אותו העמותה לא ראו את המייל של ביטול בקשת העברה והעבירו את הסכום לעמותה דצד א., תוך כדי

נשאל צד ב' ע"י צד א. אם להחזירו את הסכום ע"י פקיד הבנק לעמותה שממנו הוא נשלח, טען צד ב. לא, ואז הבהיר לו צד א. שיהיה סיבוך גדול בתשלום ספק גדול אם יוכל לקבל, הגיב צד א' נברר.

למעשה כמו שנאמר כן נעשה ולא הוחזרו הכסף עד עתה לצד ב. והנה יש להדגיש שכל הדו שיח בין צד א' לצד ב' לא נעשה על ידי חברי הוועד כי אם על ידי הכותב, אמנם היה שיתוף פעולה בנושא. והנה הגיע צד ב. לצד א. היות שאותך אני מכיר ואין לי קשר עם השאר אם כן אני דורש את הכסף מצד א. השיב צד א. ראשית אין כאן מלוח ואין כאן לוח אין כאן תובע ונתבע כי צד א. לא קיבל את הכסף וכן צד ב. לא העבירו את הכספים. אך הוסיף צד א. היות שברור שהכספים הונחו הושקעו בבהמ"ד וכן מצאתי פריצת הדרך שיש גם כספים שהם באמת לא קשורים ישירות לעמותה, ברצוני להשתדל להחזירו, אך שוב הדגיש צד א' שתזכור שאין כאן מחויבות מצד א.

למדנו רבינו אם צדקתי (צד א.) בטענותי.

והשבתי: א. יתכן שא"א לסגור בפני הרבים, ויל"ע היטב איך זה נהפך לרבים להכריע בדבר. עכ"פ, הביכנ"ס אינו חייב לתת להם שירות של להבא דהיינו נקיון ומים וחשמל, וע"ז לא שייך בשום פנים ואופן החזקת הרבים אפילו אם זה מצר שהחזיקו בו. ולכן אפשר לנעול ולהודיע שכל מי שמוחזק בשימוש ומעוניין להמשיך להשתמש, יוכל לשכור מפתח בכך וכך לחודש תמורת הנקיון והמים והחשמל [ואפשר לחשב ביותר מהעלויות!] ובלבד שיהיו השוכרים אנשים אחראיים ומזוהים לכל נזק וכל תקלה ולנעול אחריהם בלי לשכוח. ובלי תנאים אלו אפשר לנעול, כדי לא להנזק.

ב. זה ציור שצריך להיות מובא ע"י ב' צדדים בצוותא. והוא ממש דין בחו"מ שא"א לענות לצד אחד.

1368.

שוב נשאלתי: לאחר שהבהרתי שאיני מוכן לחתום שום תופס התחייבות כי מעולם הכסף לא הוכנס לידי כי אם לעמותה וגם זה שלא ברצוננו כאמור לעיל, הסכים בדיעבד שאשלם ללא השטר. ולאחר התשלום הראשון שלא היה כפי הסכום כפי רצוננו, יצא מגדרו בכל המשתמע מכך ושלא בצדק כמו שהם הסכימו לכך. ולצורך כך התערב אחד מפקידי הגמ"ח להרגיע הרוחות, והוסיף שלא שייך להגיע להסדר כי אם באופן שאחתום על התחייבות, וארגן אותו כהלואה חדשה, והיינו, לקח כסף מהגמ"ח וביקש להחזיר את החוב לגמ"ח שעליהם דברו עד כה, (והיינו להחזיר מכיס אחד למשנהו) ומהיום הוא יחשב כהלואה חדשה, ושם אהיה חייב לשלם. ונשאלות השאלות: השאלה הראשונה אם יש מושג למחוק חוב ישן באותו רגע שאני נשאר חייב לאותו איש את אותו סכום מאותו סיבה. ב. הרי אליבא שהאמת איני חייב כלום הרי זה עניין שסודר רק מחמת אי רצון הבנה, אם מועיל בכה"ג לומר בפני ב' עדים שאין התחייבותי התחייבות האמיתי ובכל למרות שאחתום, לא יהיה תוקף הן כלפי והן כלפי הערבים.

והשבתי: כאמור בתשובה הראשונה לשאלה ב', אין טעם להכנס לכזה סוג שאלה בלתי אם בדיון במעמד שני הצדדים.

ושב וכתב: נכון לעכשיו אין כאן נושא של דיון כי הם לא רוצים להתדיין למרות בקשתו. רק הסתפקתי כאמור לעיל, ובפרט מה שנוגע לי כעת אם אכן יועיל לי להודיע בפני ב' עדים על אי ההתחייבות האמיתי.

1369.

ועוד פעם נוספת נשאלתי: האם תאריך כתובת מייל יכול לשמש כשתי עדים את עת מסירת המודעה שהיה צריך להודיע בפני שני עדים? נפק"מ באופן שצריך להודיע בפני עדות ואין אנשים כשרים שיוכל להעיד בפניהם האם יכול לכתוב אותו במייל שלו ושם נכתב באופן אוטומטי את התאריך מסירת המודעה, והוא דבר פרטי שאין מאן דהו יכול לכתוב ממנו, כידוע. ולפחות יועיל להפוך את חבירו להממע"ה,

והשבתי: עדים כפשוטו. יהודים גדולים זכרים חיים שיזכרו, ואם זה למחאה - שיהיה עליהם חזקת חברך חברא אית לי' וכו'. ממילא אם הם זוכרים, לא משנה איך הם יודעים את התאריך, אם מפאת שהסתכלו בלוח או בשטר או מייל, אם הם נזכרים במה שהיה בפועל מהני, ואם נזכרים רק שראו אחר מעשה כתוב לא מהני.

ושב ושאל: מדובר במקרה שתליוהו וזבין והיינו באונס וברצונו להודיע בפני ב' עדים אך אינם לפניו, ומש"כ הודיע את מחאתו בכתב בתוך מערכת המייל שנכתב שם את הזמן המדויקת של מחאתו, ולאח"מ מודיע בפני ב' עדים שמה שנכתב הזמן פלוני הימנו אמיתי ושהוא נכתב ממנו. וזה שאלתי אם הוא מועיל.

והשבתי: באופן הנ"ל מאוד מסתבר שכן. אבל ב"ד שיקבל את המחאה או המודעה, ידרוש הרבה פרטים נוספים, שאם המחאה היא רק בכתב במייל, אולי יגרע בתוקף המחאה. כגון: הלשון ששמעו העדים, ההכרה באונסיה, וכדו'.

1370.

נשאלתי: לפני שבועיים דברתי אתכם בטלפון אם תזכור, בעניין שבא לפנינו הפונה לערכאות לביטול הבורר היחיד שהוא לכתחילה נתן הסכמתו וחתם עליו. לטענתו אחרי שהוא הרגיש עויין ע"י הבורר פנה לדיין אב"ד פעיה"ק וקיבל היתר ממנו ביחיד לעצור הליכים בבית המשפט מבלי לשמוע הצדדים. (האב"ד כתב מכתב שאכן הוא התיר לו) ועכשיו הם מסוכסכים אם כדין פנה (בלי היתר בי דינא.. מהרש"ם וכו'..). או לא.

הלום ראיתי בפסקי דין ירושלים חלק יד עמוד רסח וז"ל:

ומ"מ צ"ע לשיטת מהר"י ברונא (שאין איסור לחזור מלהיות בורר כל שלא נקבע לדון רק דין תורה) מה יענה על טענת הרשב"א דא"כ כל אדם יאיים על הדיין כשמרגיש שהולך להפסיד וצ"ע. ויש בזמננו שכשרואים שהולכים להפסיד הולכים לעצור את פסה"ד בערכאות ומאיימים בזה על הדיין או הבורר לא לפסוק ולא לקיים המשך כלשהו להליך. ולפמש"כ קודם בזה יכול הדיין להסתלק. [א. ה. בר מן דין, היכא שהערכאות רק מעכבים עד לגמר בירורם, ויתכן שיאשרו את הבוררות, ואין זו אלא עילה של הבע"ד לאיים ולא פסילה חוקית באמת, דאז במקום שהאופן לקיים

את פסה"ד הוא באמצעות הוצל"פ יש ודוקא מצד עיקר הדין צריך הדיין להשהות ולהמתין כדי שלא ייפסל, ובעתיד יוכל לפסוק פסק שיתקיים. ואם לא ימנע עצמו עתה ודאי יפסלוהו הערכאות, וממילא לפסה"ד לא יהיה קיום. איזה קיום לא תגורו יש בזה שאין הפסק מתקיים, ואם היה ממתין היה מתקיים].

לא הבנתי ההערה של א.ה. - האם הכוונה לדעתו שכל שהפנייה לעצור הבוררות בינתיים לא נקרא כלל פנייה לערכאות? היה לי גם ה"א כן דלכאורה לא גרע ממעמיד אריה לפני ביתו של פלוני וגם כאן כל זמן שאיני משתמש בשירותיו של המשטרה או הבתי משפט "לעצור" התקדמות של הדין תורה אין זה מקרי "פנייה לערכאות"? האם הדברים מפורשים באיזהו מקור?

והשבתי: אנכי כנראה בעל ה"א.ה". ולא חשבתי להתייחס לאיסור הערכאות שבדבר [שהוא על הפונה, דהיינו הבעל דין] אלא להיתר על הבורר [שפנו נגדו] להתייחס לצו הבימש"פ ולהמנע בנתיים מלפסוק [כשהיה צו זמני, ואמור להיות דיון בערכאות על המעמד הסופי של הבורר, ויתכן ויוכשר בהליך עצמו]. אף שמצד ההלכה אסור לבורר להסתלק כשיועד להיכן הדין נוטה, אי"ז נחשב הסתלקות, אלא ההיפך, זה נותן סיכוי לפסוק יותר מאשר אם לא יציית לצו הערכאות.

לא זכור לי שזה לא נקרא פניה לערכאות. דהנה בגמ' בב"מ ובסנהדרין מבואר שכותבין שטרי בירורין פלוני בירר את פלוני וכו', והסיבה שלא יוכלו לחזור בהן. ואם לא כתבו יכולים לחזור. וכן אם עשו קנין בלי כתיבה א"י לחזור. ואם לא כתבו ולא קנו מידם רק טענו לפניהם זו מחלוקת בראשונים אם הוי כקנין וא"י לחזור או שלא. ע"כ בנידו"ד אם היה קבלה גמורה כדן א"י לחזור בו, אלא רק אם יברר שיש פסלות מצד ההלכה, אבל מה שבימש"פ מעכב אינו בירור פסלות בהלכה. ולכן יש איסור בזה על ערכאות. וההיתר היחיד הקיים הוא לפנות לב"ד לברר טענתו על פסלות, ויכול לבקש צו מניעה מב"ד שלא ימשך הדיון אצל הבורר עד שיתברר הטענה הנ"ל. וכן אם יש חשש שהבורר יתקדם ולא ישמע לצו הב"ד, הב"ד יתירו לו לעכב ע"י צו זמני בערכאות עד שיתברר, אבל עצם הבירור חייב להיות ע"פ הלכה.

1371.

נשאלתי על שיח הדסים שגידל הר' פלוני שנפטר לאחרונה והשאיר יתומים גדולים וקטנים, האם מותר לרכוש מהם לארבע מינים היות וקטן לא יכול להקנות.

והשבתי דיכולים לקנות מהם ע"י האפוטרופוס שהוא יד יתומים והוא גדול וידע לאקנוי. ואע"ג שאין ממנים אפוטרופוס למכור בנכסי יתומים, אבל מה שמיועד למכירה מתחילתו שאני. וגם שיכול האפוטרופוס למכור מה שצריך כדי שיהיה להם כסף למזונותיהם.

1372.

נשאלתי בתחילת שביעית ממתוך שבעל חנות ירקות חייב לו כסף על תיווך החנות, ומשלם לו לשיעורין מדי חודש, האם יש לחשוש מעתה שהכסף שלו הוא דמי

שביעית האסורים בקדושת שביעית. וכמו"כ האם יכול לקבל פרעונו מהירקות שבחנות או שזה סחורה בפירות הקדושים האסורים במכירה. והשבתי שאם החנות בהכשר טוב אין חשש שיש לו דמי שביעית. אבל אסור לקחת ירקות קדושים בעד חובו.

1373.

נשאלתי בין בעלת תכניות להפעלת תלמידות באירועי בית ספר ובין בית הספר. כאשר הזמינו אותה ליום מסויים עם תכנית מסויימת. והתכנית פועלת באמצעות מחשב של בית הספר. והיא הגיע ביום המיועד לאולם ביה"ס וכל המורות והתלמידות היו ג"כ באולם, ובנתיים עשו מקהלה ועוד דברים שלא קשורים אליה, והיא לא הצליחה להפעיל את התכנית בגלל בעיה וחוסר התאמה בין התכנית למחשב, או שהמחשב שלהם היה מקולקל. וכל הזמן רק ניסתה ולא הצליחה כלום. והשאלה כמה צריכים לשלם לה על ההגעה ועל הנסיונות והטירחה. ואין לה טענות נגד ביה"ס על חוסר ההתאמה של המחשב.

והשבתי שלא מגיע לה כלום. כי שכרה כקבלן, על הגשת התוצר המוגמר, ולא על הנסיונות. ואילו היתה שכיר שעות בלבד והתוצר היה של ביה"ס היה מקום לדון אם הדין אחרת.

1374.

נשאלתי לפני ראש השנה מאת בן תורה ות"ח שהוא רב ביכנ"ס של קירוב בחו"ל במדינה שהתרחקו כמה דורות מיהדות וכעת הם בשלבים שונים של חזרה בתשובה, שבעקבות הסגרים בשל המגפה העולמית אין אפשרות לחזן הקבוע ולבעל התוקע להגיע למדינתם. והרב בעצמו צריך להיות גם ש"ץ בכל התפילות וגם קורא בתורה וגם לתקוע. ויש בין בעלי התשובה שבקהילה אחד מוזיקאי שיש לו יכולת לעשות בשופר כל צורות הקולות שילמד אותו, אבל בקושי הוא שומר שבת כפי שידע וודאי שאינו בן תורה. ואם ילמד אותו התקיעות יהיו יפות מאוד, ואז הרב יהיה ה"מקריא", אבל אם הרב יצטרך לתקוע בעצמו, יהיו תקיעות חלשות (אחרי שיתפלל כש"ץ וגם יקרא בתורה) כי יודע בדוחק, וגם המקריא יהיה בעל תשובה אחד שילמד אותו לפני ר"ה איך להקריא לו. מה עדיף.

והשבתי שיתקע הרב.

1375.

נשאלתי בין עובד ומעביד אם מחשבים בחישוב פיצויי פיטורין את השנים שבתחילת העבודה עבד ב"שחור".

והשבתי שכן.

1376.

נשאלתי מאברך בוגר ישיבה מסויימת שלימים הנוראים מגיעים בוגרי הישיבה הנשואים עם משפחותיהם להתפלל בישיבה, ומקבלים חדרים ללינה ואת סעודות יו"ט מהישיבה. ומבקשים תשלום סמלי, ולא אומרים כמה לשלם. ויש לאברך הזה סכום מכובד של מעות מעשר, אבל אינו יכול לשלם ממעשרותיו על מאכלו ולינתו של עצמו, האם יכול לשלם מעצמו רק תשלום מינימלי, וכל היתר לשלם להם ע"ח מעשר שיהיה להחזקת הישיבה.

והשבתי שיכול, ויתן על הסכום הסמלי משלו סכום הגיוני שיכלול ערך של כל ההוצאות של הסעודות לפחות.

1377.

נשאלתי אם יכול למסור פרוזבול לב"ד של שלושה ע"י שליח, כי נמצא במקום שאין בו ג'.

והשבתי שיכול.

1378.

נשאלתי אם מותר לשנות פרטים כדי לקבל דמי ביטוח.

והשבתי שאסור.

1379.

נשאלתי מאברך ספרדי שמקפיד על שחיטת כשרות לפי הב"י, וצריך לעשות חתונה לבתו ויש אולם בכשרות שארית וצריך להאכיל בשר בקר לאורחים, האם מותר.

ולכאן הנפק"מ היא במקום שנמצאה סירכא. אבל אם זה חלק לגמרי בלי שהיתה שאלה של סירכא אין נפק"מ בין השיטות. ואם היה מתארח והשאלה על מנה ספציפית היה יכול לאכול גם מכשרות אשכנזית דמהיכי תיתי שהיתה ריעותא של סירכא ופסקו לא לפי הב"י. ואולי בכמות של חתונה שלמה שמשתמשים בכמות של כמה פרות, יש סבירות שלפחות בחלק מהן היו סירכות שאסורות לפי הב"י.

(ושמעתי מהגרמ"א מזמן שהיתה מחלוקת קשה בירושלים בין שחיטת הגרא"ק לשחיטת הגרי"ח ונולד תינוק למשפחת בלוי שצד האב היו מצד השחיטה הזאת וצד האם מצד השחיטה השניה, וכל בשר שהיו לוקחים לבשל חצי השני מהמשפחה לא היו אוכלים, והלכו לשאול את הגרי"ח מה לעשות, וענה להם לקחת ב' חתיכות של בשר, אחת משל השחיטה הזאת והשניה משל השחיטה השניה, ולבשלם בסיר אחד יחד ולחלק לכולם... וכך הוה).

1380.

התבקשתי מרב קהילה נידחת שאין בה בי"ד ולא בי"ד קרוב לכתוב גט לבעל עבור אשתו בהיעדרם מחמת המרחק וקושי טלטולי הדרכים ואי נעימות, ולתת הוראות לרב עם הגט איך לסדר את הנתינה באופן הטוב ביותר. והוא מוכן לקבל כל הוראותי, ולומר כל מה שצריך בשביל מינוי שליחות והרשאות וכו'.

והשבתי שאסור לעשות כזה דבר, ועליהם לטרוח ולהגיע לבי"ד (בדיעבד של שעת דחק אמיתי לפחות יגיע הבעל, או שהבי"ד יגיע אליהם). ובלאו הכי יש שינוי מסדר הגט שתקנו הפוסקים וגם לא יהיה לאשה היתר מחזקת אשת איש שלה בלי עדות בבית דין או מעב"ד שנכחו בגט. ובלא שיופיע הבעל להבדק בבי"ד אם הוא באמת רוצה ואם הוא כשיר לגרש (תמוה שאדם "רוצה" רק לא נעים לו עד כדי כך), אסור לסדר גט. וזה לא עזרה וחסד אלא מעורר חששות ומגרע.

(ובסוף בס"ד הופיעו שניהם ונבדקו וסודר גט לכתחילה. ואלולא היו מגיעים שניהם, לא היו הבי"ד יודעים את השמות בדיוק, דברים שהתבררו רק תו"כ שיחה רצינית ומקצועית).

1381.

נשאלתי על כשרות בת ממשפחה של קוצ'ינים מהודו בנוגע לשידוך.

ובקשתי לדעת שם המשפחה של הצד שהגיע מהודו, וענו שם משפחה ישראלי מובהק, כלומר שהם עשו שינוי שם משפחה ממה שהיה להם במדינת המקור. ובקשתי לברר את שם המשפחה המקורי ועי"ז יהיה קצה חוט לדעת מאיזה עדה הם משם, ונפק"מ לתשובה.

1382.

נשאלתי ממוכר מחשב יד שניה, ויש תקלה מסויימת במחשב הזה שמתעוררת רק אחרי תקופה של שימוש, והוא מספר את זה לקונה, ולקונה לא איכפת. וחושש המוכר שהקונה אינו רוצה להשתמש בזה אלא למוכרו הלאה כי כך מבין עליו שהוא עוסק במכירת מחשבים משוחזרים ומחודשים לפעמים, והחשש הוא שמא לא יספר על התקלה למי שיקנה ממנו ויאנה אותו, ובזה שימכור השואל לקונה הזה הוא מכשילו בלפני עוור וגם מסייע לד"ע של האונאה.

והשבתי שהיות ולא בטוח ימכור, וגם לא בטוח לא יספר למי שיקנה ממנו, כי אינו מכירו לאדם לא ישר. מספיק שיתנה עמו בעת המכירה שאם ימכור הלאה יספר על התקלה הזאת, ומותר.

1383.

נשאלתי מקונה דירה שהמתווך הצליח להוריד את המחיר לטובתו, וכעת עולה לו חשש שמא המתווך הוריד שלא ביושר, דהיינו שאמר להם שהוא מוכן לשלם הרבה

יותר בזול רק "הצליח להעלות" אותו, וכן שעבד עליהם לגבי מחירי הדירות הנמכרות באיזור, ובכך שכביכול יש לו הרבה קונים שאינם מוכנים לשלם יותר מכך. והכל לא אמת ולא היה. וא"כ אולי צריך לברר זאת אצל המוכר, ואם היה כך אולי חייב להוסיף על המחיר שסיכמו.

והשבתי שא"צ (לפי הט"ז בשלד והפת"ש ברכז).

1384.

נשאלתי מבחור שמצא ברחוב ליד הביהמ"ד הגדול של החסידות מצית של סיגריות תוצרת חו"ל, והיתה ריקה מגז, אבל יש באחוריה פנס קטן נורת לד חזקה שאינה נגמרת. האם חייב להכריז.

וראיתי האבידה שהיא מסוג שמיוצר בביח"ר לאלפי אלפים (אמנם רק בחו"ל, אבל אלפי חסידים מגיעים מחו"ל לביהמ"ד בתקופות אלו), ואין סימן על המצית. ולכן אין חייב להכריז והרי אלו שלו. (ואמנם לת"ח בטב"ע מחזירים כלי אנפריא, אבל ההם היה בהם שימוש ולא כהנוכחי שמסתמא נזרק משנגמר הגז, ואין הפנס שווה בעיניו של הזורק לשמור את המצית בשבילו).

1385.

נשאלתי מאשה שמצאה כרטיס רב קו בתחנת אוטובוס ואין עליו שם וגם לא כתוב אנונימי ואין מס' טלפון ולא סימן אחר, האם חייבת בהשבת אבידה.

וביררתי ויש טעון בכרטיס יותר מ-200 שקלים, והשבתי שתפרסם מודעות באיזור שמצאה ותכתוב שמצאה כרטיס רב קו טעון ולא תרשום סכום, והסימן שתדרוש ממי שיטען שהוא המאבד, שידע כמה סכום הטעון בכרטיס, או שיהיה לו סימן על כתם כלשהו שימצא שם.

1386.

נשאלתי מאדם שהיה רגיל במשך שנים רבות לדווח לעיריה על כל בניה שנעשית בבנינים רבים בין רחובות השכונות כשזה נראה ללא רשיון. לדעתו המון הפסדים היו לאלו שדיווח עליהם מחמת צוי הפסקה וכו'. והוא היה סבור שעושה מצוה וראוי. ולאחרונה נודע לו שזה נחשב לאיסור ערכאות ורוצה דרך תשובה. האם צריך לדבר עם כל אחד מהנפגעים, האם צריך לשלם כל הפסד שקרה. ומה יעשה כאשר את רובם שכח כבר. וגם כאלו שזוכר, מאוד יתכן שלא הוא האשם בהפסד ויתכן שגם שכנים הקרובים אליהם דיווחו או פקחי עיריה שראו בעצמם ועצרו.

והנה הוא ודאי תשובתו קשה מאוד.

ומה שידוע בוודאות חייב לתקן, ועל היתר אולי צריך להפריש ממון לעשות בו צרכי רבים כמו גזל וא"י ממי. ועל הצער והעגמ"נ חייב לפייס ולבקש מחילה. ועל האיסור

דבין אדם למקום הכרוך בעבירה החמורה של ערכאות, גם בלי איסור ההפסד שהוא באל"ח, אולי ע"י לקדש השם ברבים נגד חילול ה' שהיה. ואכמ"ל.

וראשית צריך לעשות רשימה מפורטת של כל מה שזוכר, ולדון על כל אחד מהם האם היה איסור בהפסדו או שאולי היה איסור גם עפ"ד לבנות שם. ואח"כ לחשב לכל אחד בנפרד סדר הנצרך לבקש מחילה ולתקן המעוות.

.1387

נשאלתי מאדם שרוצה לקנות דירה קטנה בירושלים רק בשל הסיכוי שיצליח להעביר רשיון בעיריה לעשות במקום הבנין הקיים בנין חדש של הרבה קומות, ויהיה שווה לחברה יזמית להכנס לעיסקה לבנות ולהרוויח ולקנות ממנו את הדירה הקטנה ברווח גדול, או לבנות לו דירה מרווחת בבנין הנוכחי במחיר זול כדהשתא. ושואל אם חייב לספר למוכר על הרעיון או שיכול להסתיר, כי אם המוכר ישמע על הו"א של פינוי בינוי מיד יקפיץ את המחיר ויהיה לו בלתי משתלם.

לדבריו שאל כמה יזמים על הסיכויים, והראשון אמר לו שאין סיכוי שהעיריה תאשר, והשני אמר לו שינסה להכניס בקשה ויש 90% שתתקבל ורק אח"ז יוכל להתחיל בהצעות לקבלנים לעשות בפועל פינוי ובינוי. וכעת עדיין אין שום בקשה בשום מקום ואין סיכום עם אף יזם. לכן לדעתו אין הצדקה למחיר יקר יותר ממחיר הזול של הדירה הנוכחית, ולא מפסיד את בעל הדירה באם לא יספר לו. ובטוח שאם יספר יועלה המחיר אפילו שאינו שווה יותר.

והשבתי לפי כך יא בעמ' שג שרק אם זה עליה אמיתית שהערך גבוה יותר הוי מק"ט כשלא אמר. ומשמע שאיצ"ל דבר עתידי שאינו ברור. ולכן נכון שיגש למתווך (או שמאי) ושאל מה המחיר לדירה הזאת במצב הנוכחי, ומה יהיה המחיר שלה עם ידיעה שיש סיכוי שיתחיל משהו בעתיד לפני שהתחיל (ואם לא הוא יתחיל אין מי שיטפל בזה ולא יהיה שינוי). ולפי התשובה ידע את אשר מותר לו לעשות.

.1388

נשאלתי מרוכש דירה והמוכר רוצה להשאר בה עוד 10 חודשים, וע"כ גם הוא הקונה רוצה למשוך תשלומיו עד אז, האם יתכן בעיה של ריבית בענין זה.

והשבתי דתלוי מתי חל מסירת החזקה, דאם זה חל מיד לפני גמר התשלומים, הקונה הוא הלווה והמוכר הוא מלווה ואסור למלווה לדור בחצרו של הלווה חינום והיא ר"ק. ואם רק בסוף תחול מסירת בעלות אין בעיה בהארכת התשלומים אבל תהיה בעיה אם יזדמן ויצא המוכר מהבית לפני גמר התשלום ויכנס הקונה שם, דאז הקונה הוא המלווה את כל הסכום שכבר שולם עד שתחול העברת בעלות בתשלום האחרון שטרם היה, ואסור למלווה לדור חינום בבית שהוא עדיין של הלווה, וחייב לקזז מהסכום דמי שכירות.

1389.

נשאלתי עוד בדבר משקיע בעיסקא סך 20,000 תמורת 2,000 שנותן כריווח בכל חודש, ונפטר לב"ע הלווה המתעסק והשאייר יתומים גדולים וקטנים, ואין להם כסף ואוספים להם צדקה קרן קיימת למחייתם, והמלווה המשקיע תובע פרעונו, ולכל הפחות שעד לפרעון ישלמו לו היורשים המשך דמי הריווח.

והנה אינם משועבדים להתעסק בשבילו, ואף שחייבים בקרן, מ"מ הם פטורים מהריווח. ואדרבה היות שלא חתמו עמו על הית"ע ואינם מתעסקים אם ישלמו ריווח זו ריבית גמורה.

והיות וריווח שהותנה בעיסקא היה של 1 אחוז כל חודש דהיינו 12% לשנה, וכדי לתת ריווח כזה צריכים לשער שיש בפועל כפול מזה (גם נגד הפלגא מלווה שע"ז אין משלם ריווח למפקיד) וסכום של 24% שנתי הוא קרוב לודאי שההית"ע לא אמיתי ולא חל וכל מה ששולם מכבר היה ריבית ממש שצריך לקזזה מהקרן. ובי"ד הוא אביהם של יתומים וטענינן להו כל דבר שהיה יכול האב לטעון ולהפטר, ויש הרבה טענות נגד הית"ע זה, ולישבע על הפסד וכדו' שהיה יכול וכעת אינו כאן לישבע. אבל המציאות היא שלא השאיר אחריו ירושה ואוספים להם למחיה. א"כ צריכים לפתוח תיק בבי"ד.

1390.

נשאלתי ממוצא דיסקים אם חייב לפרסם מודעה בעיתון.

1391.

נשאלתי אם מותר להוציא מרפסת תלויה על חצר משותפת באויר שמול ביתו בלי עמודים לחצר, ומדובר על חצר גדולה שכל השכנים תיכננו לבנותה בהרחבת הדירות, ולא היה התנגד, אבל יש עיכובים בפועל, ואילו המצב הצפוף מפריע ששווה לו לא להמתין לכולם. ומכיון והסכימו נוקט שאין לאף אחד טענת החשכה על החלונות הקיימים שאמורים היו להסגר בבנייתם. וחוצ' מהחלון שמחשיך לזה שתחתיו, יש לשכן שתחתיו עוד חלון לכיוון נוסף באותו חדר.

והשבתי שיש לשכן זכות לב' חלונות ולא לבנות מעליו עד ד' אמות. וצריך להתפשר עמו לפני שבונה.

והשיב שהשכן הזה מעוניין בבית מלון לכל תקופת הבניה, ולא רוצה לסבול מרעש ולכלוך, וחשב שזו בקשה שאינה כדין, היות ולא צריך באמת את רשותו.

והשבתי שאם מחשיך לו חלון, אפילו שתיכנן בעבר לבנות בעצמו, מ"מ כעת לא בונה ויש לון חזקה, ומוכן לוותר ע"ז בתנאי מסויים, יש לקיים התנאי. או לבוא לבי"ד שיכריע אם לבנות בכלל.

1392.

אברך ממוצא חו"ל שאל בביה"ד שרגילים בחו"ל להתחייב ממעשרות את הדירות שנותנים לילדים שממשיכים ללמוד כל החיים, ולמי שלא לומד אלא יוצא לעבוד אין נותנים לו כלום. אבל כאן בארץ ישראל ההורים נותנים לכל הילדים ולא רק למי שלומד, א"כ אולי א"א לתת ממעשרות כי זה נהפך לחיוב ממוני, וא"א לפטור חיובי עצמו בכסף של צדקה. והתירו לו הרבנים.

1393.

נשאלתי מסייעת בגן ילדים שמגיעה תמיד בזמן לעבודה, והגנת תמיד מאחרת ומבקשת ממנה שתעביר גם את הכרטיס שלה בתחילת היום כדי לקבל משכורת על כל השעות.

והשבתי שאם זה רק ענין של אי נעימות שיראו שהיא מאחרת, אבל לא יפחיתו לה בפועל כסף על איחורים, אי"ז בעיה. אבל אם מקבלת ממש לפי שעות ועי"ז נוטלת כסף שלא מגיע לה אסור לסייע לה בגניבה.

1394.

נשאלתי ממי ששכן אחד מבקש ממנו לחתום על הרחבת הדירה, ולא איכפת לו לחתום, אבל שכן אחר מתנגד וטוען שמזיק לו ההרחבה, ומבקש ממנו שלא יחתום. האם לחתום נגד המתנגד, או לא לחתום נגד המבקש.

ויכול לומר שאינו רוצה להזיק אף אחד ושילכו לדון ביניהם מי צודק, ויעשה כפי שיחליט הדיין שישמע שניהם.

1395.

נשאלתי מאשה מבוגרת שיש לה כאבי ברכים המפריעים לה בעבודתה ובקשה מהרופאה כדורים וחופשת מחלה והרופאה נתנה לה לכמה ימים שבקשה, וכעת הולכת כנראה לקבל זריקה במקום כדורים, וחושבת שתחלים בפחות ימים, והשאלה היא אם יעבור הכאב ע"י הזריקה בחצי מהזמן אם יכולה להשתמש בכל ימי החופשה שניתנו לה ע"ד טיפול בכדורים.

והשבתי שתתקשר לשאול אחרי שיעברו הכאבים, ונראה בכמה הפרש מדובר. (כי השפעת זריקה חזקה יותר ולאורך טווח של תקופה ארוכה, אבל הרבה פעמים התחלת ההשפעה היא אחרי כמה ימים, שכדורים היו כבר עוזרים).

1396.

נשאלתי מאשה שארנקה היה בשקית ונשענה על עמוד לצד חנות וילדה אחת הרימה מתחת לשקית מטבע של 10 שקל ומסרה לה בחושבה שזה שלה. והאשה ספרה הכסף שבתיקה ולא חסר לה כלום, ולכן המטבע היה שייך לילדה שמצאה אותו, ורוצה האשה לתרום את הכסף לצדקה לזכות אותה ילדה, ושואלת אם בזה נחשב שהחזירה לה את הכסף.

והשבתי שהיות והילדה חשבה בטעות שזה כסף של האשה והרימה על דעת זו, לא זכתה במטבע, ואף שזה לא של האשה, זה עדיין מציאה והפקר בידה, וממילא הרי זה שלה. ואינה צריכה להשיב לילדה ולא לתרום לזכותה.

1397.

נשאלתי בזה"ל: לחברה שלי נוצרו קשרים בשרשרת, והצעתי לה שאני יודעת לפתוח את הקשרים. במהלך התעסקותי עם השרשרת היא נפלה מידי. הרצפה באותו מקום הייתה מעץ והשרשרת נפלה בין השלבים, באופן שלא ניתן להוציא אותה משם. החברה הייתה לידי כל אותו זמן. אציין כי הרווחים בין השלבים היו אטומים בחומר כל שהוא, והשרשרת נפלה במקום שהיה רווח לא ממולא. שאלתי האם אני חייבת לשלם על השרשרת.

והתוסף מייל מהחברה בזה"ל: אני החברה בעלת השרשרת ואני מסכימה עם הנ"ל. והשבתי: מכמה סיבות פטורה זו שנפלה השרשרת מידה. היא לא קבלה על עצמה דין שמירה, שהרי בעלת השרשרת לא הניחה לפניה והסתלקה. היא לא "אומן" שחייב כשומר שכר. אפילו אם היתה מפילה בכוונה - השרשרת לא הוזקה, היא קיימת שלמה כפי שהיתה ונמצאת ושייכת לבעליה, רק שזה נמצא במקום שצריך הוצאות ופועלים להעלות את זה [ע"י פירוק הרצפה]. כ"ש כאן היתה כוונה להזיק. לסיכום, זו שנפל מידה פטורה מתשלום.

1398.

ועד הבית הזמין גגן לסדר תיקון ברעפים בגג המשותף. כשעלה הגגן ראה שהבעיה הסתדרה מעצמה ע"י שטפי הגשמים החזקים. כי היתה סתימה במרזבים והשטף פתחה. לפני שירד הגגן ביקש ממנו שכן עליון אחד לתקן לו בעיה שהיתה לו ברעפים פרטיים שאינם חלק מהגג המשותף. והשאלה היא איך לחלק את התשלום, כי הגגן אומר שהיה גובה מועד הבית על עצם ההגעה אפילו שהתברר שעלה לגג לחינם, דמי תיקון מלא. ועל התיקון שעשה לשכן הפרטי לא היה לוקח יותר מאותו סכום. וכעת אינו מעוניין ביותר מהסכום שנקב בתחילה לועד הבית, וכולל בזה את התיקון שעשה לשכן הפרטי. והשכן העליון חשב בשעת מעשה לשלם בנפרד ועד"ז הזמין את הגגן לבדוק. ורק אח"ז נמלך שהוא יכול ליהנות בחינם ממה שכבר משולם בלא"ה ע"י ועד הבית.

ולכא' כיון שקרא לו על דעת לשלם בנפרד, צריך לשלם חצי מהתשלום, כי הגגן ירד על דעת שניהם בשווה, אף שכל ההוצאה היתה גם רק לאחד מהם.

אבל אחרי בדיקת מה נקרא אצל השואל "גג פרטי" ולמה חושב שזו אחריותו בלבד, התברר שזה ג"כ גג משותף וג"כ באחריות כל השכנים, ואין חובה עליו לשלמו לבדו. וע"כ שפיר יטיל את כל התשלום על הועד, כי כך היה הדין אפילו היה הגגן רוצה כעת כפל מהמחיר בגלל התיקון הנוסף.

1399.

ראיתי המעב"ד שכתוב בו שם הבעל (חסידיו) שייע, כאשר נקרא בשם מלא ישעיה ובקיצור קוראים אותו באותו שם רק בהשמטת הגיית ה' הראשון. וכנראה סבר המסדר שזהו שם באידיש, והכתיב של פתח חריפה הוא בב' יוד"ן והכתיב של סגול באידיש הוא ע'.

אבל אין לנו אלא כתיב הבית שמואל שכתב בשמות גיטין שלו (ג' פעמים) שקיצור ישע"י כותבים שיעיה (באות י' לצד ישעיה, ובאות ש', ובכללים שבסוף). ואמנם בכינויים שהם אידיש כותבים לפי הכתיב של שמות לעז, אבל כל השמות שהם קודש וקיצוריהם שהם קיצורי שמות קודש, ואינם מילה באידיש, כותבים לפי הכתיב של קודש.

וגם עוד דבר שהמסדר הנ"ל לא דייק, דבשמות לעז ואידיש האות האחרונה הבלתי מבוטאת היא א', (כמו בכל השמות הקודש והעברית שהאות האחרונה הבלתי מבוטאת שלהם היא ה'). ולכן כותבים אלטא (עי' בפת"ש בשמות גיטין) ולא אלטע. גאלדא ולא גאלדע. והרבה עזה"ד.

1400.

נשאלתי מסעודת שבע ברכות מחוץ לעיר שכל הנאספים כבר היו בחתונה או בסעודת שבע ברכות קודמת של הזוג הזה ואין להם "פנים חדשות", מה לברך ומה לא.

ולא השבתי.

וחיפשו ומצאו בחורי ישיבה ששמחו בהם שמחה גדולה וערכו לכבודם סעודה ובירכו כל הברכות.

ולמעשה במקרה כזה הרי מברכים רק "ברכה אחריתא" וגם לא מזמנים ב"השמחה במעוננו".

1401

נשאלתי מאדם שנשבר רעף בגג שעל דירתו, ובגשמים העזים של חודש טבת הוצף ביתו בגשמים, אבל בכל הגשמים הרבים שלפני זה היה הכל יבש, זאת אומרת שלא

היה שבור קודם. והנה בקיץ האחרון עשה שיפוץ של הרחבת ביתו, ונגעו בגג הרעפים, ויתכן שהפועלים הערבים תיקנו במקום שנדרש ושברו כדרכם במקום הישן שאינו נדרש להם לעבוד שם. והשאלה היא עד כמה צריך לחשוש שהוא אשם בשבר הזה שיתקן על חשבון עצמו ולא על חשבון ועד הבית (דהיינו מקופת כל השכנים שבבנין).

ולדבריו, להוציא מהם את דמי התיקון 350 שקלים אינו יכול מחמת הספק והיות והם מוחזקים, אבל רוצה לא לשלם דמי ועד בית בעתיד עד שיגיע לשיעור כזה, דבזה הוא מוחזק. והשאלה אם צודק.

והשבתי שהעובדה שלא היה גשם בביתו עד רביעה שלישית מודיע שזה נשבר כעת בחורף ולא שבור מהקיץ. והרי זה בנין כבן 60 שנים ועוד לא החליפו את הרעפים מאז, ומסתבר שזה שבירה של בלאי טבעי. ואדרבה חזקת חיוב תיקון הגג הוא על ועד הבית, והם צריכים להביא ראיה לחיבו להוציא ממנו על התיקון, ולא להיפך.

.1402

מ"ש בנו לפני 3 שנים הוספת חדרים לדירתם בצד הבנין בבניה קלה ע"ג רלסים ופרופילים. הרשות ניתנה מהשכן התחתון בתנאי שהעמודים והפרופילים יהיו חזקים ביותר, לא כרגיל לעשות בחדרי סוכות של קומות גבוהות, על מנת שיוכלו לסבול כובד של חדרים שיתווספו לקומה שלו ע"י קונה עתידי. אחרי כ-3 שנים רכשו מ"ל את הדירה התחתונה ונגשו לבנות חדרים בהוספה הנ"ל, ומ"ש תבעו השתתפותם של מ"ל בעלות הגבוהה שהיתה בהשקעה לעמודים המיוחדים עבורם וכן בחצי מהרצפה שהיא התקרה של מ"ל. המחיר היה גבוה היות ועשו בזמנו השקעה לקבלן יהודי וכן למהנדס לחומרא להניח דעת השכן התחתון המוכר של מ"ל, ומ"ל ומ"ש התפשרו ביניהם שמ"ל יבנו גם הוספה כ-7 מ"ר לחזית בבניה רגילה, וזה יהיה רצפה להרחבת דירת מ"ש, ללא תשלום מצד מ"ש על הרצפה ולא על העמודים (מ"ל הסכימו על תשלום זה למרות שלדעתם נוצרה להם הוצאה חורגת ע"י הוספת עמודים וכדו'). בזה בוצע תשלום (בהסכמה הדדית בלי חשבון אם פחות או יותר) מצד מ"ל למ"ש על העמודים והתקרה בהרחבה שבצד.

אחרי שמ"ל נכנסו לגור בדירה התחתונה התברר להם שתחת הרצפות של מ"ש בהרחבה שבצד אין יציקה, והרעש מכל תזוזה ופסיעה מלמעלה הפריע לחיות בבית ואפילו גרם שמ"ל יצאו מהדירה מיד (אחרי כיומיים. קיים ויכוח בין הצדדים לגבי בידוד מרעש שנעשה או לא נעשה מחומר זה או אחר בכל התקרה או במקצתה, ואין נפ"מ לעיקר הנידון). למעשה הסכימו מ"ל לעשות יציקה בין הפרופילים תחת הקרמיקות ולשלם ע"ז אפילו את מלוא הכסף אם מ"ש לא ישתתפו בהוצאות, כי זה הזיק להם את כל המגורים בנזק לאין שיעור. ומ"ש התנדבו מרצונם שהפועלים יעקרו את הרצפות ויצקו את הרצפה בימי ערבי החגים למרות שהם וטפם חיים ושוהים בבית, וסבלו ע"ז עגמ"נ (לדברי מ"ש הצער שווה יותר מעלות של חצי היציקה). ולגבי השאלה אם מ"ש חייבים לשאת בעלות היציקה שלא היתה, דובר (מיוזמת מ"ש) שישאלו רב לאחר מעשה. מ"ל שמעו והסכימו, ואינם מוחלים על התשלום של השתתפות מ"ש ביציקה אם יש חיוב כזה.

לכל אורך הבניה והמו"מ הבהירו מ"ש למ"ל שאין להם כסף לבניה ולהוצאות כלל, ואם ההרחבות יגרמו להם הוצאה מעבר לסכום מסויים הם אינם מעוניינים לא בפשרה של חזית נגד הצד, ולא בשום בניה רק לקבל את החזר ההוצאה של העמודים והתקרה. וכלשונו: "באמת אין לי כסף, השארתי הכל יד שניה. התחננתי אל תבנו". אבל מ"ל התרצו לשאת בעלויות ולהוזילן, ולפקח על הפועלים שבנו, במקום מ"ש, הכל היה שווה להם העיקר שהדירה למטה תיבנה ותהיה ראויה למגורים. לגבי השאלה שבנדון - עלות היציקה שבצד, היו מסכימים לשלם זאת לבד, וכלשונו: "התוספת היתה שווה לנו כל מחיר. האמירה שלו שאין לו כסף לא היה עוצר". אבל לדעתם זה מחובת מ"ש לשלם וכדלהלן, ולכן מוכנים לפרוס את החוב של מ"ש ע"ז לתשלומים לזמן ארוך מאוד. מ"ל מוסיפים שאין להם כעת שום טענה על החזית שבנו למ"ש (אף שלכאור' לדבריהם לא קבלו תמורתה), אלא רק טענה שישלם על היציקה שבצד.

לטענת מ"ל כשדובר מלכתחילה שמ"ש מוכרים להם חלק בעמודים ובתקרה בחדרים שבצד, וסוכם שהתשלום ע"ז הוא הבסיס להרחבה בחזית, הדבר פשוט שתקרה כוללת גם יציקה ולא רק פרופילים וקרמיקה מודבקת לפח, ממילא שלמו מ"ל למ"ש בחזית על מה שעדיין לא קבלו, והעבודה של היציקה בצד הכרחית מצד התחייבות מ"ש, כי בלי יציקה הם קבלו עמודים בלי תקרה, ולכן על מ"ש לשאת בעלות.

לטענת מ"ש כשדובר מלכתחילה שמ"ל ישלמו על מחצית עמודים ותקרה, ותומחרה ההוצאה לתמורת הבסיס בחזית, היה ידוע כמה היתה העלות לפני 3 שנים דהיינו מה שהקבלן הראשון עשה ולא יותר, ותמורת זה התפשרו לבנות בחזית, לכן אין מקום לומר שמ"ש גבו או קבלו בהרחבת החזית תשלום על משהו שלא קיים בצד ושצריך להשלימו. ועוד, מ"ל קבלו אכן תקרת פח ופרופילים (בלי יציקה ביניהם) אשר היא תקרה שחייבים לשלם עליה מחצית שהרי מגינה מגשמים ושמש וכו'. עד כאן העובדות והטענות הנצרכות למעשה.

הנקודות לעיון אם יש על מה לחייב:

א, את"ל מצד שהיציקה נכללה במכר. שתקרה ללא יציקה אינה נקראת תקרה. ומצד דיני מק"ט אם אין תקרה יצוקה.

ב, את"ל מצד שהעליון הזיק ברעש בלתי נסבל והיה עליו להרחיק היזיקו.

ג, את"ל מצד הוציא הוצאות על פיו אחרי שסוכם מראש שאולי ישלם וישאלו רב.

ד, את"ל מצד יורד להציל לעצמו ולחברו.

ה, את"ל מצד מקיף חברו מכל רוחותיו. חיוב נהנה.

ו, את"ל מצד גרמא בנזיקין שבגלל שלא עשה יציקה בהתחלה נגרם ההוצאה הזאת וחייב לצאת יד"ש.

ז, את"ל מצד דין מוכר דבר שאינו ברשותו ואח"כ קנאו שנקנה לקונה כי חייב לעמוד בדיבורו.

ועוד פרטים נכללים בתוך הדברים להלן.

תשובה:

א, צודק כל אחד מהצדדים שפשוט לו פירושו במילה "תקרה", אם המשמעות היא עם יציקה דוקא, או רק פח שאוטם ומכסה. וז"פ דכשבונים שנים יחד ודאי שכו"ע עושים עם הגנה והפרדה מושלמת, אבל כאשר נותן עליון לתחתון להשתמש ברצפתו שעשה משכבר הימים לתקרה ומוכר לו זכות זו, אי אפשר לומר דכו"ע קוראים לרצפה רק עם יציקה, אלא יש לכה"פ מיעוטא בעולם שקוראים לרצפה שלהם בלי יציקה או בידוד, ולא שנא ממכר צמד שהקונה קורא לו צמד עם הבקר והמוכר קורא לו צמד בלי הבקר, דפטור. ואמנם אם היה "הדמים מודיעים" שמ"ל שילמו יותר ממה שעלה למ"ש הרצפה ללא היציקה, בשיעור שכולל גם יציקה, ודאי שהיו מ"ל צודקים כנפסק בחו"מ סימן רכ סעיף ח, אבל בנידו"ד אין מ"ל מכחישים את מ"ש שבחישובם (שניסו לעשות לפני שהתפשרו לבנות בחזית בלי "להכנס לקטנות" כלשונם), בקשו רק ע"ס מה ששילמו לקבלן הראשון ולא יותר.

והנה אם היה מ"ל טוענים דבזה שהוברר שאין יציקה תחת הריצוף לא שווה התמורה של התוספת בחזית וממילא הוי מקח טעות וביטול קציצה, יתכן שהיה לחשב מחדש כל העלויות ולקזזן זב"ז, אבל להדיא ויתרו על טענה זאת, (כנראה בידועם שבמקרה כזה היתה קמה וניצבה טענת מ"ש שאין להם כסף ומבקשים רק תשלום מזומן על ההוצאה שהיתה אז ולבטל כל שאר הבניה, ובטענה זאת אין די לחייב מ"ש להסכים ליציקה, וודאי שלא גם לחייב תשלום על מחצית היציקה).

ב, נפסק לדינא (בסימן קנה) דעל המזיק להרחיק א"ע רק מדברים שבם בעצמותן נזק, ולא משימושים רגילים בתוך רשותו, דבזה על הניזק להרחיק א"ע. (עי' רמ"א בסימן קנו סעיף ב) והליכה בבית ומשחק הילדים וכו' זה שימושים טבעיים שבכל בית וכיון שמ"ש עשו זאת בתוך ביתם אין עליהם החיוב להרחיק א"ע ולא לשלם על הרחקה זו. (ואולי כיון שמ"ש החזיקו ברצפתם המרעישה 3 שנים לפני בנייתם של מ"ל, יהיה דינם כן גם אליבא דהמחבר שרק בהחזיק על הניזק להרחיק א"ע).

ג, אין שום התחייבות חלה בלי קנין, ואמירה אינה כלום כמבואר בסימן קפט אין המקח נגמר בדברים. וכן במתנה בסימן רמא סעיף א. והנה שונה מזה דין הוציא על פיו המבואר ברמ"א סימן יד סעיף ה, (ולפי הסמ"ע והגר"א שם שהחיוב מדינא דגרמי אין צד דמיון לענין להחיל חיוב בדברים בעלמא), אמנם יש פירוש באחרונים שהחיוב חל כמו בערבות (בסימן קכט סעיף ב) שחלה בלי קנין דבהיא הנאה שסמך עליו להוציא ממון גמר ומקנה. והיה מקום לדון אולי האמירה של מ"ש מחייבת. (וכע"ז נחלקו הראשונים והאחרונים בב"מ דף עג ב בטעם חיוב שליח שנטל כסף לקנות יין ולא קנה שמשלם ההפסד, אם הוא מדין גרמי או מדין ערב. וע"ע בפד"ר כך יב עמ' תקנג).

אמנם נראה שבנידו"ד אשר אין ויכוח בין הצדדים שמ"ש לא התחייבו לשלם באמירה גמורה שעל פיהם פעלו מ"ל להוציא את התשלום, אלא מ"ש רק העלו אפשרות שהם חייבים ע"פ דין. ומ"ל היו מוציאים את ההוצאה גם בלי אמירה זו. ממילא לא היה הנאה דעליו סמך וגמר ומקנה. (בר מן דין דהרמ"א בסימן שו סעיף ז פוטר בלי שאמר בפירוש "חזי דעלך קא סמיכנא", מה שלא היה בנדו"ד, אולי היה מקום לומר שאם יש בדיבור משמעות של ערבות איצ"ל חזי, כמ"ש הש"ך בסימן קכט סק"ז).

וגם אם מ"ל סמכו בדעתם על האמירה של מ"ש שיש חיוב תשלום ע"פ דין שיתברר אח"כ אצל רב, אין האמירה של מ"ש טפי מאסמכתא. כמו כל דאי התלוי בהתבררות בהמשך שלא חל בלתי עם התחייבות מיוחדת בבד"ח או הקנאה ושיעבוד דמיעקרא כמבואר בסימן רז סעיף יג.

ד, דין זה תלוי בפוסקים המובאים בדרכי משה וברמ"א בסימן רסד סעיף ד. ולמעשה כתב הנתיבות שם בביאורים ס"ק ו דאם לא התכוין המציל בהדיא לניצול השני אלא הוציא לעצמו ובאותה הוצאה השתחרר וניצול השני, אפילו היתה להשני הנאה גמורה שבלא"ה לא היה ניצול מ"מ פטור, דזה נהנה וזה אינו חסר.

אמנם זה פשוט שאם במהלך ההצלה הוציא הניצול השני בעצמו ג"כ הוצאות והשתתף בתשלום כלשהו עם המציל, שאינו יכול לתובען מהמציל. אף שא"צ לשלם למציל, והכל על חשבונו. זה כי א"צ לשלם כשהיתה כוונתו לעצמו. אבל סו"ס הניצול השני גם מרוויח מזה, ולכן א"א לומר שמה שהוציא הניצול השני הוציא עבור המציל ולא עבור עצמו. ודו"ק. וע"כ לשאלת מ"ש שהוא שילם על כמה חבילות מרצפות קרמיקה שנשברו, והרי כל היציקה היתה לתועלת מ"ל, ותשלומי יציקה שמ"ל מחוייבים לדעת מ"ש כוללים כל ההוצאות כמו החלפת קרמיקות, שהרי לרצפתו היו קרמיקות שלמות והוא לא נזקק ליציקה ולשבירה ולחדשים א"כ מגיע לו החזר תשלומי ממ"ל. נלע"ד דאמנם נכון מה שמ"ל שילמו א"י להוציא ממ"ש מטעם שעשו זאת לתועלתם, ומעוד טעמים כנ"ל, אבל מה שמ"ל לא שילמו בפועל מחמת ההכרח והרצון אלא מ"ש הוציא, א"א לחייב את מ"ל להוציא לשלם למ"ש.

ה, ולכא' היה מקום לחייב את מ"ש מאחר וע"י עבודת והשקעת מ"ל הושבחה דירתם, (ואין זה רק הוצאות שהיו בעבר והצלה שהסתיימה שכעת אין שבח בעין), דהרי כעת הרצפה של מ"ש היא נורמלית ולא מרעישה וגם חזקה ומבודדת יותר, ולמה אין חיוב כיורד לשדה חברו העשויה ליטע ונטעה שלא ברשות, שחייבים לשלם את ההוצאה עם שבח. וכמו מקיף מד' רוחות שכעת השדה מוקפת ושמורה שזו סיבה מספיקה לחייב הניקף מדין נהנה כמבואר בב"ב דף ד ב. ובחו"מ סימן קנח סעי' ו ז. ובעשויה ליטע אם אפשר לומר טול עציץ ואבניך, תלוי בפלוגתת הראשונים שמובאים בסמ"ע סי' שעה ס"ק ד, והמחבר פוסק שיכול לומר טול. ולפ"ז יפטור את מ"ש מה שאמרו מראש שאין להם כסף. אמנם באופן שאא"ל טול במציאות והשבח נשאר יש חיוב לשלם ע"ז, דסו"ס הוא נהנה ושלם הושבח. (ועי' בנתיבות סימן שו סק"ז וסימן שעה סק"ב. אמנם הקצוה"ח שו סק"ו והחת"ס ב"מ טו א פוטרים גם בכה"ג).

אמנם כל זה ביורד לשדה חברו בלבד, אבל אם היורד ירד לשדה עצמו, רק שבאותה פעולה ממילא נהנה גם חברו, הדרינן לדינא דהנתיה"מ דלעיל אות ד'. וכן לפי היד רמ"ה בריש ב"ב (פ"א סי' ו) אם גילה דעתו מראש שלא רוצה לשלם, פטור גם במקרה שא"ל טול.

ו, הנה גרמא בנזקין פטור אבל חייב לצי"ש, ובראשונים (עי' פד"ר ח"ד עמ' לד) מובא שמזיק בגרמא אם לא משלם לצי"ש נפסל לעדות. שמא תעלה על דעתך שחייבים מ"ש מדין לצי"ש על ההוצאה שנתגלגלה על מ"ל עקב שלא עשו לפני 3 שנים יציקה תחת הריצוף.

נראה פשוט דזה אינו. ראשית דכ"ז במעשה היזק, וכתב המאירי ב"ק נו א וחזר"א ב"ק סי' ה אות ד דשוגג פטור גם מדנ"ש. שנית, גם בלא"ה, מה שנגרר הוצאות על השני לצורך עצמו ולתועלתו הוא, רק שהיה יכול הראשון לעשות לו עבודה שלמה ולחסוך לו הטירחה, אבל זה לא היה חוסך את ההוצאה, כי אם היה מ"ש מוסיפים יציקה על הברזל, היו גובים גם את זה ממ"ל בבואם לבנות תחתם. ושלישית, מה שמ"ל בונים ויוצקים וכו' זה בניית חדרים לעצמם ולא התגוננות או השלמות נזקים. ודו"ק. וע"כ אין סיבה להטיל חיוב אפילו לצי"ש על מ"ש.

ז, פסק השו"ע בסימן רט סעיף ו: הפוסק על שער שבשוק וקיבל דמים ולא היה אותו המין שפסק עליו ברשות מוכר חייב לקנות וליתן ללוקח מה שפסק ואם חזר בו מקבל מי שפרע. וזהו חיוב לקיים קנין בדשלב"ל מצד ליקום בהימנותיה.

לפי"ז אם צודקים מ"ל בהבנתם במכירת "תקרה", יש חיוב על מ"ש לקנות מהם תקרה יצוקה כדי שיתקיים המכירה שעשו על העמודים והתקרה נגד הבסיס בחזית. וכיון שיצקו תקרה בין הפרופילים, יש חיוב מדינא על מ"ש לשלם זאת כדי לקיים המכירה שקצבו ונקבו.

אמנם זה כבר נדחה לעיל באות א' שהפירוש שהבינו מ"ל אינו מחייב את מ"ש שהבינו פירוש אחר. וגם "הדמים מודיעים" לטובת מ"ש.

והנה רוב ככל הצדדים הנ"ל הועלו אולי יש זכות למ"ל שמ"ש חייבים להם מחמת זה, ואינם טענות שטענו הצדדים. ואילו היו באים לבי"ד יתכן שלא היו מרחיבים לטעון עבורם מה שלא טענו. ועי' ברמ"א סוף סימן יז דכשהדין רואה שיתחייב הנתבע לפי הדין יותר ממה שתבע התובע אסור לו לפסוק מה שלא תבע התובע, ועי"ש בש"ך ס"ק טו ובשער משפט סי' כב ס"ק ה, דכך בלא תבע איזו תביעה אמרינן דמחל על התביעה הזאת. ולמרות האמור, היות והנידון שלפנינו היה בדרך בקשת הדרכה הלכתית ולא בצורת דין בין הצדדים לא אמרינן שטענה שלא טענו הוי מחילה ואסור לחשבה להם, ועוד דעי' בפד"ר חלק י עמ' קס בשם החינוך מצוה סה ותשובת מהרש"ל ותשובת בנימין זאב שיש דין טענינן גם לאלמנה שאפילו בי"ד צריכים להפך בזכותה. ולכן הועלו כל הצדדים הנ"ל בחשבון.

והטעם שלא נחתינן לפשר בחלק מהחיוב בנידון כזה סתם כדי לקרב הדעות שלא תהיה ההוצאה מוטלת על צד אחד לבדו, ובפרט שהעליון יקבל תמורה לכסף שהרי דירתו משביחה תמורת התשלום. נלע"ד וכך קיבלתי מרבתי שצריך לחתור לדעת את עיקר הדין ואז לעשות פשרות כשיש דעות חולקות וכדו', או כשהפשרה היא בפטור, ולא מוציאים ממון רק מסברא ערטילאית שזה מקרב דעות. והעיקר: פשרה צריכה קנין, (סימן יב סעיף ז), ומאחר שהצדדים הגיעו כמתייעצים ולא כקבלת קנין לפשרה, כל פשרה שהיא אינה מחייבת, ואם תיאמר באופן מחייב היא גזילה.

והנה בכל בנין משותף הבעלות של הרצפה של העליון והתקרה של התחתון מקובל לנהוג כמ"ש בחוק שהבעלות של העליון והתחתון היא שווה והעובי שייך חצי לזה וחצי לזה. אבל בהוספה והרחבה נגד החוק ובפרט בחדרים בבניה קלה יש מקום להגדיר את הבעלות לפי הגמ' והשו"ע. ויש מקום לברר האם שניהם שותפים שווה בשווה או שהתקרה רק של אחד מהם.

ונפק"מ, דאם נדמה תקרה החוצצת בין שני הדיירים ומשמשת את שניהם לכותל שבין חצרות, הדין הוא שמקום הכותל של שניהם, והכותל של שניהם, ואסור לאחד לעשות כותלו דק יותר מהנהוג, אפילו מהצד של עצמו. אבל בתוך העובי של הקיר או הרצפה אם רוצה לחצוב לצינורות מותר לו, כשם שבעל כותל מצד אחד רשאי לחקוק להניח קורות כמבואר בגמ' ובשו"ע סימן קנז סעיף י. (ומ"ש בסו"ס קנג היינו בכותל של השני בלבד ולא במשותף).

אבל לפי הגמ' בהבית והעליה, הכל של תחתון חוץ מהמעזיבה, ואפילו לחצוב לצינורות יהיה אסור לעליון. ומשמע מהליכות ישראל סימן ה' שאין חוק מפורש בבתים משותפים שהתקרות שייכים לשני הדיירים בשוה, וע"כ פוסקים בזה כדינא דגמ' והפוסקים שלכל הדעות התקרה של תחתון בלבד מלבד החול והריצוף שהם של העליון.

לפי זה בנידו"ד ודאי שאפילו לא גובה מ"ל את חצי העלות ממ"ש, אין הכוונה שבנו עבורם ונתנו להם במתנה חצי תקרתם. אלא פשוט שעד שמ"ש לא משתתפים בהוצאות אין להם שום בעלות ברצפתם מעבר לקרמיקה וחצי מהפח והפרופילים (אשר חציים שולם להם מאת מ"ל ע"י ההרחבה בחזית).

מסקנה:

חזרתי על כל צדדים וצידי צדדים בהלכה ולא מצאתי יסוד לחייב את משפחת ש' בתשלום כלשהו למשפחת ל', לא מעיקר הדין ולא מחיוב לצ"ש ולא מפשרה. אולם מאחר ומש' ש' לא שלמו ע"ז, היציקה שביניהם (בחלק שבצד) שייכת כולה לבעלות מש' ל' ואינה כתקרה רגילה שהיא מחצית בבעלות העליון בעל הרצפה. ולפיכך אסור למש' ש' לחצוב בה בעתיד לאינסטלציה או ניקוז או חשמל וכדומה, אא"כ ישלמו מחצית העלות למש' ל'. וכן בעתיד אם ימכרו או ישכירו מש' ש' או יורשיהם את הדירה הכוללת רצפה זו, ישלמו מחצית עלות הרצפה למש' ל', שהרי מחיר ההשכרה או המכירה יהיה כולל ערך לפי רצפה טובה ויצוקה שאינה שלהם.

1403.

נשאלתי על דמי ועד בית ביחידת דיור, ששילמו תמיד סכום מלא והתברר להם שנוהגים לשלם רק חצי, וצברו חוב של 6 חודשים ושילמו סכום של 3 עבור כל 6, באומרם שהם מוחזקים ולכן אם יש תביעה מעבר לחצי סכום שיתבעו אותם, ויהיה להם קים לי כמ"ד שהחוב הוא רק חצי. אבל הועד אמר בתשובה שהוא רושם ששילמו רק את ג' החודשים הראשונים ונ"ח על ג' החודשים האחרונים. האם הדייר ביחידה עדיין נחשב מוחזק ויש לו טענת קי"ל או שהחלטה היא של הועד.

והשבתי שמעיקר הדין יש חיוב דמי ועד רגילים על כל דייר, כי נהנה מנקיון ותאורת חדר מדרגות ככל משפחה, והשו"ע של חיובי בני מבוי זל"ז לא מחלק בחוקיות או אי חוקיות הבתים שבמבוי. והמנהג של תשלום חצי אינו מעיקר הדין, אלא מועיל למי שקיבל עליו את הפסק הזה, והשכנים יכולים להתנגד. ואין מושג של קים לי כרב אחד מרבני דורינו אלא רק במחלוקת הפוסקים המובאים בשו"ע.

1404.

נשאלתי מבעל שאשתו ראתה בנר אחרי מ"ר כמה כתמים קטנים ביום המיועד ורק בלילה שאח"ז ראתה ממש ממתי מונה ה' ימים שלפני הפס"ט.

וחשבתי שהיות ודין ה' ימים הוא הפרישה, והיה פרישה כבר מהכתמים אפשר למנות יום הקודם לראיה ג"כ. מאידך היות והיתה יכולת לתלות במאכולת אולי אינו נחשב לפרישה כדין. והגרמ"א שליט"א אמר לי שהאגרו"מ פסק בכה"ג שהיו כתמים קטנים בנר אחרי מ"ר בבין השמשות שמונין יום קמא ג"כ. וכך השבתי.

1405.

נשאלתי גבאי צדקה שהתרים לביכ"נ לפני התפילה לפי האמור ואני בצדק אחזה פניך וכו', והרי צדקה זה לעניים, וזה סגולת הצדקה לפני התפילה, ולא לתרום לביכ"נ ששכרו רב מאוד אבל זה לא דין צדקה, נמצא שצריך להשיב לתורמים כספם שבא בהטעיה. ורצה השואל לתלות בעל מנת שיחיה בני שבישראל הוי כוונה לצדקה אע"פ שלא חי.

והשבתי שאי"צ לתלות בשום דבר וגם אינו דומה לע"מ שיחיה בני. ולמעשה אי"ז אונאה כיון שהתורם ידע שזה לביכ"נ, ושאינו תורם כעת לעניים, וזה העיקר, ומה שהגבאי השתמש בלשון הפסוק אינו אונאה. ויתכן דגם צדקה לביכ"נ הוי סגולת ואני בצדק אחזה פניך, דהגמ' בבבא בתרא מביאה על צדקה את הפסוק כי תשא (א"ל משה להקב"ה במה תרום קרן ישראל, א"ל הקב"ה בכי תשא) ושם היה כסף לאדני המשכן ולא לעניים.

1406.

נשאלתי על ירקות ממדינת ירדן בשמיטה, אם יש להם קדו"ש. והשבתי שעבר הירדן חייב בתרו"מ מדרבנן, ולא בשביעית. ומקור הדין.....

1407.

נשאלתי משוכר דירה שיוצא ובעבר תקע בקיר מסמר שלפי החוזה היה אסור לו, האם עליו לשלם את הנזק.

והשבתי שאין נזק לדירה בתקיעת מסמר. רק שהבע"ב מקפיד שלא יהיו שינויים בקירות שבס"ה יינזק הטיח והצבע וכו'. ואם רשום בחוזה שעליו להחזיר את הדירה כפי שקיבלה, עליו לעקור את המסמר ולצבוע שם. ואם לא רשום זאת יכול להשאיר כן.

1408.

נשאלתי במי ששכר דירה לשבוע, ובע"ה תימחר את העלות לשבוע ע"י שחילק מחיר של חודש שלם לימים והכפיל בימות השבוע, ולפי"ז יוצא שמשלם שכר שבת. ולכן רוצה לתמחר שבוע לפי רבע או שליש מחודש, בלי חלוקה לימים, ואז לא משלם על שבת.

והשבתי שאין איסור לשלם על מגורים בשבת כי מגורים אינה מלאכה. רק אסור לשלם לשכיר ופועל על מלאכה הנעשית בשבת שהיא כמכירת הדבר בשבת. אבל המג"א בסימן שו סק"ד מחמיר גם בשכירות בית לפי ימים שאין לשלם על שבת לבד. אבל היות ואין תשלום על שבת לבד רק תימחור כל השבוע יחד ה"ז הבלעה כמש"ש המשנ"ב בסק"ט. ובפרט אם השכירות מתחילה ומחייבת תשלום כבר מערב שבת, שהשבת מובלעת במחיר. ומה שבע"ה מחלק בחשבון לפי ימים, הרי לא נוקב שקל מסויים על יום מסויים דוקא, והכל הבלעה. ואין שום חשש.

1409.

שכיח מאוד שמגיעים להתגרש זוג שהבעל אשכנזי והאשה ספרדיה ולהיפך, והנה יש חילוקים בכתיבה ובנתינה בין אשכנזים לספרדים [כתיב כינויי שמות ושמות לעז, והקיפול בנתינה, ועוד], ונהוג שהיות והבעל הוא המגרש הולכים לפי הבעל. אמנם מנהג ירושלים [הקדמון] היה שלא משנה מי הבעל או האשה, והקובע הוא הבי"ד המגרש.

וז"ל אמור"א בחלק יב עמ' תפ: אמנם כן כתב בשדי חמד מערכת גט סימן א אות ד שיש דעה שהולכים בזה אחרי המגרש, אמנם בגט פשוט סוף סי' קכט כתב שכותבים לפי הבי"ד שמסדרים הגט, וכתב דברי יוסף בכללי השמות סי' י סעיף 1 שכן אנו נוהגים בירושלים.

וצל"ע בזה למעשה בתרתי, הא' הרי אטו כל דמגרש בבי"ד מגרש? (כדאיתא בגמ' ב"ב קעד ב וערכין כג א) ומה שמקפידים כיום לגרש רק בבי"ד זה לא מדיני הגט אלא כדי להתירה לעלמא ע"י המעב"ד מבלי שתצטרך להביא את עידי הגט למקום והזמן שתרכזה להנשא לאפוקה מחזקת אשת איש. וא"כ למה הבי"ד יהיו קובעים את הנוסח ולא הבעל. והב' מאימתי ומדוע שינו את המנהג בירושל"ו בזה?

1410.

מי שיש לו שם נוסף או כינוי שמשתמשים בו רק בעיר שגר בה ואינה לא מקום הכתיבה ולא מקום הנתינה (כגון השכיח שבאים מעירם להתגרש בירושלים), האם יש לכתוב שם זה בגט והאם פוסל אם השמיטוהו. (ושמעתי על בי"ד אחד שמשמיטים שם שקיים בעיר המגורים, גם אם פה באר"י, כשהבעל והאשה שניהם עומדים בכתיבה ובנתינה בעיר אחת שאינה מקום המגורים).

והנה הפוסקים נזכר רק לכתוב את כל השמות שיש לבעל ולאשה גם במקום הכתיבה וגם במקום הנתינה. ע"י ב"ש וחמ"ח בסימן קכה על הבי"ד שכתב בסעיף יח

שצריך שיהיה נקרא במקום נתינתו, דודאי לגבי השמות חייבים שיהיה לפי מקום הכתיבה ג"כ. והג"פ כתב דלכתחילה צריך לכתוב כמקום הכתיבה. וכ"כ השו"ע בקכ"ט סעיף יב ע"פ הגמ' בגיטין לד ב. ולפ"ז מה שקוראים בעיר שלישית אי"צ.

וזה אינו, כי הגמ' מדברת על יהודה וגליל שהיו כב' מדינות וגבול ביניהן ועכ"ז צריך לכתוב שתי השמות כשהוחזק בתרי השמות בב' המדינות, וכשעומד במדינה שאינו מוחזק בה בב' שמותיו ואנשי המקום לא יודעים משמו השני אז יכול להתעלם מהשם השני שקיים רק בגליל. ובר"ן שם הביא מהירושלמי דיהודה וגליל שצריכים לכתוב שתי השמות הוא דהיה עומד באחת ומקום הנתינה בשניה, וצריכים לכתוב השמות גם דמקום כתיבה וגם דמקום נתינה. כלומר דרך ששולח מהכא להתם ולא דוקא כשהבעל והאשה עומדים בעיר אחת והנתינה תרוויהו ביהודה או בגליל, ומינה אפשר לדייק דשם של גליל שאינו לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה כגון שהכתיבה ביהודה והנתינה במדינה שלישית, אי"צ להזכיר. אבל מי שיש לו שתי שמות בשתי ערים ביהודה ומגרש ביהודה, ע"ז לא כתוב אי"צ להזכיר, והרי בתוך המדינה שיירות מצויות וכל המדינה כעיר אחת שהוחזק בה בב' שמות.

וכתב אמור"א זללה"ה בכרך ה' עמ' קצח וז"ל: אין צריך להזכיר שם אבי המתגרשת כפי שנקרא בחוץ לארץ אלא רק כפי שנקרא במקום כתיבה ונתינה. עכ"ל.

(ויש לבדוק היטב שהשם של המדינה השלישית לא קיים בכל העולם ע"י התקשורת והפרסומת שבדורינו, יתכן שאדם נקרא במקום מסויים בשם מסויים, ובכל העולם כולל במקום כתיבה ונתינה יכולים לקוראו לשם ולהתכתב עמו ולהזמין אצלו מוצרים, תחת השם של המדינה השלישית. ודוק).

1411.

ברכת פריכיות אורז

אורז גידולו מן הארץ וברכתו האדמה, אא"כ נתבשל באופן שמידבק וקיבל ברכת במ"מ. אבל ניפוח האורז אינו בישול והדיבוק שע"ז אינו מעלהו לבבמ"מ. והיות והאורז ניכר בחתיכות לא ירד לשהכל. אבל יש פריכיות שיש בהם ממני דגן ממש, והם ברכתם במ"מ גם באופן זה.

1412.

נשאלתי על יחוס משפחה שאביהם מעולי רוסיה והוא ת"ח

ביררתי מתי עלה לאר"י, ואם עלה אחרי שנת 90 היכן התחתן, והתברר שעלה כמה שנים קודם, וע"ז לא היה חשש כי היה רוב סיעה וכו'. והוא בחזקת יהודי. ושאלו שוב על חשש גיור לא כדין של אמא או סבתא, והשבתי שלפני הגלסנוסט לא היו שם בכלל גיורים.

1413.

בנין של 10 דירות רגילות. 22 מהן התפצלו משרדים שכורים (עם שירותים). אחד מהמשרדים כניסתו מתוך הדירה. והשני כניסתו חיצונית בלי מעבר בחצר ובמדרגות. בדירה נוספת התפצלה יח"ד קטנה וכניסה ישירה לחדר מדרגות ובה גרים שוכרים.

ועד בית דנן אינו כולל גינה ולא אחזקת מעלית או שאר ענייני רכוש משותף, רק בערך 30 ₪ מכ"א לנקיון חדר מדרגות, וכ-10 ₪ לחשמל חדר מדרגות.

מחמת התיישנות ובלאי ושברים וכדו', מדי כשליש שנה יש סתימה באינסטלציה של הביוב הראשי, ופתיחה בכל פעם כ-300 ₪.

מי חייב וכמה בדמי ועד בית, ובתיקונים באינסטלציה המשותפת.

והנה כלל הדבר לגבי חיוב לרכוש המשותף תיקוניו ואחזקתו, לכאו' שוכרים פטורים וזה מוטל על המשכירים, אא"כ סיכמו ביניהם אחרת. שיעור החלוקה בהנ"ל בין בעלי הדירות, י"א שכל הדירות שוות, (וכך נהגו אצלנו), דכולם שותפים, ומהל' שותפין שההוצאות על כולם בשווה אף שאין חלקם בקרן שווה, עי' סימן קעו ס"ה "הפחת ביניהם בשווה לפי מנינם ולא לפי המעות". וי"א לפי אחוזי השותפות דהיינו לפי גודל הדירה.

לגבי נקיון ותשלום שימוש בחשמל המדרגות, לכאו' השוכרים חייבים, היות והם משתמשים ככל אחד.

והנה י"א [ויש מקומות שנהגו כך, והכל כפי המנהג] שמוסיפים דמי ועד בית ותיקונים לדירות מפוצלות לשיעור 150%. ומסתבר שזו הוספה כלפי המפצלים היות וקבלו הטבה משאר השכנים. אבל בעיקר הדין חובת בני המבוי זל"ז שכל מי שמשתמש חייב להשתתף ולשלם ולתקן שווה בשווה. דהיינו אם יש י"ג דיירים במבוי, לא משנה מי בבעלות ומי בשכירות, מי בדירה שלמה ומי ביח"ד, החיוב שלהם הוא השימוש מהיכ"ת לפוטרם אם חיובם הוא השימוש. ולהכי המנהג הזה מסתבר לגבי אחזקה של רכוש משותף, כתיקוני מעלית וגינה, שאינם חובת הדר אלא חובת בעל הנכס. שבזה אין תשלום נפרד על שוכר אלא רק על בע"ה, והיות ופיצל נתחייב יותר מבעל דירה יחידה כנ"ל.

ועוד סברא לי"א הנ"ל שדירה מפוצלת שווה ל-50%, מובן מאוד לפי המנהג דלעיל שי"א שתשלומי תיקוני הבנין והרכוש המשותף מתחלקים לפי גודל הדירות ולא לפי השותפים, לכך יש סברא שיכללו כלל שכל היח"ד שוות ל-50% בלבד, ויכללו כל הדירות המקוריות ל-100% לחוד. כדי לא למדוד על המטר בין זה לזה. אבל כ"ז הוא רק על סוג תשלומים של תחזוקת הרכוש המשותף, וכנ"ל.

תיקון אינסטלציה הראשית, אם זה סתימה בשימוש שוטף, ה"ז חובת המשתמשים שפתיחת הסתימה היא תועלתם, ולא משנה הבעלות. וכמפורש בסי' קסא ס"ו. ואם יוחלט להחליף את הביוב, ה"ז דין רק של המשכירים ולא של השוכרים. כי זה עצם גוף המושכר ולא השימוש בו, ומחובת המשכיר להעמידו לשוכר. ונדמה לי שסתימה החוזרת ע"ע כבר כמה שנים ע"י שימוש, פתיחתה היא תיקון השימוש הזמני ולא תיקון הגוף. ולכן זה מחובות השוכר ולא המשכיר. ויעוי' בס' שיד ס"א.

ולפי"ז בנקיון מדרגות וחשמל מדרגות (ועד הבית החדשי) חייבים היח"ד והמשרד שבתוך הבנין, כא' מכל הדיירים. אבל המשרד שבק"ק בחוץ פטור מזה. אבל בפתיחת הסתימה חייב גם המשרד כאחד מכולם כי יש לו שירותים שמתחבר לאותו קו ביוב. אבל אם יוחלט להחליף את עצם הביוב לחדש, חייבים רק בעלי הדירות, והיח"ד והמשרדים המושכרים פטורים. ורק אם נהגו כאן לחייב את המפצלים ב-150% יהיה כך השיעור של החלוקה בהחלפת הביוב.

1414.

הנידונים לקמן הנה:

הנידון הראשון - תביעת ג' (בעל חנות) מבעל צ'קים (להלן: ב'). והציור היה שא' קנה תלושים של חנות מג' ושילם עליהם לג' בצ'קים חתומים של ב'. וכאשר ב' חתם ומסר את הצ'קים לא' היה מדובר ביניהם שא' הולך ללוות מגמחי"ם וצריך להפקיד בגמחי"ם כמשכון או ערבון את הצ'קים של ב'. והפרעונות לגמחי"ם יהיו מא' ישירות (ויפדה את המשכון – הצ'ק) ובאם לא יספיק לפדות הצ'קים מהגמחי"ם ביום הפרעון, יספיק לפחות להפקיד את המזומנים בחשבון הבנק של ב' שיהיה כיסוי לצ'קים.

ב' ציין לא' מלכתחילה שהחשבון אינו פעיל ואין בו כסף, רק הכספים שא' אולי יפקיד שם.

ג' הנ"ל התקשר לב' לפני שקיבל את הצ'קים תמורת התלושים, לשאול האם יש לו כיסוי, אבל לא פירט שמדובר ברכישת תווים בחנות וב' שהיה בטוח שהשאלה היא של גמ"ח וע"פ ההסדר שא' הפקיד כבר התמורה בבנק, אמר לג' שכן. בסוף התברר שא' לא הפקיד וכבר הסתבך, וב' נתבע ע"י ג' לשלם את כל הסכום בעצמו.

ג' סבר שהצ'קים הם סחירים, כלומר שא' קיבלם מב' לא ע"מ להציגם בתור ערבון בלבד, אלא שב' כבר קיבל תמורתם מא' ונתחייב מכבר בכל הסכום שנקוב שם, וב' שילם באמצעותם, והם כסף ממש.

ב' טוען שאדעתא דהכי שא' לא יכסה את הסכום לא נתן לג' צ'קים, ומה שקנה בזה תלושים זו גניבה גמורה, ואינו ערב על גניבות.

הנידון השני - תביעת גמ"ח (להלן ג') שנעקץ ע"י א' שהיה לוקח הלוואות לזמן פרעון דחוי ע"ס צ'קים של ב', וא' פרע את ההלוואות הראשונות במועדי הפרעון שהיו עוד לפני שהגיע זמן הפרעון של ההלוואות האחרונות הנתבעות כעת.

בפעם הראשונה שא' הגיע ללוות מהגמ"ח התקשר בעל הגמ"ח לב' לשאול האם יש כיסוי לצ'קים, ואמר לו שכן (על סמך הסיכום האמור ביניהם שא' אמור להפקיד בחשבון וכנ"ל), ומאז סמך בעל הגמ"ח על כל הצ'קים של ב' שהובאו בהלוואות הבאות, כמשכון. והגמ"ח לא התקשר שוב לב' לפני שהלווה לא' את ההלוואות הנתבעות הנוכחיות, וכנראה לדעתו התשובה הראשונה כללה את כל הצ'קים שקיבל אח"כ מא' גם הם.

סובר ב' גם לגבי ההלוואות מהגמ"ח שנטל א' אחרי שכבר נפל ולא התכוון להפקיד בבנק, דהוי לפחות ערבות בטעות שאדעתא דגניבה לא התחייב כלום.

יתברר להלן שבשני המקרים הנ"ל מעיקר ההלכה המפורשת אין חיוב ערבות כלל, ואין הצ'קים יכולים לחייב מדין ממרני, וגם לא מצד היות צ'קים נחשבים להרבה פוסקים "מזומן".

מצד ערבות - עצם מסירת צ'קים חתומים לידיים של א', וא' מסרם לאדם שלישי, אינם מחייבים את ב' מדין ערבות מאחר וב' לא אמר לג' "צא תן לו" ולא "אני קבלך" לפני מסירת התמורה מג' ליד א'. כמבואר בסימן קכט ברמ"א סוף סעיף א', וצריך שיאמר דוקא הלשון שבסעיפים יז יח.

ועוד, הרי בעת מסירת הצ'קים לא ידע ב' מאיזה גמח"ס ילווה א', ונחלקו האחרונים בערב שאומר בכלליות ולא למלווה מסוים, אי חלה ערבות. יעוי' במחנ"א הל' ערב סי' ג שהביא ב' דעות בזה, ובקצוה"ח קכט סק"א ובשער משפט שם סק"ב מתרצים קו' התומים על הש"ך דערב כיון שיש בו אסמכתא אין חיובו מתחיל אם לא באופן של שליחות, והיינו כשיודע מיהו המלווה דוקא, ובלא"ה פטור. וכן מאריך השו"מ בחמישאה סי' עט, ועי' ערך ש"י אהע"ז סי' ע על ב"ש ס"ק כו.

(אמנם מסירת צ'קים היא ערבות באופן שב' עצמו היה מוסר את הצ'קים שלו ליד ג' לפני מתן מעות, דאז יודע בדיוק מיהו המלווה, או שג' וב' דיברו קודם מתן מעות וב' היה אומר דיבור ממשמעות של ערבות בלי הגבלה מפורשת. ואילו היה כך, אין פטור של ערבות בטעות כמפורש בתשובת הרמ"א סימן לג).

שיחת הטלפון שהיתה בין ב' ובין ג' לפני "מתן מעות" אינה ערבות, רק אם ב' היה מתקשר לג' לומר שהצ'ק יש לו כיסוי וע"ס זה היתה הוצאת ממון מג' לא', ה"ז ערבות גמורה דעליו סמך וממילא הערב השתעבד. אבל היות והיה ההיפך דג' הוא התקשר לשאול את ב', ולא שאלו אם לוקח ערבות על [הרכישה, בציור קמא; וההלוואה, בציור בתרא] אלא רק לדעת אם יש כיסוי בבנק לצ'ק, אי"ז לשון ערבות, כי באמת ב' לא הבין שבזה הוא נעשה ערב, וג' לא הודיעו שסומך עליו בתור ערב, וגם ב' לא היה מוכן בעולם להיות ערב, והיות ויש כמה אפשרויות לפירושים אי"ז משמעות ברורה של ערבות אם לא התפרש להדיא.

ובנוסף, בציור בתרא הרי הוצאת המעות מידי הגמ"ח לא' היתה אמנם אחרי טלפון שהיה בהלוואה הראשונה, אבל לא דברו בכל הלוואה והלוואה, וב' נתבע כעת על הלוואות מאוחרות יותר והן היו ע"ס צ'קים של ב' מבלי ידיעתו שג' נותן שוב הלוואה על "פיר". וערב של הלוואה אחת אינו מתחייב להלוואות הבאות אם לא מתערב בכל הלוואה מחדש. כמפורש בש"ך בסי' קכ"ט סוסק"ו בשם מהרשד"ם.

מצד מסירת ממרני - הנה יש פוסקים מהדור שלפנינו (יפורטו להלן ממקורם באורך בעה"י) שמתייחסים לצ'קים חתומים כממרני שע"ז נפסק בסימן נ סעיף א ברמ"א "או לכל מי שמוציאו" ושם בש"ך סק"ז ושאר הנ"כ, ובסמ"ע סי' מח סק"א וש"ך שם סק"ב, ובש"ך סט סק"ז. דעצם הממרני הוא חיוב לשלם למוציאו אפי' עבר כמה ידים וא"י לטעון ע"ז פרעתי לראשון. (ובאיכא שובר נחלקו הפוסקים).

ומכ"ש בניד"ד שב' אינו טוען שהחוב כבר נפרע, והחובות בגינן נמסרו הצ'קים עודם בלתי משולמים, דאם היה נידון כממרני לכו"ע היה חייב לשלם.

אולם זה ברור שממרנות אינו הלכה בלא טעמא, וגם הדמיון בין צ'ק לממרני אינו גזירת מלך. אלא ממרני הוא מי שהתנה על עצמו בפירוש "לכל מי שמוציאו", או שגלוי וידוע שהחוק במדינה מחייב את חותם הממרני בכל מקרה ובידי כל מי שיוציאו. ממילא ההלכה מוכרעת בזה אחרי המנהג במדינה, ובפרט לאור שכיחות הסחר בחילופי ידים של שטרות אלו. וזה עיקר הדמיון לממרני להני פוסקים, כי חוק המדינה והמנהג חייב כל בעל צ'ק לפרוע לכל מי שמוציאו, דהיינו שהצ'קים היו "סחירים" וצ'ק "פתוח" היה דבר מותר בחוק וגם נפוץ מאוד.

אבל כבר כמה שנים שהחוק החל להגביל את הסחירות של צ'קים, וחייבים לציין בחתימות כל מי שמקבל ומקבל ממקבל, ורוב הצ'קים הנדפסים היום הם בלתי סחירים לחלוטין ורק "למוטב בלבד". ובעיקר: הרבה חנויות לא מקבלות צ'קים בכלל, והנשארות שמכבדות צ'קים במסחר מקפידים שיהיה של הקונה בעצמו או של אדם מוכר להם, ורק מיעוטא דמיעוטא שפורטים צ'קים של זרים, ולא כפי שהיה בעבר. לפיכך הגם שרבים בעיקר ממחננו עוברים על החוק ומשאירים "פתוח" ורק הנפרע האחרון ממלא פרטיו, מ"מ זה כבר לא יתכן להיות דומה לממרנות שע"ז נפסק שהמתחייב חייב לכל המוציאו, ושע"ז כתב הש"ך בסי' נ סק"ז שיש "תקנת השוק". וכאמור זה אפילו לדעות הנ"ל שפסקו שצ'ק היינו ממרני.

ואף בדור הקודם שצ'ק היה סחיר זה היה נתון במחלוקת הפוסקים, כמשי"ת להלן בעה"י, ולא היה אפשר להוציא ממוחזק ע"ס טענת ממרנות כי למחזיק היתה טענה שאין הדבר מוכרע. ומכ"ש וכ"ש היום כאמור.

ועלינו לבדוק את שיטות הפוסקים הנ"ל במקורם, מתי ועל מה דברו, ולא לדמות מלתא למלתא בסברא כשהם במקורם לא קבעו את דעתם.

מצד הגדרת צ'ק ככסף מזומן - שיש כמה דעות בפוסקים שלפנינו שזוהי הגדרת צ'ק. מ"מ אפי' מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (ראה בפירוט דלהלן בעה"י) פסק כן רק לגבי צ'ק "מזומן" ולא לגבי צ'ק דחוי. ונידו"ד (במקרה בתרא) היה צ'קים דחויים.

ועוד, כל הסברא שזה נחשב מזומן, הוא שהבנק מכבדו בלי בירור, ואם אין כיסוי ההוצל"פ של ביהמ"ש גובהו בלי טענות. אבל כל זה רק כשהמקבל טוען שקיבלו מיד בעל החשבון והיה זה כתשלום והחותם קיבל את התמורה. אולם כשעבר מיד ליד שלישיית, ובפרט אם החותם לא קיבל תמורה, אפי' ההוצל"פ לא גובים את הצ'ק בלי בירור שיש חיוב. (לדידהו "חיוב מבורר" הוא שהיתה תמורה, ולדידן יתכן גם ע"י שהיתה ערבות כדין).

וע"כ בנידו"ד אשר בשני המקרים לא היתה סיבת חיוב הנ"ל על בעל הצ'קים, כי ב' לא קיבל שום תמורה מא' בעד הצ'קים שמסר לו, וכל מסירת הצ'ק היתה רק כמשכון או כמתן אפשרות לא' שישתמש בחשבון בנק ושירותי בנק לניהול תשלומיו, ההוצל"פ והחוק לא היו מחייבים את ב'. וממילא אף אנו בד"ת אין לנו את הטעם הזה לחייב.

ועוד, הרי ב' מסר לא' צ'קים פתוחים ללא סכום וללא תאריך, והוא מילאם בהתאם לעסקיו בגמח"ם, ולתאריכי הפרעונויות שתיכנן, וכפי שהתנהלו הדברים בתקופה עד לקריסה. ומסירת צ'קים ללא תאריך אינם חוקיים, וכל בנק מחזיר אותם בלי לכבדם.

ע"כ אא"ל שמסירת הצ'קים מידי ב' בהתחלה היתה כמסירת מזומן, שזו תהיה סיבת חיובו של ב' לכבדם כעת מידי ג'.

הרי שאף מטעם זה, גם לדעה שצ'ק הוא כמזומן בגלל החוק שמתייחס אליו כך, אם יש ריעותא חוקית, שוב איננו יכולים לתת לצ'ק זה דין של מזומן ולחייב עפ"ז.

(והנה הצ'קים כשב' מסרם היו פתוחים גם מבלי שם המקבל, וכתבו הש"ך בסי' סט סק"ז והלבוש בסי' מח והב"ח, דממרני כה"ג לא מחייב, ואמנם הסמ"ע חולק שממרני בלי שם המקבל כן מחייב, אמנם לענייננו שצ'ק צריך להיות "חוקי" ומקובל בבנקים כדי לקבל את מעמדו ההלכתי, והחוק הוא שצ'ק בלי פירוט המוטב אינו שווה אפי' לצור ע"פ צלוחיתו, ואף בנק לא יכבדו אלא יחזור מיד, בזה לכו"ע גם לפי הסמ"ע דממרני, הצ'קים של ב' לא היו מחייבים).

ושוב, כ"ז אפילו לדעה המחמירה ביותר שצ'ק באופן הכללי היינו "כסף מזומן", אבל להלן יתבאר בעה"י שלדעות רבות צ'ק אינו כדין כסף, אפילו כשאינו דחוי. וממילא מעוד טעם יש קים לי למוחזק שלא לגבות ממנו ע"ס צ'קים אלו.

המקורות להגדרת הצ'קים:

פסקים וכתבים לגר"א הרצוג חו"מ סי' לא, וז"ל: הלא העובדה היא ברורה שלא קיבל את הכסף טאין בידו רק צ'ק ערטילאי שאין עליו כיסוי בבנק.

והנה היה רצוי לברר דינו של צ'ק כזה – שאין עליו כיסוי בבנק, לפי דינא דמלכותא, מה דינו. אם יש לו דין של שט"ח גמור והוא משמש כראיה ביד המוציא שפלוני חייב לו כסף, או אין לזה דין שט"ח כי הוא יכול לומר אינני חייב לך כלום ומתנה נתתי לך ועליך להוכיח אם אני חייב לך כסף. לא הספקתי לברר את הדבר, ונדון בענין שלפנינו לפי שני הצדדים.

אם נניח שצ'ק שלא שולם דינו כשט"ח המחייב את הצד השני לשלם... עכ"ל.

[העולה מדבריו דיותר משט"ח ודאי אינו. ויש לשים לב שנידון הגריא"ה הוא בצ'ק תשלום אישי, ולא בהעברות צ'ק, ולא בצ'ק דחוי, ודאי שלא בצ'ק פתוח. ויש להשוות נוסחו של הגריא"ה שם עם נוסחו של הגריש"א זצ"ל בקובץ תשובות ח"א עמ' שפ, ואולי מ"ש בפסקים וכתבים אינו אלא להגריש"א או שמא מ"ש בקו"ת אינו אלא להגריא"ה. והיות שאין הדברים הנ"ל תואמים לשיטת הגרי"ש המובאת להלן, כתב המו"ל שם בקו"ת בסוגרים: יש לציין שתשובה זו נכתבה בתקופה הנ"ל, אכן כיון שנהוג היום וכו'].

אגרות משה חו"מ ח"ב סי' טו, וז"ל: והנה אם בשעת הלוואה נתן הלווה טשעק שלו על זמן דאחר השמיטה הוא כקביעות זמן, ועוד יותר מזה שהוא נחשב גם כתשלומין מאחר שאסור לפסול טשעק בדינא דמלכותא, וכשבטל הטשעק נמצא התחלת חיובו הוא מאחר השמיטה, שבאופן זה אף בזמן הגמ' לא היה משמט... עכ"ל.

[העולה מדבריו דצ'ק הוא תשלום ממש, אבל מדובר בתשלום אישי, שחל ע"י צ'ק אפילו דחוי, ולא מדובר בגדר העברות צ'קים של אחרים שאינם חייבים למקבל].

מנחת יצחק חלק ה סי' קיט, וז"ל: והנה פשיטא דטשעקען הנהוג בזה"ז ואף וועקסלען שטרות חוב הנהוג אף אם כתוב בו שם המלוה אבל כפי החוק אם כותב המלוה

שמו על צד הב' ומוסרו לאחר אז הוי כמו שהוא המלוה דינו כמו שהי' כותב לכל מי שמוציאו ועי' בתשובת צמח צדק סי' י' וז"ל ראובן הלוח לשמעון בשטר חתימת ידו כאשר נוהגין האידינא מה שקורין ממרני והיינו שהלוח חותם חתימת ידו וכו' ויש לשטר חתימת ידו כל תוקף שטרות שבעולם רק שאין לו דין שטר גמור לטרור ממשעבדי אבל מבני חורין גבי ואפילו מיורשין ואינו יכול לטעון פרעתי אם יכולין לקיים חתימת יד הלוח החתום בשטר זה ויכול אדם ליתן לחבירו שטר זה אפילו בלא כתיבה ומסירה ואפילו בלא כח והרשאה וכל המוציא גובה בו והכל ממנהג התגרים שקבעו מנהג זה עיקר משום תקנת השוק על פי מנהיגי ארצות וגאוני עולם וכו' עכ"ל ועי' מה שפלפלו בדבריו בנתיבות שם ביאורים סק"ה בסופו ובדברי הפוסקים שהובאו בפתחי תשובה שם חו"מ רס"י...

ובזה בנד"ד אף אם הי' רק דינא דמלכותא דהוי כמו שכתוב בו לכל מי שמוציאו שוב אף מד"ת אין יכול לומר שפרע להמלוה אחרי המכירה לכ"ע כנ"ל ואף קודם המכירה להש"ך כנ"ל ולפסק הנתיבות שייך משום תקה"ש עכ"פ אבל באמת הוא דד"מ דצריך הלוח לשלם בכל אופן שיהי' ועל כן אף אם יתברר שלא קיבל תמורת השטרות והוי רק שטרות אמנה מ"מ לא עדיף משנתברר שפרע קודם המכירה דעדיין יש משום הנ"ל ובתשו' ד"ח בנדון כה"ג שאני מנד"ד דשם הי' המוציא הטראטי יודע שהי' שטר אמנה ואינו יודע אם נתן לו הסחורה אח"כ ולא הי' לו לקנות שטר כזה משא"כ בנד"ד דלא ידע הקונה שהי' אמנה בזה שייך כל מה דאיתא בש"ך ואחריני כנ"ל וגם הד"ח ז"ל בנידונו לא ידע האיך הדד"מ כמ"ש שם משא"כ בנד"ד דנודע הדד"מ כנ"ל... עכ"ל.

[העולה מדבריו דס"ל דצ"ק של אחרים ג"כ מחייב את החותם, כדן ממרני, בתשלום מלא של הסכום הנקוב בו או לפחות בסכום ששולם עליו ע"י הרוכשו, אם הוא פחות מהנקוב עליו, וזה מדין תקה"ש שנפסק בקונה מגנב שהבעלים משלם לקונה מה ששילם. וכ"ז מפני שיש מסחר של רכישת שטרות חוקיים כאלו וגם הדד"מ מחייב].

ובתחילת דבריו מביא המנח"י שם שחבר הבד"ץ הגר"מ זלאטניק סבר שצ"ק אינו כממרני אלא כהודעה לבנק בלבד.

כתב אדמו"ר זצלה"ה (בפד"ר כ"ב עמ' כג), וז"ל: שו"ר דצ"ק לעולם הוי שט"ח ואין לו דין כסף, דהא אם נשרף הצ"ק ויש עדים שנשרף ודאי יצטרך נותן הצ"ק לשלם לבעל הצ"ק, ומכאן דצ"ק אינו כסף, דאם אחד נותן שטרי כסף ונשרף אצלו ודאי לא יצטרך לשלם, משא"כ שצ"ק אין זה גופו ממון ויצטרך נותן הצ"ק לשלם למקבל הצ"ק כשיש עדים שנשרף.

[עולה מדבריו שאפילו בצ"ק שלו בעצמו המשלמו למי שהוא חייב לו, זה רק שט"ח ולא כסף מזומן. אבל על גדרו בהעברה לאדם שלישי לא כתב כאן. וכ"ד אמור"א זללה"ה מדנפשיה בפד"ר כ"א עמ' קמד]

ודעת העטרת שלמה (אב"ד פ"ת הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל) בחלק א סימן סה שאפילו שט"ח אינו, וז"ל: אמנם נראה שיש הבדל בין שטר חוב ולבין צ"ק, שבשטר חוב מתחייב החותם בסכום מסויים כפי מה שהוצרך או שברצונו להתחייב לפלוני בן פלוני, א"כ יש כאן מעשה התחייבות ושפיר חל החיוב ע"י מסירת השטר לפלוני, אמנם בצ"ק אין בחתימתו של החותם שום התחייבות, רק נותן הוראה לבנק

לשלם לפלוני סכום זה וזה, ואינו רק נתינת הרשאה לפלוני להוציא כסף מחשבוננו של החותם, וכפי שצויין בהצ'ק "לשלם לפקודת פלוני", אשר לפ"ז נראה ברור שע"י מסירת הצ'ק לאדם מסוים לא נתחייב מוסר הצ'ק שום דבר להמקבל, ויכול לחזור בו ולבטל את הצ'ק, ואין על בעל הצ'ק שום תביעה מצד המקבל אם הצ'ק ניתן לו בתור מתנה, ורק אם ניתן בתור פרעון חוב אז נשאר על בעל הצ'ק החוב שהוא חייב להמקבל.

ונראה לפ"ז שצ'ק אינו ניתן למכירה אף אם יהיה כתיבה ומסירה כדין שטר, ואף שמבואר בשו"ע חו"מ סי' סו סעיף ו דגם כתב ידו לבד נקנה בכתיבה ומסירה, מ"מ זהו דוקא כתב יד של התחייבות כסף להשני, אבל צ'ק שאין ענינו לשון של התחייבות כאמור לעיל, אין מקום למכירה, ואם אעפ"כ ימכור אחד צ'ק שיש לו מאחרים, ויקבל את הסכום הנרשם שם פחות מה שמורידין עבור הזמן שהקונה צריך לחכות לזמן הפרעון שנקבע בהצ'ק שבמכירת שטר זה נקרא מכירה ונ"מ שהסכום שמוריד הקונה עבור המתנת המעות אינו נקרא ריבית אם המוכר לא מקבל אחריות על השטר וכמבואר בשו"ע יו"ד סי' קעג ס"ד, מ"מ בצ'ק כה"ג אין כאן מכירה... עכ"ל.

[מפורש בדבריו שבניגוד להתייחסות אנשי העולם, ומנהג השוק בימיו, סבר הגרש"ק שצ'קים על פי דין תורה אינם כסף ממש ולא ממרני ואפילו לא שטר חוב לענין הקנאתו לאחרים בהעברה].

דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל (הו"ד בקובץ בית דוד חו"מ עמ' שסו) וז"ל: וכן אמר לי הגאון ר"נ קרליץ (שליט"א) דשיקים נחשבים ראוי לא מבעיא כשלא הגיע הזמן אלא אפילו כבר הגיע הזמן ולא נפדו הוי ראוי. ועוד שאלתיו איך לנהוג כאשר יוצא הדין בין שני בעלי דינים המוציא מחבירו עליו הראיה וצד אחד כבר נתן לשני שיק מי נחשב מוציא, ואמר ששיק אינו כלום והמוציא מחבירו הוא זה שרוצה תשלום כעת. עכ"ל.

[כלומר דס"ל דצ'ק אינו כסף מזומן אפילו נתנו בעל הצ'ק בעצמו למי שחייב ויש כסף בחשבון, אבל שט"ח יתכן שהוא כן].

ועוד כתוב בשם הגר"נ זצ"ל (בספר דרכי חושן, לגר"ס, ח"א בנוסחאות חוזים שבסוף, בעמ' 30), וז"ל: מצד הדין נתינת שיק אינה פרעון החוב אף בשיק מזומן וכהכרעת גדולי המורים שליט"א, אבל אם ננטה מדבריהם ונסבור ששיק הוי ככסף, הוא רק בשיק מזומן אבל שיק דחוי נראה שלכו"ע לא הוי כסף. עכ"ל.

[כלומר דסובר דלשיטת הגר"נ צ'ק מזומן ג"כ אינו כסף, ואף לשיטת הגר"ש – ראה דעתו להלן – צ'ק דחוי אינו כסף].

דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (הו"ד בספר בית דוד שם, וכן בעוד ספרים בנו"א העולה בקנה אחד), וז"ל: ואולם דעת הגר"ש אלישיב (שליט"א) המובאת בס' מכירת חמץ כהלכתו הנז' פרק ח' הערה י"ט ופרק ט"ו הערה ז' שם היא דשי"ק טוב יותר משטר ממרני ואינו רק כשטר חוב אלא הוא כסף מחמת סיטומטא [ליתר דיוק: מובא בספר הנזכר רק "דנתינת שיק מועיל עכ"פ מדין קנין סיטומטא". עכ"ל ולא יותר].

(וחתנו מורי הגר"י זילברשטיין שליט"א כתב בחו' קול ברמה גליון בשם מר חמיו שליט"א על ועד בית שאיבד שיקים שאין הוא חייב כלום מטעם דהציקים אין גופם ממון, ואמר לי דדעתו בודאי שהם ממון ואף לענין ירושה הוי השיקים מצוי' בזמנינו

שהשיקים הולכים כל כך רק אין גופם ממון, כלומר שאם ישרפו יהיה שייך לקבל את הכסף ממקום אחר משא"כ שולחן או שטר כסף שאם ישרף יאבד כל הממון ולכן מי שאיבדם אינו חייב לשלם עליהם...), עכ"ל.

[כלומר שצ"ק הוא יותר משט"ח ואפילו יותר ממרני, ודינו ככסף מזומן ממש לענין לקנות בו, ושהפרעון בו נחשב פרעון, ומדין סיטומתא. אבל אי"ז מחייב שדעתו הנ"ל היא גם שמסירת צ"ק של אדם שלישי מחייבת את החותם על הצ"ק, דהרי סיטומתא היא חלות הקנין ולא הוי חיוב על האדם שלא קנה, ולא כתב בשם הגר"ש שיש על האדם השלישי חיוב כממרני, ולא כהמנח"י שיש תקה"ש על החותם כשהוא אינו המוסר].

עוד מצאתי בשם הגר"ש זצ"ל (בספר פסקי דין כ"ח עמ' לז, וכ"ט עמ' פא), וז"ל: דעת מרן הגריש"א (שליט"א) שכיום הצ"קים נחשבים כמו כסף העובר לסוחר, ומאחר שלפי החוק רשאי המקבל הראשון להעביר את הצ"ק לאדם אחר, וכך נהוג, נעשה הראשון מחוייב לאחרון כאילו מסר לו את הצ"ק, והאחרון קנה את הצ"ק גם בלי כתיבה ומסירה. עכ"ל.

[כלומר דס"ל דצ"ק הוא יותר משט"ח שצריך כומ"ס, והוא כמו ממרני לגבי החיוב הישיר של החותם למחזיק האחרון. אולם יצויין שבשתי הדוגמאות שבמקור שבו הובאה דעתו זו, מדובר שהצ"ק נרשם בעד ערך נגדי שהחותם קיבל. ובלא זה אלא שנחתם כמשכון או לבטחון בלבד ולא למסירה בעד חוב או סחורה, אין לנו מקור שם שעצם הצ"ק הוא מחייב את חותמו].

עוד מצאתי בשם הגר"ש זצ"ל (בדף שנרשם בכ"י הגרי"א שהופץ בכל גבול ישראל בו ביום מה שענה מרן לשואל במעמד רבים מיד אחר השיעור בתפארת בחורים אור ליום כג באייר תשס"ד), וז"ל: מי שקנה פאה לפני כל הסערה ושילם עליה ועכשיו התברר שהפאה אסורה... והמוכר חייב להחזיר את שאר הכסף, ומי ששילם בצ"ק דחוי רשאי ע"פ ד"ת לבטל הצ"ק, אך יחד עם זה חייב לשלם עבור מה שנהנה. עכ"ל.

[יתכן שכאן סמך לדעתו שידוע בשמו לחלק בין צ"ק מזומן שהוא ככסף ממש, ובין צ"ק דחוי שאינו ככסף ממש. אבל יתכן שאפילו אם היה מזומן וככסף יכול לבטל את הצ"ק בתור גוביינא שהמוכר חייב להחזיר לו כספו. אבל באמת בספר "הצ"ק כהלכה" מביא בשמו שניתן לקזז ממעשרות שהרוויח אחרי שנתן צ"קים לצדקה, במידה שהצ"ק היה דחוי וטרם הגיע מועד פרעונו לפני שהרוויח. והיינו כמ"ש, שצ"ק דחוי דינו שונה ול"ה ככסף מזומן לדעת הגריש"א. וכאן מקום להדגיש שבספר "הצ"ק כהלכה" מביא כמה מובאות מספרי קובץ תשובות לגבי הגדרת צ"ק לדעת הגר"ש, שלפי"ז כל צ"ק הוא בגדר מזומן אפילו מה שנמסר "בטובה" ולא על מנת להעביר לגוביינא, אבל המעיין בתוך קו"ת בכל המקורות המצויינים שם רואה שאין זה הנושא שם כלל ואין מקור למה שפרסם והניח בדעת הגר"ש].

וגם גדולי דיני דורינו לא הולכים כולם בדרך אחד, ואי אפשר לבטל דעת רבים שצ"ק אינו כמזומן, לא לענין מוחזק ולא לענין חיוב בעל הצ"ק. ובעיקר בצ"ק שלא נמסר בעד חוב עצמי של בעל הצ"ק ולא נמסר בעד סחורה, אלא הועבר מיד ליד שליטת. ואלו חלק מהספרים שמצאתי לע"ע:

באבן ישראל ח"ח סי' צא דצ"ק שהועבר מיד שני ליד שלישית בלי הסבה כחוק אין כאן דד"מ ולא מנהג.

ובתשובות והנהגות חג סי' תסב דצ"ק שלא ניתן תמורת חוב ונמסר ליד שלישית אין בו תקה"ש. וכ"כ שם סי' תמז אות ב לגבי צ"ק פרעון של"ה ככסף לענין שהחוב צריך עדיין פרוזבול בשמיטה.

דעת הפתחי חושן זצ"ל (בחלק הלואה, פ"י סעיף יב, ובהע' כ וכא), וז"ל: ולכן נראה שבזמננו הקנה שטר חוב בהסבה (היינו שהמלוה חותם בצד שני של השטר ובזה מעביר זכויותיו למחזיק בשטר, וכו'). וכן יש לדון בשיקים (השיק בזמננו הוא למעשה הוראת תשלום, והיינו מי שיש לו כסף בחשבון עובר ושב בבנק, כותב אל הבנק ונותן לו הוראה לשלם לפלוני, הנקרא כיום המוטב, מתוך הכסף המופקד בחשבון סך כך וכך... וכשם שהעושה שליח יכול לבטל השליחות יכול גם בעל החשבון לבטל את ההוראה קודם שיבא בעל השיק לבנק, והיינו שיכול לבטל את השיק או למשוך את הכסף וממילא לא יכבד הבנק את השיק. ואפילו נתן שיק תמורת חוב או הלואה, וכ"ש כשנתן שיק במתנה שלכאורה אינו אלא כדיבור בעלמא... ואין לומר שזכה בעל השיק בכסף מצד תן כזכי, שהרי לא אמר לבנק כלל אלא שלח הוראה בכתב... ועל פי המבואר שכל זמן שלא הגיע השיק לבנק אין בו שום חיוב, אפשר שגם לענין העברת שיק אינו נקנה אפילו בכתובה ומסירה... ומכל מקום יש מקום למצוא צדדי זכות וקנין שיש למקבל השיק מצד מנהג המדינה... מיהו כל זה כשכבר מסר את השיק ליד המוטב... ובכל אופן אין המוטב או המחזיק בשיק זוכה בכסף המופקד בבנק ואף לא ממנהג המדינה... ולכאורה נראה שבמה שנהגו להעביר שיק בלי הסבה אין לזה צד קנין... עכ"ל.

[עולה מדברי הפתח"ח שצ"ק של בעל הצ"ק עצמו שנתנו בחובו או למוכר, זה הוראת תשלום ולא שט"ח. אבל מדינא דמלכותא חל חוב כיון שאסור לבטלו. אבל צ"ק של אדם שלישי אפי' מן החוק אינו כלום אם לא היה באופן של הסבה].

ובשו"ת "ויען דוד" ח"ב סי' ריט הביא את חבר הבד"ץ הגר"מ זלאטניק שמובא במנח"י המצוטט לעיל והסכים להלכה כדעתו, וז"ל: מיהו לפע"ד אין טשעק שלנו דומה לממרני כלל והצדק עם הגר"א זלאטניק שם, כי ממרני הוא שטר התחייבות והוא מחייב עצמו להמוציאו... משא"כ בטשעק הרי זה כתב להבנק שיתנו כסף ואין בזה שום התחייבות רק כמו מכתב לשליח ויכול לבטלו וכן הסדר אצלם שכל זמן שלא נפרע יכולים לבטלו כידוע ואפילו כדיבור בעלמא... עכ"ל.

והגר"ח ש' רוזנטל ראב"ד ירושלים בפד"ר חלק כב בפסק המתחיל בעמ' 265 מאריך בחלק מהדעות והשיטות שהובאו לעיל, ומסיק וז"ל: החוק אינו מונע את בעל החשבון – בעל השיק – החתום על השיק לבטל את השיק, והבנק אינו פורע את השיק אם קיבל הוראת ביטול, רק המבטל יואשם בפלילים אם לא יוכיח שביטל את השיק כדין... ולפיכך קשה מאוד להגדיר פעולת השיק כממרני שהרי בשיק יכול כאמור החותם על השיק לבטל את השיק, גם אם יש איסור פלילי לבטל, וממילא מוכח שאין בשיק שום שיעבוד הגוף – שום חיוב... אולם לענ"ד נראה שיש בשיק הוראת תשלום גרידא, בלא שנעשה כל פעולה וקנין שיעבוד ופרעון כל זמן שהבנק לא ביצע את ההוראה, ולפיכך יכול החותם בעל השיק לבטל את השיק וכאשר יש לו סיבה מוצדקת לחזור בו מההוראה, לא יסתכן בפלילים...

ואין בעל השיק צריך לשלם למציג את השיק משום שזה טיבו וטיבעו של שיק. ויתכן שכל אותם מחברים [והכוונה לספר מכירת חמץ בשם הגריש"א] שכתבו שמועיל פעולת שיק מטעם סיטומתא, ג"כ יגדירו הדבר כפי שכתבנו שהיא הוראת תשלום וזו דד"מ ומנהג הסוחרים – סיטומתא שמשתמשים בשיק ופועלים בו... שזה ודאי העברת שיק מיד ליד מתבצעת בלי כומ"ס ובלי עדים וזה מנהג הסוחרים ודד"מ ומועילה העברת השיק מיד ליד מדין סיטומתא... כמו תקיעת כף או כמו מזל ברכה... אבל ההבדל בין ממרני שיש בו תקה"ש לשיק שאין בו תקה"ש הוא כדברינו לעיל ששיק ניתן ע"פ חוק לבטלו... וממילא אין החותם על השיק צריך לשלם... עכ"ל.

לסיכום: צ'קים של ב' שניתנו "בטובה" לא', ולא קיבל שום דבר תמורתם, והיו מיועדים לבטחון בלבד, או להשתמש כחשבון בנק שלו לכשיפקיד מזומנים בחשבון הבנק של ב'. וב' מסרם חתומים ללא תאריך וללא מוטב, ולא נתנם ליד גמ"ח מסויים במטרה שילוו לא'. וא' מסרם לג' (בעד סחורה או כמשכון על הלוואה וא' נעלם וכעת ג' תובעים את ב' בעל הצ'קים), אינם לא ערבות, ולא חל עליהם דין כסף מזומן או דין שטר חוב או דין ממרני, כל חד מהפוסקים כדאית ליה בעיקר גדר צ'ק הנמסר. ולא היה להם תוקף חוקי, ולא שייך בהם דד"מ ולא תקנת השוק. וכ"ש למ"ד שצ'ק אפילו כשניתן בעד חוב או מקח אינו כסף אלא הוראת תשלום, דלא חל שום חיוב על ב'. ועכ"פ א"א להוציא ממוחזק מחמת קי"ל.

1415.

נשאלתי מדיין בגיורים שלא כתבו לו מעב"ד תיכף לגירותו, ועברו ט"ז שנים והוא שומר הכל קלה כחמורה, וכעת במצב המלחמה רוצה לעלות לא"י ואין לו כניסה בלי תעודת גיור בתוקף, ואחד מעידי המילה שהוא רגיל להיות במאות מילה והטד"ב אינו זוכר את הנימול הספציפי הזה והגר זוכרו בבירור, ומבקשו לחתום לו שהיה נוכח אז כדי שהבי"ד יתנו לו תעודת הגיור, האם יכול לחתום.

והשבתי דעדות נחשב רק אם נזכר מעצמו, ואם אחר שמזכיר לו לא מצליח להזכר אי"ז עד, כמבוא' בחו"מ סי' כח סעיף יג ובסי' מו סעיף י. והנה ביור"ד רסח ס"ג הובאה מחלוקת בשו"ע אם צריך בי"ד גם במילה, לדעה קמיתא אי"צ, ועי"ש בש"ך דאפילו אחד מעיד סגי, אולם אם צריך להוציאו מחזקת גוי כגון שידוע שאינו יהודי מתחילתו צריכים שני עדים כשרים. (וכ"ה בנ"ד שלפי המסמכים כו"ע יודעים שהוא גוי מתחילתו). ולדעת הרמב"ם חייבים שלשה. ובנ"ד אם היו ג' בשעת המילה וב' זוכרים זאת והשלישי לא נזכר, סגי בב' לעיקר העדות שהיתה המילה בשעתה בפני ג', לכן בנ"ד אינו יכול האיננו זוכר להיות עד. ורק אם הבי"ד הרשמי מחייב טופס של ג' חתימות על המילה, יכול האיננו זוכר להצטרף לשנים שכן זוכרים המספיקים לפי עיקר הדין, בשביל הצורך הזה. ואם הבי"ד דורש רק ב' עדים, יברר מי היה השלישי אולי הוא כן זוכר, אבל בעצמו לא יחתום.

1416.

נשאלתי מאדם שעורך סעודת "חנוכת הבית" ומעוניין לחלק לאורחים ספר כמזכרת, ושואל אם יכול לקנות את הספרים ממעשר כספים. ומדובר במגילת אסתר עם פירוש מסוים.

והשבתי דלא. כי מעשר כספים צריך להיות לצדקה או למצוה, ומי שקונה ספרים ומשאילם לרבים ה"ז גם תורה דרבים וגם חסד ואפשר לעשותו ממעשר. אבל חלוקת ספרים פרטיים לרבים, לכל אחד ספר אחד, אי"ז תורה דרבים כי לכל ספר יהיה משתמש בודד או ילמד בו או שלא.

1417.

נשאלתי על אשה שהצטברו אצלה הרבה קופות צדקה שהפסיקו לבוא לגבותן, מה לעשות עם הכסף, כי התכוונה לזכות רבי מאיר שחקוק ע"ז.

והשבתי שהכסף ודאי צדקה, וזכות התרומה לע"נ הצדיק התקיימה בעצם התרומה, וגם זכות הצדיק עמדה לה בגלל העילוי נשמה שעשתה לו בתרומותיה. וכעת לאיזו צדקה להעביר את הכסף, אם העמותה קיימת בכתובת הרשומה ומשמשת למטרותיה, יש עדיין לחוש שהקופות שלהם נחשבים יחוד מקום בביתה וקונים ע"י קנין כלי לוקח ברשות מוכר שיחד מקום וביטל רשותו לקנינו. וע"כ יש לשלוח להם את הכסף. אבל אם אין כבר את הכתובת הנכונה או שהתבטלה המטרה ברבות השנים, ה"ז כסף קדוש ומעבירים לצדקה דומה או לתכלית קדושה יותר דמעלין בקודש.

1418.

נשאלתי על דירת זו"צ שהאשה ילדה וגרים בבית הוריה אם יכולים להשכירה לזו"צ אחרים או שאין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר.

והשבתי דדין אין שואל רשאי להשאיל מובא להלכה בשו"ע, אבל בשכירות לא כתוב ואדרבה בשט"ז סעיף א נפסק דמותר לשוכר להשכיר אם אין ביתו של השני מרובים. והרמב"ם מביא דין דאין שוכר רשאי להשכיר בפ"ה משכירות ה"ה דזה רק במטלטלין ולא בקרקעות, ומטעם דאין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר.

ולפי"ז הקשה הדיין הגרמא"ה שליט"א שיחיד"ד בזמננו המושכרות מרוהטות ומאובזרות, ה"ז גם שכירות מטלטלין ולא רק שכירות קרקע, ולהנ"ל יהיה אסור להשכירן לאחרים. וצ"ע.

1419.

הר' שמעון ז"ל מכר לפני נ' שנים את ביתו לק' (בית חד קומתי עורפי ברחוב ר', ובחזית היה גר שכן שמכר ביתו לביכנ"ס), ובחצר הבית האחורית היה רשום שטח פתוח שבין כל הבתים מסביב, והר' שמעון הנ"ל הקים שם לפני קום המדינה בית

מלאכה לייצור כובעים עם מכונות שהעלה מהונגריה. ובמכירת הבית לק' שייר במכירה את בית המלאכה הנ"ל. במשך השנים הרחיב הר' שמעון הנ"ל את בית המלאכה לכיוון הנגדי (לכיוון בתים אחרים) והיה בו בית מלאכה ליציקת תכשיטים, ולצד בית המלאכה יש שטח בערך 5 מטר על כל האורך, ממנו בערך 3 מטר שריצף צמוד לבית המלאכה והשתמש בו למעבר ולהנחת כלים, ועוד 2 מטר שהיו שם חבלי הכביסה של ביתו, ואחרי המכירה השתמשו בזה משפ' ק' הקונים.

בכל השנים טען הר' שמעון שזכותו להשתמש בכל השטח שלצד בית המלאכה וזה כלול בשיור, ואילו ק' טען שרק את בית המלאכה שייר והשטח הוא חצר ביתו וכלול במכירה. כאשר המוכר עשה דברים בחצר מחוץ בו ק', וכאשר ק' עשה דברים בחצר מחוץ בו משפ' הר' שמעון הנ"ל. כך כחמישים שנה. אולם בתליית הכביסה בחבלים הקבועים הנ"ל החזיקו ק' וע"ז מעולם לא מחו הר' שמעון.

לאחר נ' שנים כאשר בנתיים כבר נבנתה קומה שניה עם דירות מעל הבית הישן ונמכרו לאנשים נוספים, הגישו כולם (כולל יורשי הר' שמעון הנ"ל ויורשי ק' הנ"ל) בקשה לעיריה ע"מ לאשר בטאבו, חלוקת המבנה שיהיה ע"ש בעלי הדירות הנוכחיים ורישום השטח הפנוי הנ"ל כחצר משותפת לכלל השכנים, ולאשר בכלל זה את מבנה המחסן (לשעבר בית המלאכה) לבעלות יורשי שמעון וכשותפים בשטח החצר. וכך הווה. ואז נזקקו בעלי בית המלאכה לקיים שם אירוע גדול חד פעמי ובקשו ממש' ק' לפרק "לכמה ימים" את חבלי הכביסה, וקבלו הסכמתם. למעשה כעת דורש יורש בית המלאכה להשאיר את השטח ריק, ולהתקין חבלי חביסה ליד פתח הבית של ק' בלבד.

הטענות של בעל המחסן הם שהשטח כבר נרשם כמשותף לו' שותפים ואינו רק של ק'. וכן שזה באיזור צד המחסן ולא נמכר מלכתחילה לק'. ושכל שכן ישתמש לצרכיו ושימושיו רק במה שקרוב אליו, והשטח הזה קרוב למחסן ולא לק'.

ושואל האחראי שקיבל את רשות ק' לפרק את חבלי הכביסה אם חובתו להשיב את החבלים כדמעיקרא או שאינו חייב.

ולענ"ד רישום הבעלות בבתים ובחצר אחרי נ' שנים אינו מפקיע זכויות ובעלויות שחלו קודם, ואין זכות טענה מכח שכעת זה רשום כשטח משותף, אם חל קנין לפני נ' שנים לקונה על כל השטח חוץ מהמחסן. וכל הרישום החדש היה רק כדי ליצור טאבו לדירות העליונות ולמחסן שהיו לא חוקיים. ואיננו יודעים איך חל הקנין לפני נ' שנים, ובלאו הכי נראה ששימוש מוסכם בחבלי כביסה יוצר דין חזקת תשמישין שא"א לסלקו אחרי נ' שנים.

1420.

נשאלתי בדבר נזק שקרה לתקרת שכן עליון ממי דוד שמש שנסדק וטפטף והמים הצטברו ולא זבו במרזב בגלל שפועלים של שכן אחר עבדו בגג וסתמו את הניקוז, מי חייב לשלם את הנזק.

והנה המים הם ממונו המזיק (דמשעה שעברו בשעון המחייבו תשלום הרי הם שלו, ונמצאים ברשותו, שהוא צינורו הפרטי, ולא ידע על הפיצוץ להפקירם, שאז יהיה

שאלה של היזק ממפקיר נזקיו מדין בור), ולכן יש סיבת חיוב. אולם היות ודוד השמש הוא מקום משתמר, ושמר ממונו כראוי, הפיצוץ הוא אונס, וכמו נפרצה בלילה דפטור מנזקי בהמתו.

והפועלים הסותמים אינם יותר מגרמא, כי עצם סתימת המרזב אינה הנזק עד שלא ירדו גשמים או יגיעו מים באופן אחר. ולכן נראה שאין את מי לחייב. ואם הפועלים היו של שכן שהרחיב והתחייב לשכנים בעד חתימתם בכל נזקי גרמא של הפועלים, ודאי שהחיוב חל על אותו שכן.

1421.

נשאלתי מאב של בחור ששמע משדכן הצעת שידוך עבור בנו ולא התאימה להם ההצעה, ועלה בדעתו שההצעה מתאימה לבן של חברו, ושידכם וקיבל כסף על השידוך, האם חייב חלק מהכסף לשדכן.

והשבתי שאין השם של ההצעה סודי וקנוי לשדכן באופן אישי, אלא אם הצליח לתווך מגיע לו על מלאכתו לשדך, אבל שם של צד אחד בלי שמו של צד שני הוא כלום. ולא מגיע לשדכן כלום.

1422.

אדם שהיה לו רכב עם תקלה והביאו למוסך, והמוסך מביא לו רכב חילופי עד שיגמר התיקון, ואבד לאותו אדם מפתח הרכב החילופי, והמוסך טוען שאין לו עותק נוסף מהמפתח ותובעו מחיר של מנעול חדש.

השבתי שאינו חייב על אבידה היות ובעל המוסך היה שאול לו באותו זמן לתיקון רכבו והוי שמירה בבעלים.

1423.

נשאלתי מחו"ל שקשה להשיג תחליפי חלב ישראל לתינוקות, אם מותר לתת תחליף מאבקת חלב נכרי.

והשבתי דמותר, כי כמה קולות בדבר, ראשית שתינוק בגיל כזה הוא חולה שאב"ס (ואם לא יהיה ניזון במזון מבריא, יכול חו"ש להגיע מהר לחולה שיב"ס). שנית שאבקת חלב נכרי אם הוא בכלל גזירת חלב נכרי תלוי בפלוגת הפוסקים, ורבים מקילים. אמנם בדאיכא בכשרות מהודרת ודאי שצריך להדר, אבל בדליכא יש על מי לסמוך.

1424.

נשאלתי מאדם שסיכם עם קבלן להרחיב ביתו במחיר העלות בלבד, ולבסוף הקבלן מחשב את המחיר המלא ומבקש ממנו 50% ולא מפרט העלויות.

והשבתי שקבלנים שלוקחים כמויות גדולות ומשנעים ממקום למקום, כל חישוב העלות המדויק לא יצליח, אבל התימחור הכללי שלהם כולל לפי ממוצע את כל העלויות פלוס עמלות ושכר פועלים שונים שבאמצע, ויתכן שזה קרוב לזה. וע"ז התכוין מתחילה.

1425.

נשאלתי מאשה ששאלה מחברתה עגילים ואיבדה אותם כמה חייבת לשלם. והשבתי לפי שוויים בשוק להמכר כיד שניה.

1426.

נשאלתי אם מותר לקנות מכונס נכסים מגרש עם בנין, ובבנין יש דייר מוגן שזכותו היא במושא, דהיינו לא מוגבל לדירה ספציפית. והשבתי שצריך להתפשר עם הדייר ואם מסכים גם הוא למכור לו זכויותיו, יכול לקנות, ובלא"ה יצטרך להשאיר את הבנין מבלי להרוס עד שיגמר החוזה.

1427.

נשאלתי מבן של מקבל דירה בצוואה, והדירה שקיבל אביו, והיה גר בה עשרות שנים, עודנה רשומה ע"ש כותב הצוואה, ולאותו נותן אין בנים אבל יש אחיינים בחו"ל. והם לא יודעים מהרכוש שעל שם דודם, אבל אם יתפרסם יערערו על הצוואה, ויוציאו מבעלות המחזיק בנו של המקבל. והשבתי.

1428.

נשאלתי ממי שמקבל בפרעון חובו תלושים, והחייב טוען שקיבלם מארגון במשכורתו, האם יש חיוב לברר שזה אמת ולא ניתן לו על מנת לא להעביר. והשבתי שאין לחוש.

1429.

נשאלתי ממי שמפריש כל חודש 200 שקל לנישואי בתו שעדיין קטנה, והוריו ג"כ התחייבו להפריש כנגדו, והוא אוגר את הכסף שהפריש בחשבון חדש שפתח, האם מותר לו בנתיים ללוות או להלוות מהחסכון לימים אחדים, או שצריך לשאול רשות הוריו.

והשבתי שיכול וא"צ רשות. רק עקב התנאי אין לו זכות לקבל מהוריו בסוף אם יחסר מהסכום עקה אי השבה.

1430.

נשאלתי מנותן תלושים לאברך בתור מעשרות, אם מחשב להוריד מחובות מעשרותיו לפי מחיר שוק של תלוש או לפי ערך המלא שהאברך יכול לקנות.

והשבתי דלא כך ולא כך, אלא מחשב לפי מה שזה עלה לו. ואם שילם 90% יוריד רק 90% מהמעשר, ואם שילם 100% להשיגו נחשבת שנתן לאברך את כל ה-100%.

1431.

נשאלתי ע"ד שני אחים שישבו יחדיו בראשות כולל אברכים שיסד אביהם והוריש להם, והיו שניהם מחלטים על קבלת אברכים וסדרי הלימוד וגובה המילגות וכו' וגם אוספים את הכספים מנדיבים בארץ ובחו"ל במשך כל הזמן, ואחד האחים נפטר וכעת תובעים בניו, א' את חלקו באחוזים ממה שאסף תרומות ולא הספיק לגבות (לדבריהם היה מוסכם שכל אחד מהאחים ראשי הכולל מקבלים שכ"ט של 49%, או שזה היה בדעת אביהם המנוח, ולפי חשבונות הבנק לא קיבל בחודשים האחרונים כלום), כמו"כ תובעים להמשיך להיות ראשי כולל ולהנהיגו שזו שררה, ולהיות הגבאים של ההקדש מדין ירושה, ויש בתפקיד גם שררה כמתואר שמחליטים החלטות. והאלמנה תובעת שהיות ובעלה היה מסוגל לעבוד ולהרוויח ולפרנס ולהשאיר לה ממה לזון אחרי מוע"ש, ואת כל אונו וזמנו השקיע רק בכולל וביסוסו והרחבתו וכו', מגיע לה לחיות על חשבון הכולל מחמת שבעלה המנוח העמיד את הכולל על בסיס גשמי טוב בהקרבת ביתו.

טוען האח הנותר ראש הכולל שהאחוזים היו רק 33%, וכן שהאח המנוח לקח כבר כל מה שהגיע לו, ונכון שלא קיבל בחודשים האחרונים, אולם זה מפני שבחודשים קודמים היה צריך יותר להוצ' עבור מקרים רפואיים לבני משפחה וכדו'. ולקח מראש. וכן טוען שאין הבנים ראויים לכהן כראשי כולל וממילא אין דין ירושת שררה. וכן טוען שלאשה לא מגיע כלום כי אשה אינה יורשת. ועל החלק של העבודה שעבד בעלה המנוח אין חוק במדינתם שאשת הנפטר מקבלת פיצויים.

1432.

נשאלתי ע"ד גבעול שנשבר בשמיטה מצמח חי שגדל בעציץ בבית אם מותר להניחו במים כדרך שמניח כל השנים כיוצ"ב. [ובדר"כ יוצא אחרי זמן מה שרשים חדשים במים, וראוי לשתלו מחדש באדמה אם רוצים].

והשבתי שאסור. [נלע"ד שזה לאברוי ולא לקיומא. ואף שבתוך בית אין דרך לזרוע, לכן זה לא יהיה מחומרת עיקר דין מלאכה דאורייתא, אבל מדרבנן ודאי אסור אפילו בבית]

1433.

התובע שואל בהיות שהנתבע התמהמה מלשלם עד שהוצרך לתובעו בב"ד, וגם לשם לא הופיע בב' הזמנות ראשונות והיה לו כעס עליו ע"ז ונמלך בדעתו שמא ההקפדה תזיק לנתבע בגללו ויהיה עליו אשם כלפי שמיא על ההקפדה, מיד אמר בינו לבין עצמו ביושבו במכוניתו לבדו: אם לא ישלם לי אני מוחל לו במחילה גמורה על הכל.

ואינו זוכר אם ממש הוציא בפיו את המחילה גמורה או רק חשב כך.

והנתבע הגיע להזמנה השלישית וחוייב בדין, ולפני הדיון ניגש התובע לשאול את השאלה הזאת אבל לא הסכמנו לשומעו בכלל כי אין שומעים צד אחד לפני הדיון, והגם שאמר שזה לא מענין הטענות מ"מ למיחש אין שומעים כלום. וכעת שואל אם מותר לו לקבל את הנפסק לטובתו בפס"ד או שנחשב שכבר מחל ואסור לו לקבל.

ולכאורה תלוי במחלוקת הפוסקים אם מחילה בלב מהני והנתבע מוחזק. והגרמ"א אמר דקיי"ל להלכה שמחילה בלב אינה כלום.

אמנם לכאור' להמסגרת השולחן ומהרש"ל ובית מאיר כן חלה מחילה ומדוע לא יהיה דין קים לי לנתבע.

דיעו' בשו"ע בסימן יב סעיף ח וסימן רמא סעיף ב דמחילה אי"צ קנין. ובקצות החושן יב סק"א בשם מסגרת השולחן בשם מהרש"ל וכ"כ שם הפת"ש בשם דמחילה בלב מהני, ובשם מהר"ט דרך כאשר גלוי וידוע לכל העולם שבדעתו הוא מוחל אז אי"צ אמירה ובלא"ה הוי דברים שבלב ולא חלה מחילה, וכתב ע"ז וז"ב. וכן הסכים הנתיה"מ לחלק והוסיף דשייך למחול בלב על דבר שטרם חל חיובו.

והבית מאיר באבן העזר סי' לח סעיף לה נסתפק בזה אי מועיל בינו לבין עצמו בלי עדים, ובסימן קו סעיף ד הכריע כהצד שמועיל. (עפת"ש חו"מ סי' רמא סק"א).

ונראה שא"א להחזיק ביד הנתבע מדין קים לי, כי קי"ל הוא זכות טענה שיש לו, ומכח טענת קי"ל אין מוציאים ממנו. וזה מוגבל לדבר שיכול לטעון, ומה חושב השני בליבו אינו מהדברים שיכולתו לטעון. ולכן אפילו שאנן ידעין כעת מפי התובע שהיתה לו מחילה בלב, אין זכות טענת קי"ל לנתבע, ולכן החיוב בעינו וכן מוציאים מהמוחזק.

ועדיין יל"ע שמא גם בלי טענת קי"ל של הנתבע, עצם פלוגתת רבוותא היא ספק לן כמו מי נפסוק בשאלה זו ויהיה הדין המע"ה.

(ואולי יש מקום לחלק בסיבות החיובים, אם הם חובות ממשיים או שלא, לגבי חלות המחילה בלב. ואין דומה הלואה וכתובה לשכר עבודה.)

1434.

בנידון מתי אומרים חרם קדמונים שלא להוציא לעז על הגיטין, ומתי חובת מי שיודע ריעותא בהלכה שיאמרנה ולא יסתיר. יש שחילק בין ת"ח שאינו הבעל ובין הבעל, וכאילו כל החרם הוא רק על הבעל או קרוביו. אבל מלשון הראשונים לא משמע כך.

ולענ"ד יש חילוק ברור בין לעז לבין חשש פסול, דלעז פוסק גט קמא ולא מביא פתרון, וע"ז היה החרם. אבל בכ"מ שניתן בנקל לעשות גט שני בלי עיכובים, אין זה לעז אלא חשש שאפשר לתקן בנקל. וגם אם הבעל עצמו או קרוביו מעלים את השאלה, ככל שאינם מכריזים על עיכוב מצידם לקיים גט נוסף בלי ריעותא, ומוכנים לתת גט אחר ללא תנאים, אי"ז באיסור לעז. וכל האיסור הוא להשאיר עגונה בפסלות גט קמא. וכן אנשים אחרים כגון ת"ח מהחוץ אם התכלית והתוצאה היא רק לאסור האשה ולא להביא לגט כשר לכתחילה ה"ז לעז הנתון בחרם. ובלא"ה מותר ומצוה לעורר על ריעותא ולעשות גט שני. ועמ"ש אמור"א זיע"א בכך...

1435.

בדבר המגרש ששם אביו ממוצא אמריקאי רשום בת"ז שמואל סטיוואן, ובמסמכים אחרים רשום מיכאל סטיוואן, ובגירושין של האב עצמו בב"ד בירושלים רשום שמו סטיוואן בלבד, וגם במעב"ד של גירושיו בנו המגרש דגן מאשתו הראשונה בב"ד בתל אביב רשום שם האב סטיוואן בלבד. אבל במעב"ד שהתגרש מאשתו השנייה בב"ד דבני ברק שינו או תיקנו שם האב וכתבו סטיבן. כיצד לכתוב בגט השלישי של הבן.

1436.

בדבר המתגרשת ששמה בפי כל פה בא"י הוא שרה בלבד, ובת"ז כתוב גם שמה הצרפתי וכפי שקוראים לה שם ססיל, ופה בא"י ובאמריקה אף אחד לא קורא לה בשם ססיל. ועוד שם יש לה בכתובה ששם רשום פיגא שרה, והיא מסבירה היות והתחתנה באומן ושם הסבירו לה שצריכה להיות מקושרת לצדיק, ושם פיגא מקשר אותה. ואין אף אחד שקורא לה היום בשם זה, ורק שם היתה קבוצה באותו זמן שקראו לה כך, וכבר אין הקבוצה קיימת ולא נפגשת עם אף אחת מהקבוצה בשום מקום. והגט נכתב במקום הבעל שהוא כיום באמריקה ונשלח לירושלים מקום הנתינה ועמידת האשה.

והשבתי דלכאו' אי"צ לכתוב כלל שמות ממדינות אחרות שאינן מקום כתיבה ולא מקום נתינה. ומספיק שרה בלבד.

1437.

בדבר המגרש ששם אביו בפי כל הוא ריצ'ארד אבל שם הקודש שלו מעריסה היה מסעוד וגם לפעמים מגיע לביכ"נ וקוראים אותו לתורה רק בשם מסעוד.

נראה לכתוב בן מסעוד דמתקרי ריטשארד, ומסעוד שם ראשון כי הוא גם שם קודש וגם שם שעולה עמו לתורה (עי' ערוה"ש סימן קכט סעיף....), וריטשארד שם שני. ועדיף לא לכתוב המכונה, אף שבחז"ל כותבים המכונה על שם לעז, כי אין ריצ'ארד כינוי למסעוד. ובירושלים כותבים גם על שמות לעז דמתקרי. ובס"ד כן הכריע הגרמ"א שליט"א וכי מסעוד הוא שם עריסה שלא נשתקע. וכן עשו.

תם ונשלם חלק י בעזרת הקל

תוכן כללי לנושאי השו"ת והשו"ע לי' חלקים

אח = או"ח. חמ = חו"מ. יד = יור"ד. אה = אהע"ז.

(ובס"ה נשאלו קנה שאלות באו"ח, קפה שאלות ביו"ד, קנו שאלות באה"ע ותתמב שאלות בחו"מ)

49 בת ספק נכרי לכהן	אה יוחסין	1 ערוב בשפת ים	אח ערובין
50 עיכוב הפקדה שגרם נזק	חמ שותפין	2 חוב ב"תנאים"	חמ מתנה
51 הפקר על חשבון בנק	חמ קנינים	3 זמן פרעון שבטל	חמ פריעת חוב
52 הגנה עצמית	אח בטחון	4 מוכר שהכפיל מחיר	חמ שליחות
53 כסף שאבד בקופה	חמ שומרים	5 שינוי צוואה הודנית	חמ מתנה
54 מידות ומשקלות אלקטרונים	חמ אונאה	6 הזמנת חדר במלון	חמ שכירות בתים
55 מהפך בחררה בשכירות	חמ שכירות בתים	7 משלוח שאבד	חמ קנין מטלטלין
56 מחיר שכירות	חמ שכירות בתים	8 תאונה בשואל	חמ שאלה
57 תיווך ממשכיר	חמ שלוחין	9 נישואי בני ישראל	אה יוחסין
58 נזק בדירה מושכרת	חמ שכירות בתים	10 דמי ועד בית	חמ שכנים
59 יא"צ באדר בשנה מעוברת	יד אבלות	11 פרשנות צוואה	חמ מתנה
60 תנאי במקח ועבר זמן רב	חמ אונאה	12 רפואה אלטרנטיבית	יד קוסם ומעונן
61 מוטב בביטוח חיים	חמ קנינים	13 קנין שלא מומש	חמ קנינים, יד ריבית
62 פאה שעוצבה ללקוחה	חמ קנינים	14 זכות להיות ראשון	חמ קנינים
63 איחור באספקה	חמ קנינים	15 שוחד לשליח מוסד	חמ שליחות
64 ברה"מ"ז לחולה	אח ברכת המזון	16 טלטול ילד	אח עירובין
65 משכיר בית טרם שקנאו	חמ שכירות בתים	17 מצרנות במכרז	חמ בר מצרא
66 בקבוק שנשבר בחנות	חמ פועלים	18 שם חברים בכתובה	אה כתובות
67 תוספת יו"ט	אח יום טוב	19 דמי שדכנות	חמ שליחים ושותפין
68 מעשרות ממכירה	יד צדקה	20 תפילין כשאינו נקי	אח קריאת שמע
69 הרחקת ד"א	חמ שכנים	21 מציאת גניבה	חמ גזילה
70 הלשנה למס הכנסה	חמ מסירה	22 אמן של מנהג	אח תפילה
71 שנים אוחזין בספר	חמ קנינים	23 צ'קים דחויים בהוספה	יד ריבית
72 מכירת תלוש הנחה	חמ קנינים	24 ברכה בלי בגד	אח ברכות
73 דופן שלישי רחוק ג"ט	אח סוכה	25 מזוזה בבנין משותף	יד מזוזה
74 מי חייב בקידוש בש"ת	אח בית כנסת	26 כשרות מילוי סגירה לפסח	אח פסח
75 איחור בהשלמת מקח	חמ פועלים	27 יין של שמיטה בחו"ל	יד שביעית
76 ספק לוי לפדה"ב	אה יוחסין	28 סיר קוגל שנגנב	חמ שומרים
77 לפני עוור בכיבוד אב	יד כיבוד או"א	29 דיון בביטול מחילה	חמ קנינים
78 קנין קטן בחנות	חמ קנינים	30 ביטול שליש	חמ הרשאה
79 שינוי מכללי קופ"ח	חמ גזילה	31 העברה מחלב לבשר	יד בב"ח
80 זקוקה לחרש	אה יב"ח	32 המתנת ו' שעות	יד בב"ח
81 בת גר לכהן	אה יוחסין	33 מייל לגוי לפני שבת	אח שבת
82 נכדי קונסרבטיבים	אה יוחסין	34 הגומל אחר תת תזונה	אח ברכות
83 העתקת תמונה	חמ גזילה	35 הוצאה ותחומין בצבא	אח שבת
84 להתגונן בערכאות	חמ דיינים	36 מציאה בבית נפטר	חמ ירושה
85 ירושה שנמצאה	חמ קנינים	37 חפץ שנבזז בשואה	חמ אבידה
86 אכילת זר בישיבה	חמ גזילה	38 חלק חילוף ברכב	חמ גזילה
87 פקק עם ברזל בשבת	אח שבת	39 דו"ד בין קבלן לבע"ה	חמ טו"נ
88 יחוס הודים	אה יוחסין	40 שימוש במגרש כפיצויים	חמ חזקת קרקעות
89 חוב אב לבנו קטן	חמ אפטרופוס	41 פיטורי סוכן מכירות	חמ שכירות פועלים
90 עובד לפי שעות לתפוס שעות	חמ פועלים	42 בני מנשה	אה יוחסין
91 מציאת דבר המותר והאסור	חמ אבידה	43 חוב דתנאים במשכנתא	אה קידושין
92 שמא אשתו גויה	אה יוחסין	44 חיוב ביטול שנגרם	חמ גרמא
93 לקנות ממעקל	חמ גזילה	45 הקדמת פרעון	חמ ריבית
94 חריגה בבניה בגג משותף	חמ חזקת קרקעות	46 ברכת שחיטה אחר הפסקה	יד שחיטה
95 ירושה וצוואה	חמ ירושה	47 ברכה אחרונה	אח ברכות
96 לקדוח בקיר משותף	חמ שותפים	48 הורדת צדקה	יד נדרים

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

97 בעלות שוכרים	חמ שכירות בתים	152 הית"ע מיוחד	יד ריבית
98 עץ שהזיק ברוח שאינה מצויה	חמ נזקי אש	153 חוט אדום	יד איסור ע"ז וחוקותיהם
99 זכויות יוצרים בד"ת	חמ גזילה	154 סידור חובות	חמ פריעת בע"ח
100 גזל מגוי גנב	חמ גניבה	155 ביטל מכירת דירה	יד ריבית
101 כשרות יוחסין	אה יוחסין	156 תספורת בער"ח	אח ראש חודש
102 ביטול הזמנה מחייבת	חמ שכירות פועלים	157 דירה שנמכרה ל2	חמ קניני קרקע
103 עובד שנעדר ללא הודעה	חמ שכירות פועלים	158 כסף שהוטמן בקבר ריק	חמ אבידה
104 העתקת שירים	חמ גזילה	159 הכשרת בלנדר	אח פסח
105 ימי שלג לעובד	חמ שכירות פועלים	160 נכסי גר שמת	חמ קנין חצר
106 העתקת תוכנה	חמ גזילה	161 החלפת חלב מקולקל	חמ גזילה
107 שליח לשכור ששינה	חמ שליחות	162 ערב לאחר מתן מעות	חמ ערבות
108 נסיעת מעבר	חמ גזילה	163 לא תחמוד בשכירות	חמ שכירות בתים
109 הפרת תנאי עקב סירוב	חמ דיינים	164 נישאת לשני בלי גט	אה גיטין
110 דיבור בין שותפין	חמ שותפין	165 א"א שנכשלה	אה אישות
111 הוצל"פ	חמ דיינים	166 הכרת יהדות	אה יוחסין
112 כתיבה כדיבור	אח ברכות התורה	167 הספד קרוב לרגל	אח יו"ט, יד אבלות
113 העברת כרטיס מועדון	חמ גזילה	168 גוט שבת לאבל	אח ת"ב
114 תפקיד קופאית	חמ השבת אבדה	169 שכ"ט עו"ד	חמ שכירות פועלים
115 קיזוז רווח בקופה	חמ השבת אבידה	170 בר מצרא בשוכר	חמ מצרנות
116 תפיסה בספק חוב	חמ דיינים	171 מלח שלא נשטף	יד מליחה
117 תשלום גבוה על נופש	חמ שכירות פועלים	172 מלח תחת העור	יד מליחה
118 דיוק לשון שטר	חמ דיינים	173 תיווך שדרן צדקה	חמ שלוחין
119 שיעבוד על עיסקא	יד ריבית	174 עיקול על שלישי	חמ דיינים
120 תשלומי שדכנות	חמ שליחות	175 הסרת צו מניעה	חמ דיינים והלוואה
121 זכות בעל במה שירשה	אה כתובה	176 דמי איזון בניה	חמ שכנים
122 חובת אשה להלוואות בעל	אה כתובה	177 מתווך שגנב מידע	חמ דיינים
123 טעות במחיר	חמ שכירות פועלים, גזילה	178 יורד לאומנות בספרים	חמ מקח וממכר
124 צוואה שלא נמסרה	חמ מתנת שכ"מ	179 משגיח בישיבה	חמ דיינים
125 אבידה ש"ב סימן	חמ אבדה	180 שררה בדין	חמ ירושה
126 יורש שהיה גם שותף	חמ ירושה	181 ניקוד טיסות	חמ מתנה
127 מים חמים בשבת	אח שבת	182 בת שקבלה פרעון	חמ שומרים
128 שיעור של רגע	יד שעטנז	183 הרשאה לגט בע"פ	אה גיטין
129 הפניה למבצעים	חמ השבת אבדה	184 כהן לבע"ת מרוסיה	אה יוחסין
130 להתנגד בעיריה לבנית שכן	חמ שכנים	185 תרם לישועות ומתחרט	יד צדקה
131 קציצת עץ פירות	חמ שותפים בקרקע	186 מזוזה בשער הבנין	יד מזוזה
132 חדר יחוד באלמנה	אה חופה	187 טעה ולא בדק חמץ	אח פסח
133 דו"ח בממונות	חמ עדות	188 הסבה באבל	אח פסח
134 לשלם לטיפול ע"ח ירושה	חמ אפטרופוס	189 הזמנה לעדות בספק	חמ דיינים
135 אשת איש שנממאה	אה אישות	190 מקום דיון בעסק	חמ דיינים
136 צירוף עדות בא"א	חמ עדות	191 קיום חתימות שלא בפני בע"ד	חמ דיינים
137 חצי רובל למחה"ש	אח פורים	192 שומת הוצאות	חמ דיינים
138 שיעור ד"א בין בתים	חמ נזקי שכנים	193 התניית בוררות	חמ דיינים
139 אפטרופוס, מינויו בבי"ד	חמ אפטרופוס	194 אשת מלווה שמת	חמ ירושה
140 קליטת אינטרנט משכן	חמ גזילה	195 אין נזקקין לו	חמ דיינים
141 אשראי	יד ריבית	196 מיחם לשבת	אח שבת
142 הוצאות דיון בבימ"ש	חמ דיינים	197 כיוון ראש המיטה	אח ערב
143 תשלום קנס של המלוה	יד ריבית	198 עמידת עדים	חמ דיינים
144 קבלן שאיבד גרמושקה	חמ אומנים	199 הלך אחר הנתבע	חמ דיינים
145 עד אחד על איסור א"א	אח לשוה"ר	200 ביטול מקח באיסור	חמ מקח וממכר
146 מהיכן דנתוני	חמ דיינים	201 תיווך שפורסם בעיתון	חמ שלוחין
147 התחייב טאבו והשתהה	חמ קנין קרקע	202 זכויות שמורות בסופר	חמ גזילה
148 ירושת שררה לחתן ויש בן	יד תלמוד תורה	203 צד שלישי שניזוק מתביעה	חמ נזקי ממון
149 פורים במקור חיים	אח פורים	204 מחילה בחנות נעלים	חמ מתנה
150 חיוב בע"ב לקבלן	חמ שכירות פועלים	205 שליח גוי	חמ שליחות
151 לא שילם כל הדירה	חמ קניני קרקע	206 תשלומי איזון בשכנים	חמ שכנים

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

יד ריבית	262 שכירות אחר ביטול מקח	207 הסרת עיקול	חמ דיינים
חמ שכירות פועלים	263 ביטול הזמנת מרצה	208 מתווך על ריבית	יד ריבית
חמ נזקי ממון	264 מבטל כיס חברו	209 פינוי דירה שאינה משולמת	אה מדור אשה
חמ שכנים	265 חזקת זיז	210 קנס אי פינוי בזמן	חמ נזקי ממון
חמ שומרים	266 היזק אתרוג בלי כוונה	211 בעלות בביכנ"ס	חמ חזקת קרקעות
חמ מקח וממכר	267 חוב על תותבות שמכאיבות	212 שותף שטרח, שכרו	חמ שותפין
אח שבת, אה יוחסין	268 מילת אתיופים בשבת	213 חזרה משכירות דירה	חמ קניני קרקע
חמ שלוחין	269 מתווך שהעלה שכרו	214 משלוח שלא הגיע לקונה	חמ הרשאה
חמ גביית מלוה	270 מלוה שדחה מלהפרע	215 הסקה מרכזית	חמ שכנים
חמ שכנים	271 גג שמכסה סוכת שכן	216 איזה תינוק לאמץ	אה יוחסין
חמ שכנים	272 ריבוי דיורין	217 משלם ואומר שאינו מוחל	חמ מתנה
חמ שומרים	273 כסף שנאנס למורה	218 מקרר בי"ח בשבת	אח שבת
אה יוחסין	274 קוצ'ינית לתימני	219 בעל זכויות	חמ גזילה
חמ דיינים	275 הוצל"פ לפינוי דייר מוגן	220 דמי שכירות שעברה	חמ שכירות בתים
חמ קנינים	276 התחייבות להקנאה עתידית	221 בי"ד שפסקו בלי טענות	חמ דיינים
חמ שכנים	277 רוב דיירים להחלטה	222 נשתטה אחר נישואין	אה קידושין
אח סוכה ולולב	278 נוי באתרוג	223 מונע מלקנות בחנות	חמ נזקי ממון
חמ שאלה	279 משאיל בטובו להשאיל	224 נזק שליח ציבורי	חמ נזקי ממון
חמ מקח וממכר	280 טעות בטיסות לאומן	225 צילום בתי ע"ז	יד עבו"ז
אח סוכה ולולב	281 הוצאות להידור מצוה	226 לחצה על בעלה לגרשה	אה גיטין
אח שבת	282 תאריך אחרי שקיעה	227 שם געגוע בגט	אה גיטין
אח סוכה	283 דופן עקומה גבוהה	228 מוזיאון שהיה בית ע"ז	יד עבו"ז
אח יום כיפור	284 כפרות בקדושת שביעית	229 עמלת פריטת צ'ק דחוי	יד ריבית
אח יום טוב	285 יו"ט שני בא"י	230 גרמת ירידת ערך	חמ נזקי ממון
אח חוה"מ	286 גיהוץ בחוה"מ	231 ברכת יוגורט	אח ברכות
אח לולב	287 לולב לפני התפילה	232 חומרי בניה בלי רשות	חמ נזקי ממון
אח סוכה	288 מעמיד דמעמיד בגולמי מתכות	233 רשות למעלית	חמ שכנים
יד שביעית	289 הקפה והבלעה בשביעית	234 גיור מקווקאז	אה יוחסין
אה יוחסין	290 כהונה לבע"ת בלי חזקה	235 ערר בועדה מחוזית	חמ דיינים
חמ דיינים	291 לחזור לבי"ד אחר סירוב	236 אישתקיל מילוליה	חמ דיינים
חמ מקח וממכר	292 מודעה על פרעון	237 יפוי כוח להתנגדות	חמ הרשאה
אח ציצית	293 טלית לבחורים	238 עציצים בשמיטה	יד שביעית
יד נדרים	294 אל תיטוש לבע"ת	239 טבעת קידושין מפושט רגל	אה קידושין
אח ציצית	295 עיטוף בברכת ט"ג	240 בניית שכנים יחד	חמ שכנים
יד נדרים	296 אל תטוש בבעקטשע	241 שבוע שחל בו	אח ת"ב
אח סוכה	297 ברכת לישב מבעו"י	242 לא תחמוד בשכירות	חמ שכירות
חמ עדות	298 כשרות מחותנים לעדות	243 מוקצה בקפוא	אח שבת
חמ הלוואה	299 קיום לצד מחק	244 גביית ריבית בהית"ע	יד ריבית
אה יוחסין	300 בירור יהדות עולים	245 עד אחד בקנין סודר	חמ עדות
אח ברהמ"ז	301 תחילת ברכת הזימון	246 טבילת תשובה	יד טבילה
אח שבת	302 כיוון שעון בשבת	247 העברת תרופות חנימיות	חמ גזילה
אה יוחסין	303 שמועה שאב הטיל ממזרות על בן	248 פרוזבול בחו"ל	חמ שמיטת כספים
אה יוחסין	304 אמא שטענה שבנה ממזר	249 פרוזבול בתחילת שביעית	חמ שמיטת כספים
יד תלמוד תורה	305 שיעור תורני במעורב בבי"ס	250 הלנת שכר	חמ אסמכתא, יד ריבית
חמ דיינים	306 דיין שקיבל שוחד	251 חוב למי שנפטר	חמ מתנת שכ"מ
אח תפילה	307 שמו"ע בשכיבה בחולה	252 פרעון חוב במוצרים	יד ריבית
אה יוחסין	308 תעודות לא מקוריות	253 שוכר שאין לו	חמ שכירות בתים
אה יוחסין	309 שוי' אנפשי' בכהונה	254 גביית חוב מספרים	חמ פרעון חוב
אה יוחסין	310 נ"כ לבן בעלי תשובה	255 ירושת זכויות הדפסה	חמ ירושה
אה גיטין	311 הרחקת גרוש וגרושה	256 מכירה בשבת ע"י גוי	אח שבת
אה יוחסין	312 נאמנותה להכשיר א"ע לכהן	257 רכישת צ'קים בסיכון	חמ מקח וממכר
חמ גביית חוב	313 הסדר עם בנק	258 פירוש פרוזבול	חמ שמיטת כספים
חמ ירושה	314 ירושת שותף בחשבון	259 שינוי מטרת תרומה	יד צדקה
חמ קנינים	315 שני שוכרים מי קודם	260 כיסוי ראש לנשואה בתולה	אה קידושין
אה יוחסין	316 חיילת לכהן	261 לשחק בעמלות משכנתא	חמ אונאה

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

317 להוציא מנות מחתונה	חמ גזילה	370 החלפת נורה בחוה"מ	אח חוה"מ
318 חיוב גז בשכירות	חמ שכירות בתיים	371 קרוב רחוק בקידושין חמ עדות, אה קידושין	
319 רשיון שיהרוס לשכן	חמ מסירה	372 שומר אבידה שהתמהמה	חמ אבדה
320 החלפת דייר בדמ"פ	חמ דיינים	373 להעיד על ממזרות	אה יוחסין
321 ספרדי שנהג בטעות כאשכנזי	יד נדרים	374 ריח גירות לכהן	אה יוחסין, יד גרות
322 אופן ערבות הבטוחה	חמ ערב	375 לספר בשידוך על פסול	אה יוחסין
323 סיר בן יומו שנטרף	יד הכשר כלים	376 בירור כהונה	אה יוחסין
324 אחריות שליח על כסף	חמ שומרים	377 א"א שנטמאה	אה סוטה
325 חזרה באמצע סדרת טיפול	חמ שכירות פועלים	378 בירור ע"ס קידושין ברבנות	אה יוחסין
326 בעלות מזוזות במכר	חמ קניני קרקע	379 השכרת דירה לחג	חמ קניני קרקע
327 להסתיר שהכלה גיורת	אה קידושין	380 נתבע להוציא מעירו	חמ דיינים
328 חיוב לוועד בית	חמ שכנים	381 מקום דיון אחר עיקול	חמ דיינים
329 שאחד"א בכהונה בטעות	אה יוחסין	382 בר מצרא בין קומות	חמ מצרנות
330 הכשר שיש וכיור	אח פסח	383 בר מצרא בחצי קומה	חמ מצרנות
331 חלוקת ירושה	חמ מתנה וירושה	384 כהונת סבא מאם	אה יוחסין
332 פירות שאחר מיתה	חמ מתנה וירושה	385 קיום חתימות מודעא	חמ קניני קרקע
333 מצלמת אבטחה בשבת	אח שבת	386 בדה"ב לכהן בע"ת	אה יוחסין
334 דירה עם מעלית לחילוני	יד לפני עוור	387 הספד קודם רגל	אח יו"ט, יד אבלות
335 למכור קרקע להשקעה לספק גוי	יד עבו"ז	388 חזרת חפץ משומש	חמ אונאה
336 הנחת תפילין לפני בירור יהדות	יד עבו"ז	389 מצרנות	חמ מצרנות
337 החלפת דיין בקרובו	חמ דיינים	390 ברי וברי בפרעון	חמ פריעת חוב
338 שימוש בחלון שאולי מזיק	חמ שכנים	391 עליות לאחים	אח קריה"ת
339 חזרה לבי"ד אחר סירוב	חמ דיינים	392 פיצויי מלשנית מהבית	חמ שכירות פועלים
340 הפסקת לימודים	חמ שכירות פועלים	393 שדכנות מהירה	חמ שלוחין
341 מציל מזוטו של זריקה לאשפה	חמ אבידה	394 חוב בעל צ'ק	חמ ערבות
342 תשלומי דירות סטודיו לתיקון מים	חמ שכנים	395 בורר ששמע צד	חמ דיינים
343 צוואה אחר צוואה	חמ מתנה וירושה	396 כשרות איראנים	אה יוחסין
344 הכשר לתולעים בדגים	יד תולעים	397 כפיית חלוקת גג	חמ חלוקת שותפות
345 בני ישראל	אה יוחסין	398 ריצוף גג משותף	חמ שותפין בקרקע
346 סימון עצים בשמיטה	יד שביעית	399 הריסת גג משותף	חמ שותפין בקרקע
347 דמי שביעית בעודף	יד שביעית	400 תובע שמתמהמה	חמ דיינים
348 דמי מעלית לגר בק"ק	חמ שכנים	401 החלפת טענות לפני דיון	חמ שותפות
349 ספק יחוס בבולגרים	אה יוחסין	402 סו"ז קידוש לבנה	אח ראש חודש
350 אמירה לנכרי לכתוב מבחן	אח שבת	403 חיוב צ'ק שבוטל	חמ ערבות
351 בר מצרא לרוצה לעבור	חמ מצרנות	404 מפקח להעלים עין	חמ שכירות פועלים
352 ערכאות לחברה חילונית בלי כתובת	חמ דיינים	405 תביעת ביטוח על ממון אחר	חמ שומרים
353 סגירת ופתיחת חלונות	חמ גזילה	406 קפה ועוגה מתנור בשרי	יד בב"ח
354 שינוי מחיר דירה עקב פריסה יד ריבית	חמ גזילה	407 קנין משלח בהגבהה	חמ קנינים
355 תשלום תיווך בהפרשי מנהג	חמ שלוחין	408 שכר פועל שהופסק באונס	חמ שכירות פועלים
356 שכר שתדלן לגט	חמ שלוחין	409 ירידת ערך מטבע	חמ אונאה
357 העברת זיכוי	חמ גזילה	410 בירור גירות	אה יוחסין
358 הסדרי גביה נגד ערבים	חמ ערב	411 בת כהן להנשא לספק	אה יוחסין
359 פ"ש בירושת בכור	חמ ירושה ומתנה	412 מגרש שאונס לוותר ממון	אה גיטין
360 גגנת להשתמש בחפצי גן	חמ שומרים	413 מחילת מזונות ילדים	אה מתנה
מכתב בענין תשובה בחו"מ לצד אחד		414 יורשים חובתם לשלם חוב	חמ ירושה ומתנה
מכתב בענין שאלה מקטן דהוי גזילה		415 הטעין כרטיס חברו	חמ שלוחין ושותפין
361 חזקת כהונה שאבדה	אה יוחסין	416 זכיית עני במותר צדקה	יד צדקה
362 כהן חילוני לפסולה לו	אה יוחסין	417 גביה משעדר"נ	חמ גביית חוב
363 סמכות בורר להוסיף	חמ דיינים	418 הוצאות דיון לסרבן	חמ דיינים
364 כתובת בת גרושים	אה כתובה	419 סמכות גבאי למחול	חמ אפוסטרופוס
365 פיצויים לעובד שחיבל	חמ שכירות פועלים	420 שליח ששינה מבע"ב	חמ שכירות פועלים
366 דירה ממתווך שמסתיר הבעלים	חמ גניבה	421 סעודת יא"צ בלי סיום	יד אבלות
367 נישואין בחוה"מ למחזיר	חמ חוה"מ	422 גיל לאבלות ת"ב	אח ת"ב
368 הכשרת קולט אדים	אח פסח	423 בשר במילה בט' הימים	אח ת"ב
369 ניקוי יבש שאיבד	חמ אומנים	424 מצבת ילד	יד אבלות

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

חמ דיינים	570 זבל"א בירושלים	425 יחוס חד הורי	אה יוחסין
חמ אבדה	571 מצא יהלום במלון	426 הברחה אחר נישואין	אה כתובה
אה יוחסין	572 בני ישראל	427 מנין בשעת דחק	אח תפילה
אה יוחסין	573 פסול כהונה לנבעלת	428 שהחיינו לתפילין חדשות	אח ברכות
אה יוחסין	574 קידושין בקווקאז	429 הבדלה בט' הימים	אח ת"ב
חמ הלואה	575 ערב לגמ"ח עמותה	430 כתובה דאשתכח טעותא	אה כתובות
אה יוחסין	576 לויים לפי משפחה	431 טבילת כלי למצנע	יד כלי גוים
חמ שכירות פועלים	577 תוס' בשיפוח	432 שכ"ט עו"ד שטרך	חמ שכירות פועלים
חמ שכירות בתים	578 פרעון שכירות	433 חשש יבמה לשוק	אה יב"ח
אח חנוכה	579 נר חנוכה בבי"ח	434 קדושת תש"ר	אח תפילין
יד תלמוד תורה	580 עוסק במצווה	435 מזונות לגרושה	אה גיטין
חמ קנינים	581 מכירת חוב בחוזה	436 שותפין בפעילות תורנית	חמ שותפין
יד מלמדים	582 פיטורי מלמד	437 ח"ק בקריה"ת	אח קריה"ת
אה יוחסין	583 להשתתף בחתונת אסורים	438 פרשת תמיד בר"ח	אח קריה"ת
אה יוחסין	584 בין גירות חילוניה	439 להשתכר ממעשרותיו	יד צדקה
אה יוחסין	585 עדות בהודו	440 כשרות ס"ת	יד סת"ם
יד סת"ם	586 מכירת ס"ת בחוב	441 חשש דמי שביעית	יד שביעית
יד צדקה	587 מעשר משכ"ד	442 הלואה בקבוק בבקבוק	יד ריבית
חמ מסירה	588 תלויה במס הכנסה	443 אחר נתבע להרכב מסוים	חמ דיינים
יד צדקה	589 תוס' מלגת כולל	444 צביעת שוכר	חמ שכירות בתים
חמ שכנים	590 גג שדולף בגשם	445 העתקת תוכנה מקורס	חמ גזילה
יד ריבית	591 אג"ח של הסוכנות	446 תביעת דמי תיווך	חמ שלוחין ופועלים
חמ שליחות	592 זיפות גג בטעות	447 תביעת ביטוח	חמ דיינים
חמ קנינים	593 שכר שהתקבל ברוטו	448 מגורי קונה לפני חזקה	יד ריבית
חמ שליחות	594 שדכן שאמר שם ראשון	449 הלואה לטיפול שיניים	יד ריבית
	595 ירושת חיבור תורני	450 קריאה ביומן בשבת	אח שבת
	596 שמירת שוכר רכב	541 ריבית בהיתר להוצל"פ	יד ריבית
	597 חו"ד לערכאות	542 חיוב משכיר על שוכר מזיק	חמ שכירות בתים
	598 להשיב לא' על ריבית	543 נזק מיונים	חמ נזקי שכנים
	599 זר לאכול מבר חתונה	544 ירושה בניהול סמינר	חמ ירושה
	600 מוכר שביקש תיווך	545 דיון בתשרי	חמ דיינים
	601 מוצא צ'ק למי יחזיר	546 סעודה בבית מלון	חמ אונאה
	602 ארנונה ביח"ד	547 ברור יהדות בשידוך	אה יוחסין
	603 מים שהוחמו ע"י שעון	548 החלפת צינור במושכר	חמ שכירות בתים
	604 מכירת ספרים	549 נוגע בפרוזבול	חמ שמיטת כספים
	605 תנאי בחוזה	550 פרוזבול לאשה	חמ שמיטת כספים
	606 פרעון מזומן	551 פרוזבול מראש	חמ שמיטת כספים
	607 גביית צ'ק מיורשים	552 נזקקין למזונות אחר ערכאות	חמ דיינים
	608 ערב שאין לו	553 הוצאת פירות שביעית	יד שביעית
	609 ביטול קורס שחיה	554 פרוזבול דין בע"ת	חמ שמיטת כספים
	610 היתר נגד אינשי דל"מ	555 דמי שביעית בבית	יד שביעית
	611 זכות בר מצרא	556 פרוזבול קרובים	חמ שמיטת כספים
	612 שוכר שחוזר מהסכמה	557 דמי ועד בימי שיפוח	חמ שכנים
	613 מזיק בגרמא תדיר	558 גט בלי ב"ד	אה גיטין
	614 הודאה בפני שליח ב"ד	559 קד"ש במנין אחר	אח תפילה
	615 נתחלפו כליו	560 סוכה פחות מז"ט	אח סוכה
	616 סמכות מנהל לשנות	561 צירוף מוזיקא לז"ט	אח סוכה
	617 אבלות צאצאים	562 נקודה באתרוג	אח סוכה
	618 פרעון שנמצא חסר	563 חוב משכיר למנעול	חמ שכירות בתים
	619 ברור יהדות	564 חוק בתים מושכרים	חמ שכירות בתים
	620 זכות בעל בנ"מ	565 פדה"ב לנכדי "כהן"	אה יוחסין
	621 השתמשות בתוס' שכן	566 מזוזה במרפסת משולשת	יד מזוזה
	622 ביטול שכירות	567 התחייב לשלם גרמות	חמ נזקי ממון
	623 עוגה שהוכנסה במשלוח	568 ספק ספיחין	יד שביעית
	624 אבידה בדרך הינוח	569 ביטול מדריכת כלה	חמ שכירות פועלים

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

625 שפחה כנענית בימינו	אה יוחסין	680 פיטורי מורה	חמ שכירות פועלים
626 נוסחאות שטרות	חמ הלוואה	681 סוכה על תוס' שכן	חמ שכנים
627 עוף בהשגחת רבנות	יד שחיטה	682 חוזה שכירות	חמ שכירות בתיים
628 פגרת בי"ד	חמ דיינים	683 יאוש בחוב	חמ מתנה
629 גביית צ'קים	יד ריבית	684 נגיעה לצד בזבל"א	חמ דיינים
630 צ'קים בהוספה לפי דחיה	יד ריבית	685 ועד בית לדירה קטנה	חמ שכנים
631 דין ערבי חוה"מ	אח תפילה	686 דמי פיצויים	חמ שכירות פועלים
632 ערוב תבשילין מעיר לעיר	אח יו"ט	687 "ויתור" גננות לרשת	חמ שכירות פועלים
633 הוספת עבודה למורות	חמ שכירות פועלים	688 טענת מקח טעות	חמ מקח וממכר
634 מציע למציע בשידוך	חמ שלוחין	689 בל תלין בשכירות	חמ שכירות בתיים
635 כתובת כהן חלל	אה כתובה	690 תיווך על דירה מפורסמת	חמ שלוחין
636 טענת זיוף צ'ק	חמ הלוואה	691 דו"ד בין משכיר ושוכר	חמ שכירות בתיים
637 שינוי צדקה	יד צדקה	692 חוזה בט' הימים	אח תשעה באב
638 סליחות כשיש מוהל	חמ תפילה	693 חוזה במוצאי ת"ב נדחה	אח תשעה באב
639 מודה במקצת באומדנא	חמ טו"נ	694 ערכאות נגד מנ"ד לגן	חמ דיינים
640 חציצת רטיה	אח נטילת ידים	695 נזק ילד קטן	חמ נזקי ממון
641 התחייבות לצד שלישי	חמ אסמכתא	696 נזק ילד בצימר	חמ שכירות בתיים
642 קדיש בש"ץ שטעה	אח תפילה	697 שומר ששילם ומצא	חמ שומרים
643 תספורת חתן לג בעומר	אח ספירת העומר	698 טענות למזכיר בי"ד	חמ דיינים
644 שכ"ט עו"ד כשמתפשר	חמ שכירות פועלים	699 הטעיה בהזמנת מלון	חמ אונאה
645 הוחזק ליהודי והוא גר	אה יוחסין	700 החזר כספי לגננת	חמ שלוחין
646 לתבוע עיריה בבימ"ש	חמ דיינים	701 פועלי מטבח שגנבו	חמ שלוחין
647 טענת זיוף צוואה	חמ צוואה	702 ערכאות נגד שקרן	חמ דיינים
648 אשת כהן שנאנסה	אה יוחסין	703 כיתות מעורבות בבי"ס	יד תלמוד תורה
649 צביעת דירה שכורה	חמ שכירות בתיים	704 מעשר לגדל באדן חלון	יד תרו"מ
650 ועד בית ביחידה	חמ שכנים	705 הכאה לחינוך קטן	יד תלמוד תורה
651 חודש עברי או לועזי	חמ שכירות בתיים	706 נזק בן קטן	חמ נזקי ממון
652 גזימת עץ ציבורי	חמ חזקת קרקעות	707 שותף שרוצה לקנות	חמ מצרנות
653 קישוטים תחת סכך	אח סוכה	708 היסט בכופר הכל	חמ טו"נ
654 אונאה בציעת רהיט	חמ מקח טעות	709 ערכאות למרומה	חמ דיינים
655 שולחן בסוכה בשינה	אח סוכה	710 דיון בערכאות ביו"ט שני	אח יו"ט
656 היזק מעליתצ ברשלנות	חמ שותפים	711 למכור בית ראשון	יד שמירת נפש
657 מי גשם ממרפסת שכן	חמ שכנים	712 מוביל שהתבטלה ההובלה	חמ שכירות פועלים
658 העתקת שירים	חמ גזילה	713 צ'ק סגולה מאדמו"ר	יד שמירת נפש
659 תפיסה משליש	חמ שומרים	714 שעת שבת בא"י	חמ שבת
660 מקח טעות לאחר שימוש	אח מקח טעות	715 נאמנות על שחיטה	יד שחיטה
661 למנוע שכן לבנות סוכה	חמ שכנים	716 תחנון ביום שמחה	אח תפילה
662 חילוני שתבע בד"ת	חמ דיינים	717 ירושה בביטוח מנהלים	חמ ירושה
663 תיווך מערבי	חמ דיינים	718 תפיסת צ'ק דחוי	חמ דיינים
664 נאמנות צ'ק פתוח	חמ טו"נ	719 קניני קרקע וזכ"ד	חמ קניני קרקע
665 קבר על קבר	יד קבורה	720 גר שמת	חמ נכסי הגר
666 הלוואה בנקאית בהית"ע	יד ריבית	721 דירה מאפוטרופוס הכללי	חמ גזילה
667 חלון דירה שכורה	חמ שכירות בתיים	722 בית מושכר שנמכר	חמ קניני קרקע
668 קציצת ענפי עץ שכן	חמ שכנים	723 ערכאות נגד קבלן	חמ דיינים
669 הפרשת חלה בקיוסק	יד חלה	724 שיפוץ יורש לגבות מאחיו	חמ שכירות פועלים
670 חזרת ש"ץ כשהגיע י	אח תפילה	725 קבל"ט בסוכה מתקפלת	אח סוכה
671 פסול עד ע"ס משטרה	חמ עדות	726 סעיף הדין בחוזה	חמ דיינים
672 ים אחרי יז בתמוז	אח תשעה באב	727 מסייע למעלית שבת	אח שבת
673 בעלות ורשות בניה	חמ חזקת קרקעות	728 מזוזה בחדר סוכה	אח סוכה
674 קנוניה במיכרז	חמ דיינים	729 הזיק אתרוג למוכר	אח מתנה
675 זכות מגורים ע"פ בימ"ש	חמ חזקת קרקעות	730 בושת בזה"ז	חמ נזקי ממון
676 פינוי נכס בבימ"ש	חמ חזקת קרקעות	731 קבלת שטר במחאה	חמ מקח וממכר
677 לשכנע לתרום לגרושה	יד צדקה	732 שינוי מחירי טיפולים	חמ אונאה
678 ירושת בכור את אחיו	חמ ירושה	733 גיור ע"ד ב"ד בפר"ז	אה יוחסין
679 לבוד בין פסולי סכך	אח סוכה	734 יוחסין עולים	אה יוחסין

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

790 בל תלין לגזבר	חמ שכירות פועלים	735 ויתור ירושה לאם	חמ ירושה
791 הלקת נר חנוכה בגן	אח חנוכה	736 אגד לולב	אח סוכה ולולב
792 תביעת ביטול בורות	חמ דיינים	737 עלי הדס	אח סוכה ולולב
793 צו נגד השמצות	חמ נזקי ממון	738 אציקון לסכך	אח סוכה
794 מחיר תמונות נדירות	חמ גזילה	739 מי ראוי למעשרות	יד צדקה
795 איך שמין למזיק	חמ נזקי ממון	740 מחשב משומש	חמ מקח טעות
796 ברור לוייה	אה יוחסין	741 מציאה באוטובוס	חמ אבדה
797 מתנות בגירושין	אה כתובה	742 מעשר ממציה	יד צדקה
798 כתובה לזינתה בהסכמה	אה כתובה	743 נ"מ בקצבאות אשה	אה כתובה
799 מציאות בחנות	חמ אבדה	744 שיעבוד כתובה	אה כתובה
800 טעות מוכרת במחיר חמ שותפין		745 דין לכס בסוכה	אח סוכה
801 קדם והקדיש	חמ דיינים	746 מציאה בספר שנמכר	חמ אבדה
802 שכר לימוד ממעשר יד צדקה		747 שטר ישן	חמ הלואה
803 מעלין בקודש	אח בית כנסת	748 גדר עיקול בבי"ד	חמ גביית חוב
804 השביח מקח טעות	חמ גזילה	749 מצא מציד זהב	חמ אבדה
805 טלית שמשמשת לבימה	אח בית כנסת	750 חיישן גז	אח שבת
806 כפיה לחלוקה	חמ חלוקת שותפין	751 תנאי נגד מדור	אה כתובה
807 חוק בתים משותפים חמ שכנים		752 חישובי פיצויים	חמ שכירות פועלים
808 להכנס לכנסת יד עבו"ז		753 חישובי פיצויים	חמ שכירות פועלים
809 חצי דירת אשה להורישה	אה כתובה	754 ספק לוי	אה יוחסין
810 זיכוי מס	חמ שכירות פועלים	755 הודי מאב	אה יוחסין
811 מתנה שלא התקבלה	חמ הפקר	756 תביעת פטנט	חמ גזילה
812 סתימה בבנין משותף	חמ נזקי שכנים	757 תביעת שותפים	חמ דיינים
813 מזוזה במקלט משותף	יד מזוזה	758 סרסור שהזיק	חמ שלוחין
814 חלון שהתחיל להזיק	חמ נזקי שכנים	759 שכר נהג מונית	חמ שכירות פועלים
815 עודף מהנאסף למתנה	חמ שותפים	760 סיכומים בכתב	חמ דיינים
816 עודף מהנאסף	חמ שותפים	761 חזקת מרזב	חמ שכנים
817 תופרת ששינתה מידות	חמ אומנים	762 דמי נזק פועל	חמ נזקי ממון
818 שינוי תכנית בניה שמזיק	חמ אומנים	763 דפוס שעשה חצי	חמ מקח וממכר
819 פיצוי על ריבוי דיורין	חמ שכנים	764 טעינת לירוש	חמ גביית חוב
820 שכר בטלפון ומבטל	חמ שכירות בתים	765 ריבית בקרן פנסיה	יד ריבית
821 נגיעה לפני נט"י	אח נט"י	766 יד בעל השטר	חמ גביית חוב
822 מעשרות וצדקה	יד צדקה	767 קבלן שנעלם	חמ שכירות פועלים
823 תביעת ביטוח לבימ"ש	חמ דיינים	768 לעקל נכסי נתבע	חמ גביית חוב
824 שחור שמתקלף ברצועות	אח תפילין	769 יעוץ עו"ד	חמ דיינים
825 מציאה במונית	חמ אבדה	770 תרופות ללא קופ"ח	חמ גזילה
826 יד פועל יהודי כיד ב"ה גוי	חמ שכירות פועלים	771 לימוד מחוננים	יד תלמוד תורה
827 כיסוי מודעות	חמ שותפין	772 חג הקניות הגוי	יד עבו"ז
828 חזרה מבורר בלי קנין	חמ דיינים	773 אימוץ ממולדביה	אה יוחסין
829 ויתור ירושה לאם	חמ ירושה	774 מצא כרטיס פיס	חמ אבדה
830 חוב למתווך	חמ שלוחין	775 פקדון קצבת ילדים	יד ריבית
831 כתובה לסוטה	אה כתובה	776 פיטורי מנקה מדרגות	חמ שכירות פועלים
832 בעלות כל שותף	חמ שותפין	777 ביטול רישום קורס	חמ שכירות פועלים
833 ערוב חצרות במלון	אח ערובין	778 דרישת העלאת משכורת	חמ שכירות פועלים
834 היתר הוצאת ביוב	אח ערובין	779 יכיר מצרפת	אה יוחסין
835 מעבר דרך רה"ר גמור	אח ערובין	780 דירה מכונס	חמ שלוחין
836 שכירות בית מקולקל	חמ שכירות בתים	781 ביטול צימרים	חמ שכירות בתים
837 הבטחת קבלן למתנגדיו	חמ שכנים	782 הית"ע בפקדון קצ"י	יד ריבית
838 איחור נטילה מפעוטון	חמ שכירות פועלים	783 סעודת שבת לפני קריה"ת	אח שבת
839 מזוזה במבואת שירותים	יד מזוזה	784 אינסטלטור שלא הועיל	חמ שכירות פועלים
840 קביעות מנהג בממונות	חמ שכירות פועלים	785 דליקה מרשלנות שכן	חמ נזקי ממון
841 אונאה במקח דירה	חמ אונאה	786 שידוך לקראית	אה יוחסין
842 כפל מבצעים בתלוש	חמ מקח וממכר	787 מצא תוכי נדיר	חמ אבדה
843 חובת מחאה על עברות	אח יו"כ	788 מדור אחרי חליצה	אה יב"ח
844 ויכוח על מחיר דירה	חמ מקח וממכר	789 תיווך למתחיל	חמ שלוחין

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

900 שכנים שלא מתקנים מעלית חמ שכנים	חמ ירושה	845 סתירה בין צוואות
901 מחילת תביעה ואין שלום חמ מתנה	חמ דיינים	846 מקום דיון לפי נכס
902 חושש לכשרות גט אה גיטין	חמ קנינים	847 חזרה ממכירה יד שניה
903 מתנה לבר מצוה חמ אונאת דברים	חמ שכירות פועלים	848 שכר פעוטון
904 מתנה בטעות חמ מתנה	חמ מקח וממכר	849 ביטול מכירת זכות צדקות
905 ערב לפועל גוי חמ ערב	אה כתובה	850 שינה שם לענין כתובה
906 בגד שניזוק חמ שומרים	חמ שכנים	851 סתימות בגלל שכן מבנין אחר
907 ירידת ערך רכב חמ נזקי ממון	יד גרות	852 לגייר אשת בנו
908 רב שטעה בתשובה חמ דיינים	יד גרות	853 קטן שאביו גיירו
909 מזגן בדירה שכורה חמ שכירות בתים	חמ דיינים והלוואה	854 תביעה לחשוף ראיות
910 עודף הוצאות חמ אומנין	חמ קנינים	855 חתימה לבניה על גג
911 התיישנות תביעה חמ שכירות פועלים	חמ דיינים ועדות	856 מחותנים לדון יחד
912 מצרנות בעל ב' דירות חמ מצרנות	יד תלמוד תורה	857 גננת שא"י היגיו לשה"ק
913 הית"ע סוכן גלידה יד ריבית	אח קריה"ת	858 עליה לתורה לבר מצוה
914 שאלה תמורת שאלה יד ריבית	חמ חלוקת קרקע	859 חלוקת חצר משותפת
915 היז"ר בגלל חנות חמ שכנים	חמ שאלה	860 היזק שמוריד ערך
916 ילד שהחסיר ממלמד חמ שכירות פועלים	חמ קניני קרקע	861 ביטול חוזה משולש
917 מייל שהגיע בשבת אח שבת	אח פורים	862 אשה במתנות לאביונים
918 גן ילדים בבנין חמ שכנים	אה יוחסין	863 נישואין בלי רבנות
919 סוד ביותר מאפי' ג' אח לשה"ר	חמ דיינים	864 ערעור על בורר מזויף
920 התנגדות שכנים למכירה חמ שכנים	אה יוחסין	865 בת בת גוי לכהונה
921 חלה הנער חמ שכירות פועלים	אה גיטין	866 שם טויבא
922 אי הבנה בין מלמד לילד חמ שכירות פועלים	חמ שכירות בתים	867 רטיבות שלא נודעה למשכיר
923 שוכר על סתימת ביוב חמ שכירות בתים	חמ שכירות בתים	868 משכיר שהזיק לשוכר
924 כהן עם בת הודים אה יוחסין	אה יוחסין	869 שכנות שמעידות על אימוץ
925 תלושי צרכניה כפרעון חמ גביית חוב	חמ ירושה	870 מוניטין של מוריש
926 ועד בית בדירה שפוצלה חמ שכנים	חמ אפוסטרופוס	871 אפוסטרופוס לתרום לע"נ
927 ביטול שידוך אחר לחיים אה קידושין	חמ מקח וממכר	872 קנין הגבהה בחנות
928 שדכנות לאחות חמ שלוחין	חמ אבדה	873 קנין חצר בכספומט
929 דמי נסיעות והלך ברגל חמ שלוחין	חמ אונאה	874 מום ברכב יד שניה
930 מחילה בטרם חל חוב חמ קנינים	אח לשה"ר	875 פרסום רב טועה
931 גביה מערכאות אחר היתר חמ דיינים	חמ אונאה	876 חברת זכויות מביטול"
932 דיור מוגן בבימ"ש חמ דיינים	חמ שומרים	877 מלגת דתות בכולל
933 בת עולים לכהן אה יוחסין	חמ מקח וממכר	878 ללחוץ על מוכר במחיר
934 הרשמה למאגר שידוכים חמ שכירות פועלים	יד חלה	879 בצק ממאפיה להפרשת חלה
935 סידו"ק כראיה ליהדות אה יוחסין	יד חלה	880 הפרשת חלה בכיתה
936 תפילין ספרדיות לאשכנזי אח תפילין	חמ קנינים	881 חזרה ממכירת מצוות
937 גניבת דעת במצי'נג חמ אונאה	חמ שכירות פועלים	882 תמלוגי זמר למפיק
938 שקר במצי'נג חמ אונאה	חמ קנינים	883 כסף בחשבון שותפים
939 סימני ביאת משיח אח תפילה	חמ טו"נ	884 לזה מבעל כסף אשתו
940 מקום מזוזה בחדר פנימי יד מזוזה	חמ קנינים	885 פרעון ע"י מוצר עתידי
941 סבא בחוב שדכנות חמ שלוחין	חמ הפקר	886 רישום פיקטיבי שהרוויח
942 תביעת נוכל בבימ"ש חמ דיינים	חמ טו"נ	887 החזר השלשה מבימ"ש
943 מיעוט בי"ד שרוצה לחקור חמ דיינים	חמ דיינים	888 איסור ערכאות
944 עט דומה שנמצא חמ אבדה	יד אבלות	889 עליה לקבר בי"צ מהירושה
945 חנות מתחרה בחזית חמ בני העיר	חמ ירושה	890 מוריש שעלה בגורל
946 החלפת הובלה חמ שכירות פועלים	חמ אסמכתא	891 תנאי שיכון לדיירים
947 דין תפילת הדרך אח תפילה	יד עבו"ז	892 להשכיר לגוי בא"י
948 תאונה ברכב שאול חמ שאלה	יד גרות	893 גיור ילדה חילוניה
949 סליחות באלול אח תפילה	חמ דיינים	894 לייצג תביעה בבימ"ש
950 כסף נסיעות שאבד חמ שליחות	חמ שכירות בתים	895 שוכר שהכניס נוספים
951 שינוי מענק חמ גזילה	יד צדקה	896 כסף מעשר לס"ת
952 מק"ט בשכירות לינה חמ שכירות בתים	חמ מתנה	897 מחל וחזר בו
953 רכישה מאח הבעלים חמ גזילה	חמ מצרנות	898 מצרן נגד מתנה
954 סוכת רלסים בלי לשאול חמ שכנים	חמ מתנה	899 ויתר על תיווך לחלק מהמוכרים

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

1011	חוואה לבת כבן	חמ צוואה	955	מזוזה במסדרון	יד מזוזה
1012	סוכות שגגותיהן סותרים	חמ שכנים	956	מזוזה במחסן	יד מזוזה
1013	ליפטר ע"ס אומדנא	חמ דיינים	957	דמי נסיעה לתחנה אחת	חמ שכירות פועלים
1014	משקיע שאין לו רישום	חמ קנין קרקע	958	תפיסת שכר פועל	חמ דיינים
1015	מחאה נגד סוכה	חמ קניני קרקע	959	קצה בורג תחת סכך אח סוכה	חמ שאלה
1016	סכין שחתך בצל בשרי	יד תערובת	960	שואל שלא מדעת	חמ נזקי שכנים
1017	לעבור על כללי מעביד	חמ שכירות פועלים	961	חזקת מקום סוכה	חמ נזקי ממון
1018	נדב בלב ורוצה לשנות	יד צדקה	962	מטבע שנפסל	חמ שליחות
1019	דירה לבעל עבירות	אח לפני עוור	963	פועלים ששברו	אח גיטין
1020	פשט במיגו	חמ טו"נ	964	כפיה בגט וביטול מודעא	חמ דיינים
1021	מצות קשות	אח פסח	965	הסתדרות מורים הכללית	יד ריבית
1022	סיום משניות בע"פ אח פסח	חמ גביית חוב	967	תביעת הלנת שכר	חמ נזקי ממון
1023	אחריות לווה ללקוח	חמ מסירה	968	גזרה שיער פאה	חמ אבדה
1024	תפיסת נוכלי עוקץ	יד ריבית	969	חומרי ציור שהושארו	חמ גביית חוב
1025	רכישת יחידות קרקע במושא	חמ שכירות בתים	970	קיבל עודף ונמצא חסר	אח יוחסין
1026	ביטל הזמנה ולא היה נזק	חמ שכירות בתים	971	בת חלל לכהן	אח יוחסין
1027	ביטול שכירות לפני הזמן	אח יוחסין	972	פגומת לכהן לישראל	אח יוחסין
1028	תרומת ביצית של גויה	חמ יוחסין	973	יחוס נולד מבנק	אח יוחסין
1029	טבעת קידושין שהתבררה כמק"ט	אח יוחסין	974	ספק שנישאה לגר	חמ אבדה
1030	בירור על רב	חמ שכירות פועלים	975	כובע שנהרס מבואש	חמ שכירות בתים
1031	ביומו למטפלת מהתמ"ת	אח נט"י	976	שוכר ששבר דלת ישנה	יד עבו"ז
1032	נט"י למניקה בלילה	חמ גזילה	977	לא תחנם במוכר לרוסי	אח גיטין
1033	ריגול תעשייתי	חמ שכנים	978	שליחות קבלה לגט	חמ אומנין
1034	שותף בחצר שמתנגד לבניה	חמ אונאה	979	אומן שקלקל כובע	חמ גזילה
1035	יהלומים מתועשים	יד צדקה	980	צהרון ע"ש אחר	חמ שומרים
1036	מעשרות מסופרמרקט	חמ גזילה	981	רישום כחברה לחייב בחוק	חמ מקח וממכר
1037	שינוי ברישום לקופ"ח	חמ שכירות פועלים	982	חוק הגנת הצרכן	חמ מקח וממכר
1038	שכר ליטוש יהלום	אח יוחסין	983	טעות במחיר דשלב"ל	חמ ירושה
1039	דין אתיופים	יד עבו"ז	984	חתימות יורשים זל"ז	אח גיטין
1040	יצוג מוכר לאתיופי	אח שבת	985	גט על מחק	חמ שכירות פועלים
1041	חשש שיעבוד לו בשבת	חמ נזקי ממון	986	חתימה על צינון	חמ דיינים
1042	מכירת תלוש זיכוי	יד שילוח הקן	987	דיור מוגן בבימש"פ	חמ שכירות פועלים
1043	שילוח הקן בשכיר"ד	חמ שכירות בתים	988	מודעה שהתפרסמה כפול	חמ נזקי ממון
1044	תיקון אינסטלציה בשכ"ד	חמ שכירות פועלים	989	זמן תשלום מזיק	אח חנוכה
1045	נהג מונית ומנהל	חמ שכירות פועלים	990	קריה"ת בר"ח שבת חנוכה	אח ברכות
1046	מלמד בת"ת שפוטר	חמ קנינים	991	צירוף לברכה אחרונה	חמ שכירות בתים
1047	הבטחת התקנת מזגן	אח פסח	992	שוכר שמשפצים הבנין	חמ אבדה
1048	מכירת חמץ בסניף רשת	אח יב"ח	993	להשאיל מזוזות שנמצאו	חמ שכירות פועלים
1049	מדור חלוצה	אח יוחסין	994	זמן תשלום נסיעה בתחב"צ	חמ שכירות פועלים
1050	בני גיורת מינהל	חמ מתנה	995	תמחיר הכנת חוזה	יד צדקה
1051	כפל שוברי מענק לידה	חמ גזילה	996	מותר הכנסת כלה	חמ גניבה
1052	מכירת שוברי מענק	אח תפילה	997	השבת גניבת ירושה	יד גרות
1053	סדר ט"ו בשבט	חמ אבדה	998	מעב"ד מבי"ד שלא נכח	יד עבו"ז
1054	עודף מלצר גוי	אח כתובה	999	מכירת דירה לאתיופי	חמ שכירות בתים
1055	צדקת נשואה מנ"מ	חמ ירושה	1000	הארכת חוזה בע"פ	חמ שכנים
1056	חתימת יורש לאחיות	יד תלמוד תורה	1001	מרזב שנתקלקל	חמ דיינים
1057	הוצאת ילדים מת"ת	חמ גביית חוב	1002	ויכוח מי נתבע	חמ גזילה
1058	שעדר"נ ממלגת כולל	חמ שכירות פועלים	1003	העברת כרטיס גננת	אח יוחסין
1059	טעות בהסעה לאירוסין	חמ חזקת קרקעות	1004	חשש תערובת קבוצות מהודו	חמ שכירות פועלים
1060	חניה של שכן	חמ חזקת קרקעות	1005	ביטול הזמנת צלם	אח גיטין
1061	קוד מחסום חניה	חמ מקח וממכר	1006	השלשת גט בהיתר ק"ר	אח קידושין וכתובה
1062	כסף קונה שנאבד	חמ גזילה	1007	הברחה בזיוו"ש	חמ אבדה
1063	רכישה מכונס	חמ שכירות כלים	1008	עודף מיותר וא"י ממי	יד גרות
1064	שכירות רכב בזול	חמ מצרנות	1009	יחס לגירי רבנות	חמ צוואה
1065	בר מצרא למכור		1010	צוואה בערכאות	

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

1066	תיקון כותל משותף	חמ שכנים	1120	השגת גבול שדכן	חמ שליחות
1067	דירה לאתיופים	יד עבו"ז	1121	המשך	
1068	רישום כזב בקורס	חמ גזילה	1122	מכר נ"מ אשתו	אה כתובה
1069	מנה בצהרון	חמ גזילה	1123	גרמא ועג"נ מבימ"ש	חמ דיינים
1070	חלוקה במקלט	חמ שותפין	1124	פיצוי על גג	חמ שכנים
1071	מתנגד להעלאת שכ"ד	חמ שכירות בתים	1125	שלו' זכר בביכ"נ	אח בית כנסת
1072	בדיקת ראייה באופטיקה	חמ מקח וממכר	1126	קדושת עז"נ	אח בית כנסת
1073	אבלות נכדים	יד אבלות	1127	גבאי לדאוג לתשלום	חמ שכירות פועלים
1074	מוכר מטריה שטעה במחיר	חמ מקח וממכר	1128	קופות מחוץ לביכ"נ	יד צדקה
1074	שלשה שדכנים	חמ שלוחין	1129	המשך	
1075	מחמיר בקמח ישן	יד חדש	1130	המשך	
1076	לידה משוערת בשבת	אח שבת	1131	המשך	
1077	מיקום הדנ"ח	אח חנוכה	1132	תפקיד גבאי	חמ אפסטרופוס
1078	פיצוי עוזרת	חמ שכירות פועלים	1133	גבאי שממנה ממשיך	יד צדקה
1079	חוק לב"ד לממונות	חמ דיינים	1134	המשך	
1080	פטור מתשלום למד"א	חמ שכירות פועלים	1135	המשך	
1081	לעבוד בחב' גביה	חמ גביית חוב	1136	המשך	
1082	פסק בירושה שלא כדין	חמ ירושה	1137	עדי קיום חתימה	חמ הלוואה
1083	שעדר"נ בזמננו	חמ גביית חוב	1138	חזקת מצוה בלי מינוי	אח בית כנסת
1084	שעדר"נ מחמת מקח	חמ גביית חוב	1139	מצבת הקדשה כראיה	אח בית כנסת
1085	סידור חובות	חמ גביית חוב	1140	חישוב ימי שכירות	חמ שכירות בתים
1086	יפו"כ ממורשה	חמ הרשאה	1141	המשך	
1087	קינוח והדחה אחר גבינה	יד בב"ח	1142	תורם והגבאי מתנגד	יד צדקה
1088	פינוי גרוטאות	חמ אבדה	1143	מזיק שתורם ביטל בגללו	חמ נזקי ממון
1089	ריבית בפקדון סגור	יד ריבית	1144	תרומות למטרה והתבטלה	יד צדקה
1090	תביעה מנהלית נ' עיריה	חמ דיינים	1145	המשך	
1091	פיצוי לשוכר על שיפוץ	חמ שכירות בתים	1146	ניהול עמותת ביכ"נ	חמ שותפין
1092	צוואה להשוות בן ובת	חמ צוואה	1147	דירה שוקדשה לביכ"נ	אח בית כנסת
1093	ריח רע ליד ש"ץ	אח תפילה	1148	המשך	
1094	תיווך כשהסתדר לבד	חמ שלוחין	1149	המשך	
1095	עוזר למלמד זכויותיו	חמ שכירות פועלים	1150	ארנונה בשוכר מהקדש	יד צדקה
1096	תאונה במשאית שליח	חמ שלוחין	1151	זבל"א כשתובע דורש	חמ דיינים
1097	סתימה ע"י גן ילדים	חמ שכנים	1152	תנאי מילגת כולל	יד צדקה
1098	חובות מת ממקבל מתנתו	חמ ירושה	1153	דיונים ע"י מייל	חמ דיינים
1099	חוק שמספיק 60% חתימות	חמ שכנים	1154	עדות בפני יורשי בע"ד	חמ עדות
1100	לסמוך על נשואי אח ברבנות	אה יוחסין	1154	השתלטות על עמותה	יד צדקה
1101	מתווך שהתיימש ממחיר	חמ שלוחין	1155	כפל משכורת בקורונה	חמ שכירות פועלים
1102	בי"ד שמדברים קודם	חמ דיינים	1156	המשך	
1103	הצבעה למפלגה שיש מועמד פסול	חמ שלוחין	1157	פרסום דעת מזכה ומחייב	חמ דיינים
1104	תפיסה בכוח	חמ דיינים	1157	זכות המצאה בטענות	חמ גזילה
1105	לחשוד בבעל שלא ש"ש	אח שבת	1158	המשך	
1106	תיווך משמיעה סתמית	חמ שלוחין	1158	המשך	
1107	מקבל דמי נזק שלא מתקן	חמ נזקי ממון	1159	המשך	
1108	דמי בדיקת אנסטלטור	חמ שלוחין	1160	גבאי שמינה קופאי	יד צדקה
1109	מהנדס משותף	חמ שכירות פועלים, שותפין	1161	המשך	
1110	חלוקת עלות קיר תמך	חמ שכנים	1162	דיון בלילה	חמ דיינים
1111	מצלמה שאולה שניזוקה	חמ שאלה	1163	תביעת הרעת נוחות	חמ נזקי ממון
1112	גבאי שנטל הלוואה לבי"כ	חמ אפסטרופוס	1164	הפסד שכירות בגללו	חמ נזקי ממון
1113	קיצוז מס מהבטחה	חמ דיינים	1165	המשך	
1114	רכבת שנבנתה בשבת	אח שבת	1166	לפרוט צ'ק מכספי ביכ"נ	יד צדקה
1115	ספר ונמצא חסר	חמ גביית חוב	1167	החרגת סעיף מקנס	חמ אסמכתא
1116	שליח שלא ספר	חמ הרשאה	1168	הזיק בוירוס מחשב	חמ נזקי ממון
1117	המשך		1169	אי הבנת מחיר	חמ מקח וממכר
1118	המשך		1170	אנטייורוס על בלי רשיון	חמ גזילה
1119	ניחוש מידע ממתווך	חמ גזילה	1171	כפל מענקי לידה	חמ מקח וממכר

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

1172	תוכנות בלי לשלם	חמ מקח וממכר
1173	ערבות מנהר בלי לשלם	חמ שותפין
1174	ערבות מחצר בלי לשלם	חמ שותפין
1175	נורות לד במושכר	חמ שכירות בתים
1176	בירה מאב גוי	אח פסח
1177	נזק ברכב שכור	אח שכירות
1178	גמ"ח שמכחיש הפקדות	חמ שומרים
1179	איטום מרפסת	חמ שכנים
1180	התחייבות במייל ומתחרט	חמ קנינים
1181	תשלום שואל שפשע	חמ שאלה
1182	שאלה שלא מדעת	חמ גזילה
1183	שינה מדברי משאיל	חמ שאלה
1184	דחיית מעשר כספים	יד צדקה
1185	זיכוי גט במוות קליני	אה גיטין
1186	תביעה נגד תנאי חוזה	חמ שכירות בתים
1187	תור בדיק בפרויקט	חמ מכירה
1188	חובתה לטבול	יד טבילה
1189	פקדון בקורונה	חמ שומרים
1190	בעלות חלל	חמ שכנים
1191	חצר צמודה	חמ שכנים
1192	שכר משגיח ביו"ט	חמ שכירות פועלים
1193	סגר דלת שבורה וננעלה	חמ נזקי ממון
1194	גט לעתים חלים	אה גיטין
1195	גט לבעל דכאון	אה גיטין
1196	שליח ללוות מגוי בריבית	יד ריבית
1197	מלווה רובל ונפרע שקל	יד ריבית
1198	מבצע משלוח חנם	חמ מקח וממכר
1199	בעל שגונב ביטול	אה גיטין
1200	תוכנות מחשב מועתקות	חמ גזילה
1201	קוד מפתח לתוכנות	חמ גזילה
1202	יצואן מסכות שנתקע	חמ מקח וממכר
1203	שעות עובד סיעוד	חמ שכירות פועלים
1204	חברת סיעוד	חמ גזילה
1205	חזות הבנין בהרחבה	חמ שכנים
1206	לוחץ לקנות גג	חמ לא תחמוד
1207	עיקוב יציאה בבי"ד	חמ דיינים
1208	אתיופים ללא גיור	אה יוחסין
1209	שבועה חמורה בזה"ז	חמ טו"נ
1210	התחייב לעובד ונאנס	חמ שכירות פועלים
1211	שם אב יהודי לגר	אה גיטין
1212	גט לדוברי רוסית	אה גיטין
1213	גבה בהוצל"פ יותר	חמ דיינים
1214	מים שלו שהזיקו	חמ נזקי ממון
1215	נכרי שגרם נזק	חמ נזקי ממון
1216	ניוד עקב אי קליטה	חמ מקח וממכר
1217	שכירות סירה באגם	חמ שכירות
1218	מזיק כלי במפעל	חמ נזקי ממון
1219	שובר חפץ בחנות	חמ נזקי ממון
1220	לבטל אשראי במק"ט	חמ מקח וממכר
1221	הנחת חומרי בניה	חמ שכנים
1222	שכן שהזיק ריצוף חצר	חמ נזקי ממון
1223	שוכר שנפל בית ונמכר	חמ שכירות בתים
1224	צו הרחקה באיום	חמ דיינים
1225	מפקיד בסיכון בלי תיאום	חמ שומרים
1226	ניתוק קו טלפון מבניה	חמ שכנים
1227	חשש גנבים מסורגים	חמ שכנים
1228	תשלום על גג משותף	חמ שכנים
1229	לתרום ליד לאחים	יד צדקה
1230	מעין שבע במנין קורונה	אח שבת
1231	חילונים שנותנים חלק לבת	חמ ירושה
1232	צירוף רשויות למנין	אח בית כנסת
1233	אכסנאי בחנוכה	אח חנוכה
1234	בגד חדש באבל	יד אבלות
1235	צירוף מנין בקורונה	אח בית כנסת
1236	שינוי מרשיון ממשלה	חמ אונאה
1237	צדקת גרמנים בקורונה	יד עבו"ז
1238	הוזלת מחיר לנזקק	יד צדקה
1239	מי זכאי למעשרות	יד צדקה
1240	אחוזי בניה	חמ שכנים
1241	שומת נזק ברכב	חמ נזקי ממון
1242	הערכת קיזוז במעשרות	יד צדקה
1243	מותר כסף מנקה גן	חמ מתנה
1244	רישום כוזב לצהרון	חמ גזילה
1245	מבחני יחסי עבודה	חמ שכירות פועלים
1246	מצא צעיף עם סימן	חמ אבדה
1247	מק"ט ביד שניה	חמ אונאה
1248	תשלום לגן מיוחד	חמ שכירות פועלים
1249	הבדיל ומצא צואה	אח ברכות
1250	אשה ששכרה ובעל מבטל	חמ שכירות בתים
1251	החתמה באונס על ויתור	חמ קנינים
1252	העברת ילדים מת"ת	חמ אונאה
1253	ביטוח קניין	חמ נזקי ממון
1254	שינוי בזיכוי קופ"ח	חמ גזילה
1255	השתתפות בבניית שכן	חמ שותפין
1256	המשך	
1257	תשלום לשימוש בבניה	חמ שותפין
1258	אח ששבר משקפים	חמ נזקי ממון
1259	תרומת כרטיסי מזון	יד צדקה
1260	התרת נדר לחומרא	יד נדרים
1261	טבילת כלי בחג	אח יו"ט
1262	אי חידוש ביטוח	חמ דיינים
1263	מכשיר רב-קו שהתקלקל	חמ גביית חוב
1264	קנין בתנאים "כמדובר"	חמ מתנה
1265	תפיסת תיקון ממשיך	חמ שכירות בתים
1266	ספק נצרר הדם	יד מליחה
1267	קיזוז מחיר ממעשר	יד צדקה
1268	נהג יהודי ביוקר	יד צדקה
1269	תשלום פס"ד אחר 16 שנה	חמ קנינים
1270	בר מצרא באותו בנין	חמ מצרנות
1271	קדימת בר מצרא	חמ מצרנות
1272	גנרטור שהתרשל מלגבות	חמ גביית חוב
1273	משכיר שדחה גבייתו	חמ גביית חוב
1274	ירושה בדיור דמ"פ	חמ ירושה
1275	שכר גרפיקאית שכירה	חמ שכירות פועלים
1276	מעוברת בי"ז תמוז	אח תענית
1277	תביעה משעדר"נ	חמ גביית חוב
1278	תביעת קיטרינג לפי סועדים	חמ מקח וממכר
1279	תוכנה חנם בטעות	חמ גזילה
1280	מתנות אשה לילדיה	אה כתובה
1281	ברכת קישקע	אח ברכות

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

יד צדקה	1337 מעשרות מכסף חמותו	חמ מתנה	1282 שינוי הגרלה בתהלים
יד צדקה	1338 העברת יעוד צדקה	חמ גזילה	1283 תוכנות בזול
חמ שכנים	1339 התנגדות לפינוי בינוי	חמ שכירות בתיים	1284 דירת ירושה מושכרת
חמ מקח וממכר	1340 לקנות בזול יותר	חמ מקח וממכר	1285 תשלום לדפוס על פגמים
יד צדקה	1341 לקנות בזול ממעשר	חמ אבדה	1286 מציאה בעומד ליזרק
יד צדקה	1342 איזה ספרים ממעשר	חמ גזילה	1287 לקנות מכונס נכסים
חמ מקח וממכר	1343 טעות במשלוח הזמנה		1288 להלוות כפי מעשר יד צדקה
חמ שכירות פועלים	1344 תשלום ע"י ביכנ"ס	חמ גזילה	1289 לצלם מספר
חמ שכירות פועלים	1345 נקיון אחר שיפוץ	חמ שכירות בתיים	1290 בלאי במושכר
יד שביעית	1346 ספיחין בחלב פרה	חמ שכירות פועלים	1291 קורס ציור איטי
אה גיטין	1347 סימן המועיל לשרטוט	חמ דיינים	1292 המשך משפט
אה גיטין	1348 עט תיוג של עד	חמ דיינים	1293 בורר בעיסקא
אה גיטין	1349 אות על שרטוט שמאלי	חמ קנינים	1294 מהפך בחררה בשכירות
חמ שכירות בתיים	1350 שכ"ד לחצאי חודש	אה יוחסין	1295 בני ישראל
	1351 המשך	חמ תפיסה	1296 דין מוחזק
חמ שכירות בתיים	1352 פיצוי עזיבת שוכר באמצע	אה יוחסין	1297 שידוך מחו"ל
	1353 המשך	אה גיטין	1298 מעב"ד בדין יחיד
	1354 המשך	חמ אבדה	1299 פראק שהוחלף במכבסה
אח ביכנ"ס	1355 מכירת כלי הקדש לצורך ס"ת	חמ דיינים	1300 קיום פס"ד בהוצל"פ
אח בית כנסת	1356 בנו של גבאי ביכנ"ס	חמ שכירות פועלים	1301 עיכוב תשלום קבלן
	1357 המשך	חמ מציאה	1302 הפרשות בתלוש פיקטיבי
אח חנוכה	1358 מותר שמן חנוכה הדולק	חמ הלוואה	1303 רמאות בהלוואה מבנק
חמ שכירות פועלים	1359 שכר פועל זריז יותר	אה גיטין	1304 מחק בחתימת גט
חמ שכירות	1360 תשלום ביכ"נ לגרטור	חמ דיינים	1305 פסילת בורר
יד תלמוד תורה	1361 חומש שיצא ערעור	חמ גזילה	1306 עוזר לגזילת גוים
אח ביכנ"ס	1362 מכר עליות בבי"כ שאין מוכר		1307 המשך
חמ דיינים	1363 לנחם דיין שיושב שבעה		1308 המשך
חמ נזקי שכנים	1364 ראייה על נזקי שכנים	חמ נזקי ממון	1309 ברזל שקרע שמלה
	1365 המשך	חמ מקח וממכר	1310 ביטול מו"מ בגלל מחיר
	1366 המשך	חמ שכנים	1311 הסתרת נוף לשכן
אח ביכ"נ	1367 שירותי בי"כ כמצר שהחזיקו	חמ ירושה	1312 יורש שהסתלק
חמ דיינים	1368 דיון מול חותם בעמותה	חמ ערבות	1313 צ'קים בגמחי"ם
חמ עדות	1369 אם תאריך מייל הוי ראייה	יד צדקה	1314 כפל צדקה לעני
חמ דיינים	1370 בי"ד מציית לערכאות	חמ מקח וממכר	1315 בעיה בחלוקת דירה
חמ אפטרופוס	1371 הדסים של יתמי	חמ גביית חוב	1316 תפיסת תשלום לפושט רגל
יד שביעית	1372 חוב חנות ירקות בשמיטה	חמ נזקי ממון	1317 שכן שלא מתקן אינסטלציה
חמ שכירות פועלים	1373 תכנית בי"ס שנכשלה	חמ מקח וממכר	1318 אחריות מוכר על תקלות
אח ראש השנה	1374 בעל תוקע	אה קידושין	1319 קידושי שחוק
חמ שכירות פועלים	1375 פיצויים על שחור	חמ אונאה	1320 הנחה ברב קו
יד צדקה	1376 תשלום סמלי לשיבה	יד טבילת כלים	1321 טבילת ג'ולות זכויות
חמ פרוזבול	1377 שליח לפרוזבול	אה גיטין	1322 טהרה לפני גט
חמ גזילה	1378 שינוי אמת לביטוח	יד ריבית	1323 הצמדה למדד
יד שחיטה	1379 בשר כשרות הב"י	יד אבלות	1324 יום הקבורה
אה גיטין	1380 גט מרחוק	חמ שכירות בתיים	1325 רוח דירה שכורה
אה יוחסין	1381 משפחה מהודו	חמ שכנים	1326 חתימה בפינוי בינוי
חמ מקח וממכר	1382 לפני עוור במכירת מקולקל	חמ שכנים	1327 עץ משותף שמזיק
חמ מקח וממכר	1383 מתווך שהוריד מחיר	חמ שכנים	1328 דוד על גג איסכורית
חמ אבדה	1384 מצת מחו"ל שנמצא	חמ גזילה	1329 ביטוח חיים במשכנתא
	1385 רב קו שנמצא	אה יוחסין	1330 כהונה בעולי רוסיה
	1386 תשובה של מסור	חמ ירושה	1331 צוואה
	1387 מחיר דירה	חמ נזקי ממון	1332 גרם שיזיק עצמו
	1388 סדרי תשלום דירה	חמ שכירות פועלים	1333 עובדת עם זקנה
	1389 מתעסק שנפטר	יד מילה	1334 שם בן ראשון
חמ אבדה	1390 פרסום מציאה בעיתון	חמ אבדה	1335 טעות ספק גוי
חמ שכנים	1391 הסתרת חלון	יד ריבית	1336 הלוואה מבנק למכונית

שואלים זה לזה – בית הוראה שע"י בית דין ירושלים

יד צדקה	1392 מעשר לדירות לילדים
חמ גזילה	1393 להעביר כרטיס עובדת
חמ שכנים	1394 לחתום להרחבה נגד שכן
חמ שכירות פועלים	1395 חופש מחלה להבריא מהר
חמ אבדה	1396 קיבל מציאה בטעות
חמ נזקי ממון	1397 שרשרת שנפלה לחור
חמ שכנים	1398 תיקון רעפים ע"ח הועד
אה גיטין	1399 שם קיצור לישעיה
אה נישואין	1400 שבע ברכות בלי פנים חדשות
חמ שכנים	1401 נזק רעפים בגשם
חמ שותפין	1402 דו"ד בין מרחיבי דירות
חמ שכנים	1403 ועד בית ביח"ד
יד טהרה	1404 כתמים בז"נ
יד צדקה	1405 צדקה לפני תפילה
יד שביעית	1406 קדו"ש בירדן
חמ שכירות בתים	1407 מסמר בדירה שכורה
אח שבת	1408 שכר שבת בשכירות דירה
אה גיטין	1409 אשכנזים וספרדים בגט
אה גיטין	1410 שם בעיר אחרת
אח ברכות	1411 ברכת פריכיות אורז
אה יוחסין	1412 יחוס עולי רוסיה
חמ שכנים	1413 ועד בית ביח"ד
חמ מקח וממכר	1414 צ'קים של אדם שלישי
חמ עדות, יד גירות	1415 עד שלא זוכר
יד צדקה	1416 ספרים ממעשרות
יד צדקה	1417 כסף בקופות צדקה
חמ שכירות בתים	1418 שוכר להשכיר לאחרים
חמ שכנים	1419 חזקת תשמישין נ' שנים
חמ נזקי ממון	1420 מי דוד"ש שהזיקו
חמ שלוחין	1421 לשדך לאחר מי שהציעו לו
חמ שכירות	1422 מפתח רכב חילופי שאבד
יד כשרות	1423 כשרות אבקת חלב
חמ שכירות פועלים	1424 קבלן ששינה מחיר
חמ נזקי ממון	1425 איבד עגילים
חמ שכירות בתים	1426 לקנות נכס ובו דייר
חמ ירושה	1427 רישום ע"ש מוריש
חמ גזילה	1428 רכישת תלושים
חמ שותפין	1429 שימוש בהפרשה לנישואין
יד צדקה	1430 חישוב תלושים למעשר
חמ ירושה	1431 ירושת כולל
יד שביעית	1432 גבעול למים בשמיטה
חמ מתנה	1433 מחל בלב ותובע
אה גיטין	1434 לא להוציא לעז אגט
אה גיטין	1435 שם סטיבן
אה גיטין	1436 שם מקום כתיבה ונתינה
אה גיטין	1437 שם קודש קודם בגט